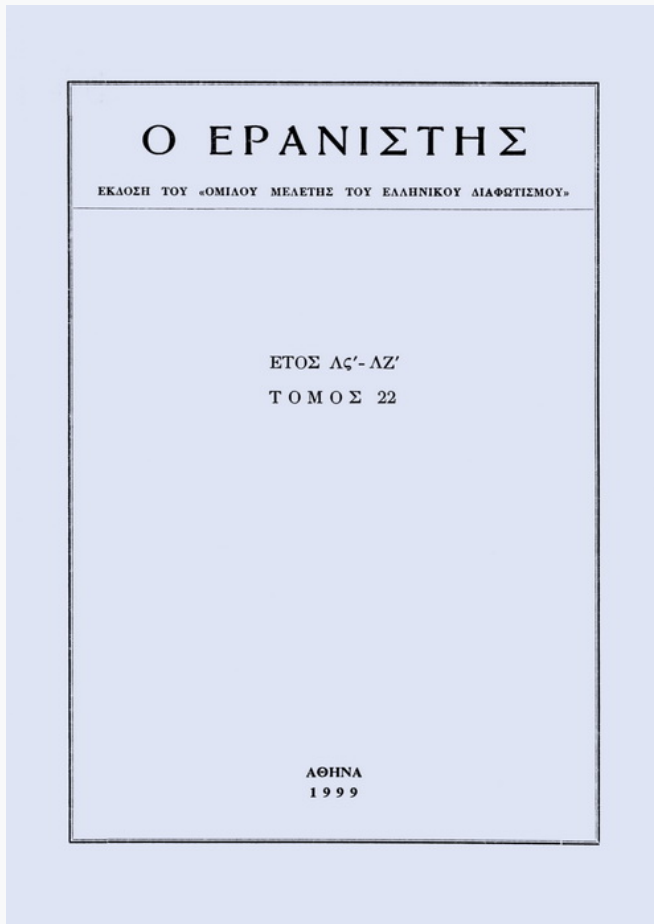

The Gleaner

Vol 22 (1999)

Βιβλία με συνδρομητές. ΙΙ. Από τα χρόνια της Επανάστασης έως το 1832

Φίλιππος Ηλιού

doi: [10.12681/er.187](https://doi.org/10.12681/er.187)

To cite this article:

Ηλιού Φ. (1999). Βιβλία με συνδρομητές. ΙΙ. Από τα χρόνια της Επανάστασης έως το 1832. *The Gleaner*, 22, 172–240. <https://doi.org/10.12681/er.187>

BIBLIA ME ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

II. ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ
ΕΩΣ ΤΟ 1832

... ποιός ἔγραφε καὶ γιὰ ποιόν
ποιός διάβαζε καὶ γιατί ...

LUCIEN FEBVRE

ΣΥΝΕΧΙΖΩ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ τῶν ἑλληνικῶν βιβλίων πού ἔχουν δημοσιευθεῖ μετὰ τὴ μέθοδο τῆς προεγγραφῆς συνδρομητῶν. Τὸ πρῶτο μέρος τῆς ἔρευνάς μου¹ κάλυπτε τὰ χρόνια τῆς ἐμφάνισης καὶ τῆς σταθεροποίησης αὐτοῦ τοῦ τρόπου, μετὰ τὸν ὅποιο Ἕλληνες συγγραφεῖς καὶ ἐκδότες, ἀκολουθώντας δυτικὰ πρότυπα, κυρίως ἰταλικά, θέλησαν νὰ στηρίξουν τὰ ἐκδοτικά τους ἐγχειρήματα, προκειμένου νὰ ἀντιμετωπίσουν τὶς δυσκολίες πού δημιουργοῦσε ἡ ἀνεπαρκὴς ὀργάνωση τῶν δικτύων παραγωγῆς καὶ διακίνησης τῶν ἑλληνικῶν βιβλίων, ἰδίως ἐκείνων πού ἀπευθύνονταν σὲ ἓνα λόγιο κοινό. Δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ ὅτι τὰ χρόνια αὐτά, 1749-1821, συμπίπτουν μετὰ τὴν περίοδο τῆς ἐμφάνισης καὶ τῆς ἀκμῆς τῶν κινήματων τοῦ νεοελληνικοῦ Διαφωτισμοῦ. Τότε κυκλοφόρησαν, μετὰ προεγγραφή συνδρομητῶν, περισσότερα ἀπὸ 140 βιβλία: ἀπὸ αὐτά, τὰ 112 δημοσιεύουν, στὶς τελευταῖες, κατὰ κανόνα, σελίδες τους, τὰ ὀνόματα τῶν «φιλομούσων καὶ φιλοπάτριδων» οἱ ὅποιοι εἶχαν ἀνταποκριθεῖ στὶς ἐκκλήσεις τῶν συγγραφέων καὶ τῶν ἐκδοτῶν καὶ μετὰ τὶς προεγγραφές τους εἶχαν στηρίξει τὶς ἀντίστοιχες ἐκδοτικὲς προσπάθειες. Ὁ ἀριθμὸς τους ἀνέρχεται σὲ λίγο περισσότερους ἀπὸ 23.000 καὶ τὰ ἀντίτυπα πού εἶχαν παραγοράσει εἴταν λίγο περισσότερα ἀπὸ 49.000.

1. Φίλιππος Ἡλιοῦ, «Βιβλία μετὰ συνδρομητές. I. Τὰ χρόνια τοῦ Διαφωτισμοῦ (1749-1821)», π. Ὁ Ἑραριστής, τ. 12, Ἀθήνα 1975, σ. 101-179 καὶ ἐπίσης «Βιβλία μετὰ συνδρομητές (1749-1821). Νέα στοιχεῖα», π. Ὁ Ἑραριστής, τ. 16, 1980, σ. 285-295. Ἀνάλυση τῶν περιεχομένων τῶν καταλόγων τῶν συνδρομητῶν κατὰ τὴν πρώτη εἰκοσαετία τοῦ 19ου αἰῶνα δημοσίευσα στὸν πρῶτο τόμο τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλιογραφίας τοῦ 19ου αἰῶνα, Ἀθήνα 1997, σ. μζ'-νζ'. Γιὰ μιὰ εἰδικὴ κατηγορία συνδρομητῶν βλ. Φίλ. Ἡλιοῦ, «Ἁγιογράφοι, ζωγράφοι, χαράκτες καὶ σταμπαδόροι. Ἡ μαρτυρία τῶν καταλόγων συνδρομητῶν», στὸν τόμο *Μεταβυζαντινὰ Χαρακτικά. Πρακτικὰ Ἐπιστημονικῆς Ἡμερίδας*, Θεσσαλονίκη 1999, σ. 41-58.

Ἔχω σημειώσει ἄλλοῦ¹ ποιοὶ θεωρῶ ὅτι εἶταν οἱ οἰκονομικοὶ ὄροι, οἱ κοινωνικὰς πλαισιώσεις καὶ οἱ πολιτισμικὰς προκλήσεις ποὺ συντέλεσαν στὴν ἀνάπτυξη τοῦ εἴδους. Δὲν θὰ ἐπανέλθω. Θὰ προσθέσω, μόνο, ὅτι ὁ τρόπος αὐτὸς ἐκδοσης βιβλίων θὰ ἐξακολουθήσει νὰ λειτουργεῖ καὶ νὰ δίνει, ὡς ἓνα βαθμὸ, τὸν τόνο στὴν ἐκδοτικὴ ζωὴ ἕως καὶ τις ἀρχὲς τῆς τρίτης δεκαετίας τοῦ 20οῦ αἰῶνα.²

Στις διαδρομὲς αὐτές, μέσα στοὺς μεγάλους χρόνους τῆς ἱστορίας, ἡ περίοδος ποὺ σημαδεύεται ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ἐπανάσταση καὶ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ζωῆς τοῦ ἀνεξάρτητου ἑλληνικοῦ κράτους (1821-1832) ἐμφανίζει, ὡς πρὸς τὰ θέματα αὐτά, μιὰ ἰδιάζουσα σημασία. Συγγραφεῖς, τυπογράφοι καὶ ἐκδότες συνεχίζουν νὰ προσφεύγουν στὴ δοκιμασμένη μέθοδο, ἢ ὅποια ἐπέτρεπε νὰ καλυφθοῦν οἱ ἐκδοτικὰς δαπάνες καὶ, ἐνίοτε, ἀπέφερε καὶ κέρδη. Ἀλλὰ οἱ νέοι ὄροι ποὺ διαμορφώθηκαν μὲ τὴ δημιουργία τοῦ ἀνεξάρτητου κράτους ὀδήγησαν σὲ βαθύτατες ἀλλοιώσεις ποὺ ἀφοροῦν καὶ τῇ (νέα) κοινωνικῇ συγκρότησι τοῦ σώματος τῶν συνδρομητῶν καὶ τῇ γεωγραφικῇ κατανομῇ τους. Γιὰ τὰ θέματα αὐτά θὰ σημειωθοῦν, τὰ ὀλίγα ἀπαραίτητα, στὴ συνέχεια αὐτοῦ τοῦ δημοσιεύματος.

Διευκρινίζω ὅτι τὸ ἔτος 1822 ἐτέθηκε ὡς ἐναρκτήριος χρόνος τῆς περιόδου γιὰ ἓναν πολὺ ἀπλὸ λόγῳ: τὸ σύνολο τῶν βιβλίων μὲ συνδρομητὰς, ὅσα ἐκυκλοφόρησαν τὸ 1821, ἐκδόθηκαν, ὅλα, ἢ, πάντως, συγκέντρωσαν, ὅλα, τοὺς συνδρομητὰς τους πρὶν ἀπὸ τὴν ἐναρκτὴ τῆς ἐπανάστασης: ἀνήκουν, ἄρα, στὴν προηγούμενη περίοδο ὅπου ἔχουν συνεξετασθεῖ. Ὡς πρὸς τὸ καταληκτικὸν ἔτος, 1832, οἱ λόγοι εἶναι προφανεῖς: ἀπὸ τὸ 1833, μὲ τὴ μεταφορὰ τῆς πρωτεύουσας στὴν Ἀθήνα καὶ τὴν ἐδραίωσι τῆς μοναρχίας ἀρχίζει, καὶ γιὰ τὴν ἱστορία τῶν συνδρομητῶν, μιὰ νέα, διακριτὴ, περίοδος. Ἀνάμεσα στὸν Ἀγῶνα καὶ τὸ 1833, τὰ χρόνια τοῦ Καποδίστρια ἀντιπροσωπεύουν μιὰ, ἀκόμη, μεταβατικὴ περίοδο, τῆς ὁποίας τὰ χαρακτηριστικά, ἀπὸ τὴ σκοπιὰ ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ, ἐμφανίζονται συγγενέστερα πρὸς τὰ χρόνια ποὺ προηγοῦνται, παρότι στὴν περίοδο αὐτὴ

1. Βλ. Ph. Iliou, *Pour une étude quantitative du public des lecteurs grecs à l'époque des Lumières et de la Révolution*, Σόφια 1969 [ἀνάτυπο ἀπὸ τὰ Actes du Ier Congrès International des Études Balkaniques et Sud-Est Européennes, τ. IV] καὶ τὶς ἐργασίες ποὺ σημειώνονται στὴν ἀμέσως προηγούμενη σημείωσι.

2. Μὲ διακυμάνσεις μέσα στὸ χρόνο, ἀλλὰ μὲ σταθερὴ παρουσία καὶ ὑψηλοὺς ἀριθμοὺς, βιβλία μὲ συνδρομητὰς ἐξακολουθοῦν νὰ κυκλοφοροῦν, συστηματικὰ, ἕως καὶ τὸ 1922. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τους πρέπει νὰ ὑπερβαίνει τὸ ἓνα ἑκατομμύριο. Ἔως τὴν ὥρα ποὺ γράφονται αὐτὰς οἱ γραμμὲς ἔχουν εἰσαχθεῖ σὲ ἠλεκτρονικὸ ὑπολογιστὴ στοιχεῖα γιὰ λίγῳ περισσότερους ἀπὸ 770.000. Ἡ προσπάθεια συνεχίζεται.

ἀρχίζουν νὰ μορφοποιῦνται τὰ νέα χαρακτηριστικὰ καὶ ἡ νέα φυσιογνωμία τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ καὶ τοῦ κοινοῦ τῶν συνδρομητῶν.

Ὅπως καὶ στὰ προηγούμενα χρόνια, ἔτσι καὶ στὴν περίοδο ποὺ τώρα μᾶς ἀπασχολεῖ, τὰ «συνδρομητικὰ» φαινόμενα δὲν περιορίζονται, μόνο, στὰ βιβλία ποὺ κυκλοφόρησαν μὲ προεγγραφή συνδρομητῶν καὶ δημοσιεύουν τὸν κατάλογό τους. Δίπλα σ' αὐτὰ ὑπάρχουν βιβλία τὰ ὁποῖα, γιὰ διάφορους λόγους, ποὺ δὲν μᾶς εἶναι πάντα γνωστοί, κυκλοφόρησαν μὲ προεγγραφή συνδρομητῶν ἀλλὰ δὲν δημοσιεύουν κατάλογο· καὶ ὑπάρχουν, ἐπίσης, βιβλία γιὰ τὰ ὁποῖα προκηρύχθηκε, δημόσια, συνδρομὴ ἀλλὰ τὰ ὁποῖα, τελικῶς, δὲν ἐκυκλοφόρησαν. Ὁ συνδυασμὸς τῶν τριῶν αὐτῶν κατηγοριῶν, καὶ τὰ μεγέθη στὰ ὁποῖα ὀδηγεῖ, εἶναι δηλωτικὸς τῆς σημασίας ποὺ ἔχει ἀποκτήσει, γιὰ τὴν ἐκδοτικὴ ζωή, τὴν παραγωγή καὶ τὴ διακίνηση τῶν ἐντύπων, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἐνεργὴ συμμετοχὴ τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ στὶς ἐκδοτικὲς διαδικασίες, ἢ ἐκδοσὴ βιβλίων μὲ συνδρομητές.

Συγκεντρῶνῶ ἐδῶ τὰ σχετικὰ στοιχεῖα.

Γιὰ δέκα, τουλάχιστον, βιβλία ποὺ κυκλοφόρησαν στὰ χρόνια 1822-1832 γνωρίζουμε ὅτι τυπώθηκαν μὲ προεγγραφή συνδρομητῶν ἢ, τουλάχιστον, ὅτι ὑπῆρξε προσπάθεια νὰ συγκεντρωθοῦν συνδρομητές προκειμένου νὰ διευκολυνθεῖ ἢ κυκλοφορία τους. Οἱ σχετικὲς πληροφορίες παρέχονται εἴτε στὶς σελίδες τῶν ἴδιων τῶν βιβλίων ἢ σὲ προαγγελίες τῶν ἐκδόσεων ποὺ καλοῦσαν τὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ νὰ ἐνισχύσει τὶς προσπάθειες τῶν τυπογράφων ἢ τῶν συγγραφέων. Εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

1. *Νόμος τῆς Ἐπιδιόρυον. Ἡτοι Προσωρινὸν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος* (Ἰδρα 1824). Ἡ ἐκδοσὴ ἀναγγέλθηκε μὲ ἐντυπὴ *Προκήρυξι* τοῦ τυπογράφου Ἰωσήφ Ν. Κιάππε (χρονολογημένη ἀπὸ Ἰδρα, 22 Αὐγούστου 1824),¹ στὴν ὁποία περιέχεται καὶ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν: «Ἡ δὲ τιμὴ τοῦ φυλλαδίου προσδιορίζεται διὰ τοὺς καταγραφθσομένους συνδρομητὰς πρὸ τῆς ἐκδόσεως γροσ. 2, τὰ ὁποῖα πληρώνονται εἰς τὴν παράδοσίν του. Οἱ συνδρομηταὶ διευθύνονται ἐνταῦθα μὲν εἰς τὸν ἐκδότην, ἐν Ναυπλίῳ δὲ πρὸς τὸν Κ.ῶ Ι. Σέρρον ἐπίτροπον τῆς ἐφημερίδος τοῦ Φίλου τοῦ Νόμου, καὶ ἐν Σύρῳ πρὸς τὸν Κ.ῶ Ι. Πάλλην». Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν δὲν δημοσιεύτηκαν.

2. Ἐμμανουὴλ Σπυρίδωνος, *Σχέδιον τοῦ Ἀτάκτου Στρατιωτικοῦ*

1. Βιβλιογραφικὴ παρουσίαση: Ι. Μαζαράκης-Αἰνιάν, «Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863. Προσθῆκες-Διορθώσεις-Συμπληρώσεις», π. Ὁ Ἐραμιστής, τ. 10, 1972, σ. 48, ἀρ. Α1188.

τῆς Ἑλλάδος (Ἀθήνα 1826). Στὴν προμετωπίδα ἀναγράφεται ὅτι ἡ ἔκδοσις ἔγινε «Φιλοτίμῳ συνδρομῇ τῶν συνδραμόντων ὁμογενῶν». Τὰ ὀνόματα δὲν δημοσιεύονται.

3. Ἰω. Βαπτιστοῦ Σάη, *Πολιτικῆς Οἰκονομίας Κατήχησις*, μετάφραση Γ. Χρυσίδη (Αἴγινα 1828). *Πρόγραμμα* τῆς ἔκδοσης, με πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν, δημοσιεύτηκε σὲ ἔντυπο μονόφυλλο, ὑπογραμμμένο ἀπὸ τὸ μεταφραστὴ καὶ χρονολογημένο α' Ἐξ Ὑδρας, 18 Ἰαννουαρίου 1827». ¹ Στὸ *Πρόγραμμα* σημειώνεται ὅτι «ἡ τιμὴ τοῦ βιβλίου προσδιορίζεται διὰ τοὺς συνδρομητὰς ἡμῖς τάλλαρον Ἰσπανικόν καὶ τὸ μὲν ἐν τέταρτον δίδεται ἀμέσως μετὰ τὴν ὑπογραφήν, τὸ δ' ἄλλο τέταρτον, εἰς τὴν παραλαβὴν τοῦ βιβλίου. Οἱ συνδρομηταὶ δίδουν τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἐνταῦθα μὲν παρὰ τῷ ὑπογεγραμμένῳ μεταφραστῇ. Ἐν Ναυπλίῳ δέ, παρὰ τῷ Κυρίῳ Ν. Φλογαίτῃ. Ἐν Αἰγίνῃ, παρὰ τῷ Κυρίῳ Θεοκλήτῳ Φαρμακίδῃ. Ἐν Ἑρμιόνη, παρὰ τῷ Κυρίῳ Ἐμ. Ἀντωνιάδῃ. Ἐν Σύρῃ παρὰ τῷ κυρίῳ Γ. Πετρίτζῃ. Ἐν Τήνῳ, παρὰ τῷ Κυρίῳ Βαπτιστῇ Δρόσῳ. Ἡ τύπωσις τοῦ βιβλίου θέλει ἀρχίσει ἅμα συμπληρωθῆ ὁ εἰς τὴν ἔκδοσιν ἰκανὸς ἀριθμὸς συνδρομητῶν». Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν δὲν δημοσιεύτηκαν.

4. Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος, *Περὶ τῆς γνησίας προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης* (Πετρούπολη 1830). Ἡ προετοιμαζόμενη ἔκδοσις ἀνακοινώθηκε ἀπὸ τὸν συγγραφέα μετὰ Ἀγγελία, τυπωμένη σὲ ἑλληνικὴ καὶ γερμανικὴ γλώσσα καὶ χρονολογημένη α' Ἐν Πετρούπολει. 1830. Μαρτίου 17.» ² Στὴν Ἀγγελία σημειώνεται ὅτι «ἡ τιμὴ τοῦ βιβλίου διορίζεται πρὸς δύο τάλληρα Προυσσιακὰ καθέκαστον σῶμα· παρακαλοῦνται δὲ οἱ συνδρομηταί, ἐὰν θέλωσι, νὰ προκαταβάλωσι τὴν τιμὴν εἰς τὸν συναθροιστὴν τῆς συνδρομῆς, φίλον μου, κύριον Γουσταῦον Ἐγγλερ, ἐν Βερολίνῳ, παρὰ τοῦ ὁποίου μέλλουσι νὰ λάβωσι καθεὶς καὶ τὰ σῶματα εἰς ὅσα συνδράμωσι». Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δὲν δημοσιεύτηκε.

5. Φενελόν, *Τόχαι Τηλεμάχου υἱοῦ τοῦ Ὀδυσσεύς*, μετάφραση Δ. Π. Γοβδελά (τ. Α' - Β', Βενετία, τυπογρ. Ἀνδρεόλα, 1830). Ἡ νέα ἔκδοσις

1. Τὸ *Πρόγραμμα* ἀναδημοσιεύτηκε στὴ *Γενικὴ Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος*, ἀρ. 29, Αἴγινα 16 Φεβρουαρίου 1827, σ. 116. Γιὰ ὅλα ὅσα σχετίζονται μετὰ τὴν ἔκδοσις πβ. τῶρα Τριαντάφυλλος Ε. Σιλαβενίτης, α' Ὁ Σπυρίδων Βαλέτας καὶ ἡ μετάφρασις τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας τοῦ J. B. Say», στὸν τόμο: *Ἡ Ἐπανάστασις τοῦ 1821. Μελέτες στὴ μνήμη τῆς Δέσποινας Θεμελῆ-Κατηφόρη*, Ἀθήνα 1994, σ. 107-156.

2. Βιβλιογραφικὴ παρουσίασις: Φίλιππος Ἡλιού, «Νέες προσθήκες στὴν Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863», *Τετράδια Ἐργασίας* 10, Ἀθήνα 1988, σ. 294, ἀρ. 151/A4689.

Π Ρ Ο Κ Η Ρ Υ Ξ Ι Σ .

Είς πάντα όπωσδύ άνάφραξής μέσων είναι γνωστών τήν σήμερον, ότι άρχή και βάσις τής παιδείας και τοϋ πολιτισμοϋ είναι ή μάθησις τής έλληνικής γλώσσης. Όλα τά φωτισμένα έθνη άρχίζουσι τήν παιδείαν τής νεολαίας των από τήν φείαν ταύτην φωνήν, τήν όποιαν άνομιζούσιν όργανον άνδρωπισμοϋ. Άλλ' εάν τούς άλλογενείς και άλλογλώσσους άνθρωπίξή ή προπατορική ήμων γλώσσα· ήμεΐς, φίλτατοι όμογενείς, έχοντες πατρώον και κληρονομικόν τό όνασθόν τοϋτο, και διά τήν άδελφότητα τής όποιας όμιλούμεν γλώσσης, τό ήμισυ αύτοϋ σχεδόν έξουσιάζοντες, πρέπει χρέος μας ιερώτατον νά νομιζόμεν τήν μάθησίν τής, και αίσχύνην έπάρατον τήν άμέλειάν τής.

Έν από τά άπαραίτητα μέσα τής μαθήσεως πάσης γλώσσης είναι τό λεξικόν τής. Λεξικόν έλληνικόν έστειρετό τό γένος μας πολύν ήδη χρόνον έως ου' Αρχιμανδρίτης κύριος Άνδριμας Γαζής εξέδωκε τό ιδίον του μεταφράσας αύτό από τό αξιότιμον Έλληνογερμανικόν Λεξικόν του Σνείδερου. Άλλ' τότε ή μόν τρίτη έκδοσις τοϋ Λεξικου τούτου δέν είχε φανή· τό δε έπαινετώτερον έτι έλληνογερμανικόν τοϋ Ρειμερου (Reimer), άλλου νεωτέρου φιλολόγου τής Γερμανίας, δέν ήτο ακόμη δημοσιευμένον.

Προσπαθών τό κατά δύναμιν νά συνεισφέρω τι εις άφέλειαν των όμογενών μου, έκοίτα τίσσιν ήδη έτη κατά συνέχειαν διά νά συντάξω Λεξικόν τής έλληνικής Λόσσης έχων όδηγός τήν τρίτην έκδοσιν τοϋ Ρειμερικού, και τήν τρίτην του Σνείδερικού Λεξικου, και ήμην έτοιμος νά τό εκδώσω διά των τύπων, όταν πρό εξ μηνών ήμεθα τήν τετάρτην έκδοσιν τοϋ Ρειμερικού Λεξικου. Ηναγκάσθη λοιπόν νά παραβάλω τά χειρόγραφα μου μέ τό πρώτον μέρος τής έκδόσεως ταύτης, και νά προσλάβω όσα έπρόσθετον ό Ρ. εις τό ιδίον του. Τό δεύτερον μέρος προσμένετι τόν μήνα τοϋτον (Μάρτιον, 1824), μέ τό όποιοϋ θέλω παραβάλλει εν κειρώ τό επίλοιπον μέρος των χειρογράφων μου.

Ό τύπος ήρτισεν εις τās άρχάς τοϋ παρόντος μηνός. Η βίβλος θέλει διαιρεθί εις δύο τόμους, εις μέγα τέταρτον, όηλ. εις μέγεθος ίσων τοϋ Λεξικου τοϋ Γαζή, μέ μικρά γράμματα. Τήν εξήγησιν των λέξεων έκαμα εις τήν όμιλουμένην γλώσσαν, παραλληλίσας, όσον, και όπου έδουήθην τās τετριμμένες και συνήθεις μέ τās παλαιάς. Παραδείγματα και τύπους των συγγραφέων έσημείωσα πανταχού προς βοήθειαν των μελετώντων τούς παλαιούς συγγραφείς. Τās ποιητικάς λέξεις έσημείωσα, ως ή Ρειμερος, εις τά άμφίβελα τών χρόνων άχίρνα μέ τά σημεΐα τοϋ μακροϋ αι τοϋ βραχέος (- υ), π. χ. Ίφι, Ίχθυα κτλ. Εάν και εις τήν εξήγησιν των λέξεων και εις τό έτυμολογικόν αυτών μέρος είναι όρθώτερον τό Λεξικόν τοϋτο από τό τοϋ Γαζή· τό προτέρημα τοϋτο πρέπει νά λογισθί των σοφών φιλολόγων τής Γερμανίας, οι τινες άκαταπαύτως καλλιε γούσι τήν έλληνικήν Φιλολογίαν, και εξακρέτως εις τόν Ρειμερον, ός τις εύτύχως νά γνωρίση καλύτερα τās άρχάς και ρίζας των παραλόγων λέξεων, και πολλαχού νά ανάξη εις έν γενικόν θέμα πολλατάς συνγενείς λέξεις· ή κρίσις τόν φιλόλογον τοϋτου έκίχησε τούς φιλέλληνας εις-ταιαύτην έπισυμίαν τοϋ έργου του, ώστε από τοϋ 1815 έως τοϋ 1824 έτος (εις διάστημα 9 έτών), έφάνησαν τρεις έκδόσεις και μία μετατύπωσις αύτοϋ εις Βιένναν, άφ' ου' τό πρώτον του δοκίμιον, ή έπιτομή τοϋ Σνείδερικού Λεξικου, έδημοσιεύθη τό 1804 έτος.

Η τιμή των δύο τόμων, βαμμένων μόνον, εις τήν Αυστριακήν επικράτειαν διορίζεται φιορινών άργυρών 25· όσοι δε εκτός τής επικρατείας ταύτης θέλουσι τήν βίβλον ήμισυμένην μέ δέρμα, πρέπει νά πληρώσωσι χωριστά δύο φιορίνια άργυρά. Τήν τιμήν θέλουσιν πληρώσειν οι συνδρομηταί ειςδύς άφου λάβωσι τήν βίβλον όλην, όηλ. και τούς δύο τόμους. Τά ένόματά των θέλουσιν τυπωθί εις τό τέλος τοϋ δευτέρου τόμου, μαρτύριον τής φιλογενείας, και τοϋ περι τά καλά ζήλον των.

Έν Βιέννη τή Αυστριακή, τήν 8 Μαρτίου, 1824.

Ό εκδότης.

Κ. Μ. Κούμα, Άνόνημη Προκήρυξις
μέ πρόσκληση για προεγγραφή συνδρομητών (1824)

τῆς μετάφρασης ἀνακοινώθηκε με *Προκήρυξι*, χρονολογημένη «Ἐν Βενετία, τῇ 30 Ἰανουαρίου 1830», ἡ ὁποία συνοδεύονταν καὶ ἀπὸ «δειγμα» τοῦ βιβλίου.¹ Ὁ ἐκδότης ἀνάγγελλε ὅτι «ἡ ἐκτύπωσις ἄρχεται τὸν ἐρχόμενον Φεβρουάριον, καὶ περὶ τὰ τέλη Ἀπριλίου βλέπει τὸ φῶς ὁ πρῶτος τόμος». Τὴν πρόσκληση γιὰ ἐγγραφὴ συνδρομητῶν ποὺ περιέχεται στὴν προκήρυξη συνοδεύει ἡ ὑπόσχεση ὅτι «τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν θέλουν σημειωθῆν εἰς τὸ τέλος τοῦ δευτέρου τόμου». Ἡ ὑπόσχεση δὲν τηρήθηκε.

6. Α. Ἐρκουλίδης, *Εἰσηγητὴς τῆς Γαλλικῆς Γλώσσης* (Ἀίγινα 1831). «Προκήρυξις» τῆς ἔκδοσης, με πρόσκληση γιὰ ἐγγραφὴ συνδρομητῶν, δημοσιεύτηκε στὴ *Γενικὴ Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος*, ἀρ. 80 (Ἀίγινα, 4 Ὀκτωβρίου 1830, σ. 368). Στὸ βιβλίο, ὅταν κυκλοφόρησε, περιέχεται ἡ ἀκόλουθη «Εἰδοποιήσις»: «Οἱ Κύριοι συνδρομηταὶ εἰδοποιοῦνται ὅτι, ἐπειδὴ διὰ τὸ εἶναι πλήρης ἡ παροῦσα πραγματεία, ὁ ἐκδότης ἐτοιμάζει καὶ δεῦτερον τόμον αὐτοῦ περιέχοντα πλήρη γραμματικὴν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, πραγματείαν περὶ μεταφράσεως, τεμάχια πρὸς ἐξάσκησιν τούτου, καὶ λεξικὸν τῶν συνωνύμων, καθὼς θέλει κηρυχθεῖ δι' ἰδιαίτερου προκηρύξεως, διὰ τοῦτο δὲν κατέλεξε ἐνταῦθα τοὺς συνδρομητὰς ἀφίνων τὸ κάμη εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔργου». Ὁ δεῦτερος τόμος δὲν κυκλοφόρησε καί, κατὰ συνέπεια, ὁ κατὰλογος τῶν ἐγγραφέντων συνδρομητῶν δὲν εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος.

7. *Ἐπιτομὴ τῆς Ὀθωμανικῆς Θρησκείας*, μετάφραση ἀπὸ τὰ ἰταλικὰ Εὐγενίου Διογενίδη (Βενετία, τυπογρ. Γλυκῆ, 1831). Στὸ τέλος τοῦ βιβλίου (σ. 266) δημοσιεύεται τὸ ἀκόλουθο κείμενο: «Ἐπειδὴ δὲν μοὶ ἐπρόφθασαν ἐν καιρῷ οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος συνδρομηταί, δὲν ἔκρινα νὰ ἐκδώσω τοὺς τῆς Βενετίας καὶ Τεργέστης, ἀλλ' οἱ καταγραφέντες θέλουν τὸ λάβει κατὰ τὴν προσδιορισθεῖσαν τιμὴν».²

8. Γεώργιος Γεννάδιος, *Γραμματικὴ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης*, τόμος πρῶτος (καὶ μόνος) (Ἀίγινα, Ἑθνικὴ Τυπογραφία, 1832). Ἡ *Προκήρυξις* τοῦ Γ. Γενναδίου, χρονολογημένη «Ἐν Αἰγίνῃ, τὴν 22 Ἀπριλίου 1830»,³ περιέχει καὶ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφὴ συνδρομητῶν: «Εἰ-

1. Τὸ ἐντυπο λαθάνει (πβ. Φίλ. Ήλιού, *Νέες Προσθήκες*, ὅ.π., σ. 295, ἀρ. 159/A4697). Ἀναδημοσιεύτηκε, χωρὶς τὸ «δειγμα», στὴ *Γενικὴ Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος*, ἀρ. 38, Αἰγινα 17 Μαΐου 1830, σ. 154.

2. Ἡ διατύπωση ἀφίνει νὰ ἐννοηθεῖ ὅτι εἶχε κυκλοφορήσει προαγγελία τῆς ἔκδοσης, με πρόσκληση γιὰ ἐγγραφὴ συνδρομητῶν. Τὸ κείμενο αὐτὸ δὲν ἔχει ἐπισημανθεῖ.

3. Δημοσιεύτηκε στὴ *Γενικὴ Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος*, ἀρ. 37, 14 Μαΐου 1830, σ. 149-150.

μαι πένης, και δὲν δύναμαι δι' ἐξόδων μου νὰ τὴν τυπώσω. Ἐπικαλοῦμαι λοιπὸν τὴν συνδρομὴν τῶν ὁμογενῶν μου». Μία μεταγενέστερη («Ἐίδης Βιβλιογραφική», χρονολογημένη «τὴν 8 Ὀκτωβρίου 1830, ἐν Αἰγίνῃ», καθησυχάζει τοὺς συνδρομητὲς γιὰ τὴν καθυστέρηση τῆς ἐκδοσης, ἡ ὁποία δικαιολογεῖται ἀπὸ τὴν καθυστέρηση τῆς ἀφιξῆς νέων τυπογραφικῶν στοιχείων, πὺ εἶχαν παραγγελοῦ, στὸ Παρίσι, ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν Τυπογραφίαν.¹ Οἱ πολιτικὲς ἀνωμαλίαι τῆς ὕστερης καποδιστριακῆς περιόδου καὶ ἡ ἀντικαποδιστριακὴ στάση τοῦ Γ. Γενναδίου καθυστέρησαν γιὰ δύο, ἀκόμη, χρόνια τὴν ἐκδοση. Ὄταν κυκλοφόρησε τὸ βιβλίον, τὸ 1832, ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν παραλείφθηκε.

9. Ἐπιτομὴ τῆς Παλαιᾶς Ἱστορίας καὶ ἐξαιρέτως τῆς Ἑλληνικῆς, μετάφραση ἀπὸ τὰ γαλλικὰ Ν. Σιληβέργου (Ναύπλιο 1831). Ἡ ἐντυπὴ *Εἰδοποιήσις* γιὰ τὴν ἐκδοση,² χρονολογημένη «Ἐν Ναυπλίῳ τὴν 6 Νοεμβρίου 1330 [= 1830]», περιέχει καὶ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφὴ συνδρομητῶν. Μία «Εἰδοποιήσις Βιβλιογραφική», δημοσιευμένη τὸν Ἰούνιο τοῦ 1831,³ καθησυχάζει τοὺς συνδρομητὲς γιὰ τὴν καθυστέρηση τῆς ἐκδοσης: «Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ φίλοι τῆς παιδείας ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, καταγράψαντες τὰ ὀνόματά των, ἐνδέχεται νὰ ἀνησυχοῦν, διότι δὲν βλέπουν ἀκόμη τὸ βιβλίον, ὁ μεταφραστὴς σπεύδει νὰ τοὺς εἰδοποιήσῃ ὅτι τὸ χειρόγραφον ἐδόθη ἤδη εἰς τὰ πιεστήρια» ... «Ὅσοι κατάλογοι συνδρομητῶν φθάσουν ἐγκαίρως θέλουν τυπωθῆ εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου». Τὸ βιβλίον κυκλοφόρησε, πράγματι, τὸ 1831, χωρὶς ὅμως νὰ περιέχει τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν. Ὁ Ν. Σιληβέργος δημοσιεύει, στὴ σ. 216 τῆς ἐκδοσης, τὴν ἀκόλουθη ἐξήγηση: «Βιάζομαι νὰ ἀναβάλλω τὴν τύπωσιν τῶν ὀνομάτων τῶν συνδρομητῶν, ἐπειδὴ ἀπὸ ὀλιγότατα μέρη μόνον ἤλθον κατάλογοι».

10. Γραμματικὴ τοῦ Λομὸν διὰ τὴν Γαλλικὴν Γλῶσσαν ... παρὰ Κωνσταντίνου Ζεναρᾶ μεθερμηνευμένη (Ὀδησσὸς 1832). Στὸ τέλος τοῦ βιβλίου (σ. δ') ὑπάρχει ἡ ἀκόλουθη σημείωση: «Les noms des souscripteurs seront imprimés après la distribution des exemplaires». Ὅσο γνωρίζω τέτοιο ἐντυπο, ἢ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου στὰ ὁποῖα νὰ ἔχει προστεθεῖ, ἐκ τῶν ὑστέρων, ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δὲν ἔχει ἐπισημανθεῖ.

1. Γενικὴ Ἐφημερὶς τῆς Ἑλλάδος, ἀρ. 86, 1 Νοεμβρίου 1832, σ. 409.

2. Βιβλιογραφικὴ παρουσίαση: Φίλ. Ἡλιού, Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1865. Προσθήκες-Συμπληρώσεις, Ἀθήνα, [Τετράδια Ἐργασίας 4], 1983, σ. 67, ἀρ. 326/Α2424.

3. Στὸ Παράρτημα τοῦ ἀρ. 41 τῆς Γενικῆς Ἐφημερίδος τῆς Ἑλλάδος, Ναύπλιο, 3 Ἰουνίου 1831.

Κατὰ τὴν ἴδια περίοδο ζητήθηκε, μὲ δημόσιες προσκλήσεις, ἀπὸ συγγραφεῖς, μεταφραστὲς, τυπογράφους ἢ ἐκδότες, ἢ προεγγραφὴ συνδρομητῶν γιὰ τὴν ἔκδοση ἀκόμη δεκαπέντε, τουλάχιστον, βιβλίων, τὰ ὅποια, ἄλλα γιατί δὲν συγκέντρωσαν τὸν ἀπαιτούμενο γιὰ τὴν ἔκδοση ἀριθμὸ συνδρομητῶν, ἄλλα ἐξ αἰτίας τῆς ἀνωμαλίας τῶν καιρῶν καὶ ἄλλα γιὰ λόγους ποὺ δὲν μοῦ εἶναι γνωστοί, τελικῶς δὲν ἐκυκλοφόρησαν. Πρόκειται γιὰ βιβλία τῶν ὁποίων τὴν ἔκδοση εἶχαν προαναγγείλει, τὸ 1824 ὁ Π. Νικολαΐδης (: Περιγραφή τῶν ἐν Γαλαζίῳ καὶ Σκουλενίῳ περιφύμων μαχῶν)· τὸ 1825 ἀπὸ ἀνώνυμο μεταφραστὴ (: Ὁ Βελισσάριος τοῦ Μαρμοντέλ)· τὸ 1827 ὁ Κ. Πιττάκης (: ἀρχαῖες ἐπιγραφές) καὶ ὁ Χ. Παμπούκης (: Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα)· τὸ 1828 ὁ Δ. Γουζέλης (: Λόγοι Πατριωτικοί), ὁ Δ. Πύρρος (: Περιήγησις τῆς Ἑλλάδος), ὁ Θ. Φαρμακίδης (: Στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης) καὶ ὁ Ι. Ξενοφωντίδης (: μετάφραση τῆς Γραμματικῆς τοῦ Ματθία)· τὸ 1829 ὁ Κύριλλος ἀπὸ τῆ Λισινίτζα (: Ἱστορία τῆς Χαονίας), ὁ Βαρβαροῦσος (Ἱστορία τῆς Ἀμερικῆς) καὶ ὁ Ἀθ. Σταγειρίτης (: Παλιγγενεσία. Λεξικὸν ἀπὸ τὴν νέαν εἰς τὴν παλαιάν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν)· τὸ 1831 ὁ Δ. Γουζέλης (: Ἡ Σίφις Μοῦσα) καὶ ὁ Προκόπιος Δενδρινὸς (: Θεολογικὴ Κατήχησις)· καὶ τὸ 1832 ὁ Ν. Κυριακίδης (: Κάτοπτρον... Βιβλίον ὅπου περιγράφονται τὰ αἷτια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως...) καὶ ὁ Σολ. Νικολαΐδης (: μετάφραση τοῦ Λόγου περὶ Ἀγωγῆς, τοῦ Ἑλβετίου).¹

Ὅλίγα ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτὰ κυκλοφόρησαν σὲ αἰσθητὰ μεταγενέστερη περίοδο, μερικὰ καὶ μὲ συνδρομητές.² Ἄλλα ἔμειναν στὸ στάδιο τῶν συγγραφικῶν προθέσεων καὶ τῶν ἐκδοτικῶν σχεδίων. Ὅλα μαζί ἔρχονται νὰ μαρτυρήσουν γιὰ τὴν αὔξουσα σημασία τῶν ἐκδόσεων ποὺ ἐπιχειροῦνται μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς.

Τὰ βιβλία ποὺ κυκλοφόρησαν μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς καὶ δημοσιεύουν τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν τους ἀνέρχονται, στὴν περίοδο 1822-1832, σὲ 77 (77 τίτλοι σὲ 101 τόμους). Καὶ στὰ χρόνια αὐτά, ἀλλὰ σὲ μικρότερη ἔκταση ἀπ' ὅ,τι συνέβαινε στὴν προηγούμενη περίοδο,³ καὶ ἀπ'

1. Γιὰ τὴν ομάδα αὐτὴ τῶν βιβλίων πρόκειται νὰ δημοσιεύσω εἰδικὴ μελέτη.

2. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν ποὺ εἶχαν συγκεντρωθεῖ, στὸν καιρὸ τους, γιὰ ἓνα ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτά, τὴν *Πραγματικὴ Ἱστορία τῆς Χαονίας καὶ τῶν περὶ αὐτὴν*, τοῦ Κυρίλλου ἀπὸ τῆ Λεσινίτζα, περιλήφθηκαν, δέκα χρόνια ἀργότερα, στὸν κατάλογο συνδρομητῶν ἄλλου βιβλίου τοῦ ἴδιου συγγραφέα, ποὺ κυκλοφόρησε τὸ 1838.

3. Πβ. Φίλ. Ἡλιοῦ, *Βιβλία μὲ συνδρομητές I*, ὁ.π., σ. 108-109· τοῦ ἴδιου, *Βιβλία μὲ συνδρομητές. Νέα στοιχεῖα*, ὁ.π.

ὅ,τι θὰ συμβεῖ στὰ ἐπόμενα χρόνια, τὰ βιβλία ποὺ περιέχουν κατάλογο συνδρομητῶν δὲν τὸν περιλαμβάνουν σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τῆς ἐκδόσεως· ἄλλα κυκλοφόρησαν μὲ συμπληρωματικούς καταλόγους, ποὺ προστέθηκαν ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ ἀφοῦ, ὅπως φαίνεται, εἶχαν κυκλοφορήσει τὰ ἀντίστοιχα βιβλία, στὴν πρώτη τους, χωρὶς κατάλογο, μορφή. Τέλος ὑπάρχει μία ἐκδοση, τοῦ 1830, στὴν ὁποία ὁ κατάλογος ἔμεινε «ἀνοικτὸς» γιὰ τὸ κοινὸ καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν κυκλοφορία τοῦ βιβλίου: ὁ ἐκδότης ἐξακολούθησε νὰ τυπώνει τὰ ὀνόματα τῶν νέων συνδρομητῶν, στὸ μέτρο ποὺ τὰ ἐλάμβανε.¹

Στις κατηγορίες αὐτὲς ἀνήκουν τὰ ἀκόλουθα βιβλία:

— ὁ Ὁρέστης, τραγωδία τοῦ Β. Ἀλφιέρι, μεταφρασμένη ἀπὸ τὰ ἰταλικά, στὴν κερκυραϊκὴ ἐκδοση τοῦ 1825: στὰ ἀντίτυπα τῆς («κανονικῆς») ἐκδόσεως, ποὺ εἶχε σελίδες 78, ὁ ἐκδότης ἔχει προσθέσει, ἐκ τῶν ὑστέρων, ἓνα δίφυλλο, τοῦ ὁποίου ἀρίθμησε τὶς τρεῖς πρώτες σελίδες ὡς σ. 79-81 (ἡ τέταρτη ἔμεινε λευκὴ) καὶ σὲ αὐτὲς δημοσίευσε τὸν «Κατάλογο τῶν Συνδρομητῶν»·

— τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὴ δεύτερη ἐκδοση τοῦ δευτέρου Διαλόγου τοῦ Κοραῖ *Περὶ τῶν Ἑλληνικῶν Συμφερόντων*, ποὺ τυπώθηκε στὴν Ἰδρυα τὸ 1827. Ὑπάρχουν ἀντίτυπα μὲ 80 σελίδες, χωρὶς κατάλογο συνδρομητῶν καὶ ἄλλα, μὲ σελίδες 80 + 2 χ.ἀ. Στις δύο σελίδες χωρὶς ἀρίθμηση δημοσιεύονται δύο κατάλογοι συνδρομητῶν: «τῶν Φιλομούσων δαπάνη τῶν ὁποίων ἐπεχειρίσθη ἡ ἐκδοσις» καὶ ἐκεῖνος «τῶν λοιπῶν Συνδρομητῶν».

1. Πρόκειται γιὰ τὸ *Συστηματικὸν Ἐγχειρίδιον περὶ Ἱατρικῆς Πολιτείας*, τοῦ Πέτρου Βελλαρά (Βιέννη 1829-1830). Ὁ δεῦτερος τόμος τῆς κανονικῆς ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου εἶχε σελίδες 208 + 2 λευκὲς καὶ στὶς σελίδες 193-208 δημοσιεύεται ὁ «Κατάλογος τῶν Φιλομούσων καὶ Φιλογενῶν Συνδρομητῶν». Στὸ τέλος τοῦ καταλόγου (σ. 208) ὑπάρχει ἡ σημείωσις: «Ὁ παρὼν Κατάλογος μένει ἔτι δι' ἓνα ὀλίγηρον χρόνον ἀνοικτὸς, ἐν ᾧ προστεθήσονται οἱ περαιτέρω φιλογενεῖς καὶ φιλόμουσοι συνδρομηταί». Ὁ ἐκδότης τήρησε τὴν ὑπόσχεσίν του: ὑπάρχουν ἀντίτυπα στὰ ὁποῖα ἔχει τυπωθεῖ ἓνα ἐπιπλέον ὄνομα (: Ὁ ἐντιμότερος κύριος Δημήτριος Μπλάτζος). Σὲ τρίτη ἐκτύπωση τῶν τελευταίων σελίδων τοῦ βιβλίου προστίθενται, στὴ σ. 208, δύο ἀκόμη ὀνόματα συνδρομητῶν ἀπὸ τὴ Βιέννη (: Ἀλέξιος Δὲ Πίνδο καὶ Παναγιώτης Βελντάρης). Στὴν τετάρτη ἐκτύπωση ἡ πρώτη λευκὴ σελίδα, μετὰ τὴ σ. 208, ἀριθμεῖται 209 καὶ προστίθενται ἑπτὰ νέα ὀνόματα (τελευταῖος: Ὁ ἐν Βιέννῃ ἐξοχώτατος Ἱατρὸς Στέφανος Οἰκονόμου). Πβ. Φίλ. Ἡλιοῦ, «Νέες Προσθήκες στὴν Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863», *Τετράδια Ἐργασίας 10*, Ἀθήνα 1988, σ. 295-296, ἀρ. 160. (Τίποτε δὲν ἀποκλείει ὅτι θὰ μπορούσε νὰ ὑπάρχουν καὶ ἐνδιάμεσες ἐκτυπώσεις ἢ καὶ ἄλλες, μεταγενέστερες.)

Στὴν ἄλλη ἐκδοχή, τῶν προσθέτων καταλόγων, γνωρίζω δύο περιπτώσεις, τὴ μία ἕμμεσα:

— τὴ *Συλλογὴ Ἰδιομέλων* τοῦ Μανουὴλ Πρωτοψάλτου, Κωνσταντινούπολη 1831: ὅλα τὰ ἀντίτυπα ποὺ μπόρεσα νὰ ἐξετάσω ἔχουν σελίδες 316, μὲ κατάλογο συνδρομητῶν στὶς σ. 303-316. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἀντίτυπα μὲ τέσσερις πρόσθετες σελίδες συνδρομητῶν (σ. 317-320). Δὲν μπόρεσα νὰ δῶ ἀντίτυπο τῆς ἐκτύπωσης αὐτῆς¹ κατ' ἀναλογία μὲ τὶς ἐγγραφές ἀνὰ σελίδα τοῦ κανονικοῦ καταλόγου, θὰ μποροῦσε νὰ ὑποθέσει κανεὶς ὅτι ὁ πρόσθετος κατάλογος θὰ πρέπει νὰ περιέχει 70-100 ἐπιπλέον ὀνόματα, τὰ ὅποια διαφεύγουν, προσώρας, ἀπὸ τοὺς ὑπολογισμούς μου·

— τὴ *Γραμματικὴ τῆς Γαλλικῆς Γλώσσης*, τοῦ Α. Δαυτῖδ, τυπωμένη στὴ Σύρα τὸ 1832. Στὴν ἀρχικὴ μορφή τὸ βιβλίον εἶχε 124 σελίδες. Ἐκ τῶν ὑστέρων ὁ ἐκδότης πρόσθεσε ἓνα φύλλο τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη σελίδα, ἀριθμημένη 125, περιέχει συνέχεια τῶν συνδρομητῶν τοῦ Ναυπλίου.

Στὶς ἐπόμενες σελίδες παρουσιάζονται, ἀναλυτικὰ, οἱ γνωστοὶ μου κατάλογοι συνδρομητῶν τῶν ἐτῶν 1822-1832. Τὰ στοιχεῖα τῶν βιβλίων ποὺ τοὺς περιέχουν ἐμφανίζονται μὲ τὴν ἀκόλουθη τάξη:²

α. ὁ κωδικὸς τοῦ βιβλίου. Ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἀριθμούς: ὁ πρῶτος δηλώνει τὸ ἔτος ἐκδοσης τοῦ βιβλίου (στὴν περίπτωσις ἔργων ποὺ κυκλοφόρησαν σὲ πολλοὺς τόμους ἢ ἐκδοσις τοποθετεῖται στὸ χρόνο ποὺ ἐκδόθηκε ὁ τόμος στὸν ὁποῖο περιέχεται ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν)· ὁ δεῦτερος τὴ σειρὰ τοῦ βιβλίου μέσα στὸν ἴδιον χρόνο (καὶ ἐδῶ ἡ σειρὰ εἶναι συμβατικὴ: ἀποδίδει, ἀπλῶς, τὴ διαδοχὴ τῆς ἐπισήμανσης τῶν ἀντίστοιχων βιβλίων).

β. συνοπτικὴ ἀναγραφή τοῦ τίτλου (σὲ ὑποσημειώσεις: οἱ προαγγελίες τῆς ἐκδοσης καί, στὸ μέτρο ποὺ ὑπάρχουν καὶ μοῦ εἶναι γνωστά, στοιχεῖα γιὰ τὴν κυκλοφορία τοῦ κάθε βιβλίου).

γ. ὁ τίτλος τοῦ καταλόγου τῶν συνδρομητῶν, ὅπως αὐτὸς ἐμφανίζεται σὲ κάθε ἐκδοσι.

δ. ἡ σειρὰ μὲ τὴν ὁποία παρουσιάζονται τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομη-

1. Βλ. Λυκοῦργος Ἀγγελόπουλος, «Σχόλια γιὰ τοὺς συνδρομητὲς τῶν μουσικῶν βιβλίων», ἐφ. *Ἱερογλυφικὰ Νέα*, τ. ΙΑ', ἀρ. 159-160, Αὐγουστος-Σεπτέμβριος 1977, σ. 4.

2. Ἀκολουθῶ, μὲ μικρὲς βελτιώσεις, τοὺς ἴδιους κανόνες μὲ ἐκείνους ποὺ χρησιμοποίησα κατὰ τὴν παρουσίαση τῶν καταλόγων τῆς πρώτης περιόδου (1749-1821)· πβ. Φίλιππος Ἡλιοῦ, *Βιβλία μὲ συνδρομητὲς Ι*, ὁ.π., σ. 113-114.

των στὸν κάθε κατάλογο. Τὰ ὀνόματα τῶν τόπων διαμονῆς παρουσιάζονται μὲ τὴ διατύπωση ποὺ ἐμφανίζεται στοὺς καταλόγους, πρῶγμα ποὺ ἐπιτρέπει νὰ ἀναδειχθοῦν οἱ ἰδιοτυπίες καὶ οἱ παραλλαγές στίς ὀνομασίες (οἱ ἀπαραίτητες ἐνιαιοποιήσεις γίνονται στὸν πίνακα ποὺ δημοσιεύεται στίς σ. 225-236). Στίς ὑποσημειώσεις προσπάθησα νὰ ταυτίσω τοὺς τόπους διαμονῆς τῶν συνδρομητῶν ὅταν αὐτοὶ δὲν σημειώνονται στὸν ἀντίστοιχο κατάλογο, προκειμένου νὰ ἀποκατασταθεῖ, μὲ περισσότερη ἀκρίβεια, ἡ γεωγραφικὴ κατανομὴ τοῦ κοινοῦ τῶν συνδρομητῶν.¹ Γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ ἐπιχειρήθηκε, μὲ τὴ βοήθεια καὶ στοιχείων ποὺ περιέχονται στοὺς καταλόγους, ἕνας ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς τῶν τόπων διαμονῆς συνδρομητῶν τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα ἀναγράφεται στὸν κατάλογο ἑνὸς μεγαλύτερου κέντρου στὴν ἴδια περιφέρεια.²

Τὰ ἀριθμητικὰ στοιχεῖα τοῦ κάθε καταλόγου συνοψίζονται σὲ τρεῖς ἀριθμοὺς (ἀντιγράφω ἀπὸ τὸ προγενέστερο δημοσίευσμά μου): τὸν ἀριθμὸ τῶν συνδρομῶν, τὸν ἀριθμὸ τῶν συνδρομητῶν καὶ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀντιτύπων ποὺ παραγγέλθηκαν ἀπὸ τοὺς συνδρομητές. Οἱ δύο πρῶτοι δὲν συμπίπτουν πάντα: σὲ ἀρκετὲς περιπτώσεις διαπιστώνεται κοινὴ ἐγγραφή (συνδρομὴ) δύο ἢ περισσοτέρων ἀτόμων (συνδρομητῶν) γιὰ 1 ἢ περισσότερα ἀντίτυπα. Στίς περιπτώσεις ὅπου ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ἀντιστοιχεῖ σὲ 1, 2 ἢ 3 ἀντίτυπα γιὰ κάθε συνδρομητὴ τῆς ἴδιας συνδρομῆς ἀνέλυσσα τοὺς συνολικοὺς ἀριθμοὺς χρησιμοποιώντας αὐτὴ τὴν ἀντιστοιχία. Ἐξάιρεση ἔγινε ὅταν τὰ δύο ἢ περισσότερα ὀνόματα ποὺ ἀναγράφονταν στὴν ἴδια συνδρομὴ ἀντιπροσωπεύουν ὄχι φυσικὰ πρόσωπα, ἀλλὰ μία,

1. Ὁ ἀριθμὸς τους εἶναι πολὺ ὑψηλὸς καὶ οἱ ἐντοπισμοί, προκειμένου, ἰδίως, γιὰ τοὺς συνδρομητὲς ποὺ διαμένουν σὲ περιοχὲς τῆς ἐλευθερωμένης Ἑλλάδας, ἐξαιρετικὰ δυσχερεῖς (πβ. σ. 188, σημ. 7). Σὲ πολλὰς περιπτώσεις δὲν μπόρεσα νὰ ἀποφύγω τὴν κατάταξή σὲ μιὰ εὐρύτερη γεωγραφικὴ ἐνότητα.

2. Ἀρκετὰ συχνὰ οἱ κατάλογοι συνδρομητῶν «μεγάλων» πόλεων περιέχουν καὶ ὀνόματα ἀγοραστῶν ποὺ διαμένουν σὲ χωριὰ ἢ κωμοπόλεις τῆς περιοχῆς. Ὁ ἐντοπισμὸς δὲν εἶναι, πάντα, εὐκόλος, καθὼς οἱ σχετικὲς ἀναγραφές ἐμφανίζονται μὲ τρόπους ὅπου δὲν εἶναι εὐκρινὲς ἂν πρόκειται γιὰ τόπους διαμονῆς ἢ γιὰ τόπους καταγωγῆς τῶν ἀντίστοιχων προσώπων (βλ. γιὰ παράδειγμα ὅσα σημειώνονται στίς σημειώσεις 3 καὶ 4 ποὺ συνοδεύουν τὴν περιγραφή τοῦ καταλόγου 1831.9 (ἐδῶ, σ. 208). Οἱ ἐντοπισμοὶ ποὺ ἐπιχείρησα στηρίζονται σὲ συγκριτικὴ μελέτη τῶν καταλόγων καὶ σὲ συμπληρωματικὲς διερευνήσεις. Σημειώνω, ἐπίσης, ὅτι ἕνας μικρὸς ἀριθμὸς τόπων ποὺ ἐμφανίζονται στὴν ἐργασία αὐτὴ (Ἄμπελάκια, Μέτσοβο κ.ἄ.) δὲν ἀντιπροσωπεύουν τόπους ὅπου πραγματοποιήθηκε συγκέντρωση συνδρομῶν, ἀλλὰ τόπους ὅπου στάλθηκαν ἀντίτυπα (κυρίως: σὲ σχολεῖα, ἀλλὰ, ἐνίοτε, καὶ σὲ φυσικὰ πρόσωπα) ἀπὸ συνδρομητὲς ποὺ διέμεναν σὲ ἄλλες πόλεις.

ἐνιαία, ἐμπορική ἐταιρεία. Οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἀριθμοὶ (συνδρομῶν, συνδρομητῶν, ἀντιτύπων) συνοδεύουν, στὸν κατάλογο τῶν ἐπόμενων σελίδων, ὅλες τὶς ἐνόητες τῶν ομάδων τῶν συνδρομητῶν. Στὶς περιπτώσεις ὅπου ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομῶν καὶ τῶν συνδρομητῶν συμπίπτει, τότε, γιὰ τὶς ἐπὶ μέρους ἐνόητες, δημοσιεύονται, μέσα σὲ παρένθεση, μόνο δύο ἀριθμοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ πρῶτος ἀποδίδει τὸν ἴσο ἀριθμὸ συνδρομῶν καὶ συνδρομητῶν καὶ ὁ δευτερός τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀντιτύπων. Ὅρισμένες φορὲς οἱ κατάλογοι δὲν δημοσιεύουν τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀντιτύπων γιὰ τὰ ὁποῖα εἶχαν προεγγραφεῖ οἱ συνδρομητές. Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς καὶ γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν θεωρῶ ὅτι στὸν κάθε συνδρομητῆ ἀντιστοιχεῖ ἓνα ἀντίτυπο· ὁ σχετικὸς ἀριθμὸς δημοσιεύεται μέσα σὲ ἀγκύλες.

Οἱ ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ:

1822.1 Συνοπτικὴ Πραγματεία περὶ Αἰτίων ἀσθενείας προξενούντων ... παρὰ Δημητρίου Παναγιώτου ... Ἐν Πέστῃ Τύποις ... Τράττνερ ... 1822 □ (8ο, σ. VIII + 52 [= 53]) □ σ. 48-53 [= 52]: Ὄνόματα Συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἐνδειξη τόπου διαμονῆς. Σύνολο: **61 - 64 - 79.**¹

1822.2 Τῷ πανοσιωτάτῳ ... Ἀρχιμανδρίτῃ ... Γαβριήλ ... ἀνατίθησι τὴν βίβλον ... Συνοπτικὴ Φυσιολογία διαλαμβάνουσα καὶ περὶ Μαγνητισμοῦ. Ὁ ἐκδότης Δημ. Παναγιώτου] ... Ἐν Πέστῃ, Τύποις ... Ι. Θ. Τράττνερ ... 1822 □ (8ο, σ. X + (11) - 96) □ σ. 91-96: Ὄνόματα Συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἐνδειξη τόπου διαμονῆς. Σύνολο: **62 - 65 - 86.**²

1823.1 Ὁ Ἄλεξις τῆς φιλέλληνος χήρας Βυττεμβαχίου. Μεταφρασθεὶς ἀπὸ τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν. Ἐν Παρισίοις, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας ... Διδότου ... 1823³ □ (8ο, σ. ιδ' + 99+1 λ.) □ σ. 95-97:⁴ Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν.

1. Ὅλοι σὲ περιοχὲς τῆς Αὐστρουγγαρίας. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Βιέννη: 12-24· Μπρασόβ: 1-2-2· Πέστη: 45-47-51.

2. Ὅλοι σὲ περιοχὲς τῆς Αὐστρουγγαρίας. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω, μὲ βάση καὶ ἐνδείξεις τοῦ καταλόγου: Βιέννη: 14-14-28· Μπρασόβ: 1-2-1· Πέστη: 43-45-52.

3. Μεταφραστὴς ὁ Φίλιππος Φουρναράκης. Ἡ ἐγγραφή τῶν συνδρομητῶν ἔγινε, κυρίως, μὲ φροντίδα τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραΐ.

4. Λαθεμένη σελιδαρίθμηση· στὴν πραγματικότητα: σ. 95, 98-99.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς. Σύνολο: 53-53 - 348¹

1823.2 Πραγματείας Φυσιολογικῆς Τόμος Α'. Περιέχων Ἐπίτομον Ἱστορίαν τῆς Φυσιολογίας ἐκ τῆς Λατινικῆς μεταφρασθεῖσαν ὑπὸ Γεωργίου Πουλίου ... Ἐν Πέστη. Τύποις Θωμᾶ Τράππνερ ... 1823 □ (8ο, σ. VI + 7-112) □ σ. 107-112: *Κατάλογος τῶν Φιλομούσων καὶ Φιλογενῶν Συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: *Οἱ ἐν Πέστη:* 51-52-72.² *Οἱ ἐν Σιβιῳ:* 43-59· *Οἱ ἐν Βρασσοβῳ:* 37-57.³ Σύνολο: **131 - 132 - 188.**

1824.1 Ρενάτου Καρτεσίου Λόγος περὶ Μεθόδου ... Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ μεταφρασθεὶς ὑπὸ Ν. Πικχόλου ... Ἐν Κερκύρα, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας τῆς Διοικήσεως. 1824 □ (8ο, σ. μδ' + 110) □ σ. 102-110: *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: *Ἐν Κερκύρα:* 53-114.⁴ *Ἐν Ζακύνθῳ:* 137-139-165· *Ἐν Κεφαλληνίᾳ:* 27-32.⁵ *Ἐν Ἰθάκῃ:* 57-62· *Ἐν Κυθήροις:* 20-25· *Ἐν Μεσολογγίῳ:* 19-24· προσθήκη: 1-2. Σύνολο: **314 - 316 - 424.**

1824.2 Ταμεῖον Ἀνθολογίας Περιέχον ἅπασαν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἐνιούσιον Ἀκολουθίαν ... παρὰ τοῦ διδασκάλου Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ... ἀναλώμασι τοῦ Ἰσάκ δὲ Κάστρου, τ. Α' - Β', Ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Κάστρου ... 1824 □ (4ο, φ. 4 + σ. 575 + 1 χ.ἄ. καὶ φ. 2 + σ. 424 + 14 χ.ἄ.) □ τ. Β', σ. 3-14 χ.ἄ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Οἱ Φιλογενεῖς Συνδρομηταί.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: *Κωνσταντινούπολις:*

1. Ἀπὸ αὐτοὺς μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Βενετία: 2-6· Βιέννη: 1-3· Leyden: 1-200 (συνδρομὴ τῆς συγγραφῆς τοῦ βιβλίου)· Λιβόρνο: 3-7· Μασσαλία: 12-39· Μομπελιέ: 1-3· Παρίσι: 4-10· Τεργέστη: 19-55. Οἱ ὑπόλοιποι πρέπει νὰ διαμένουν σὲ πόλεις τῆς Γαλλίας ἢ τῆς Ἰταλίας.

2. Στὴν πραγματικότητα: 50-51-69. Στὸν κατάλογο τῶν «ἐν Πέστη» περιέχεται καὶ συνδρομὴ ἀπὸ τῆ Βιέννη (1-3).

3. Στὴν πραγματικότητα: 36-36-47. Στὸν κατάλογο τῶν «ἐν Βρασσοβῳ» περιέχεται καὶ συνδρομὴ ἐν Σιλίμνω (1-10).

4. Στὴν πραγματικότητα: 54-54-116. Προστίθεται ἕνας συνδρομητῆς (1-2) τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἀναγράφεται στὸ τέλος τοῦ βιβλίου (σ. 110), μετὰ ἀπὸ τὰ παροράματα.

5. Στὸ τέλος τοῦ καταλόγου τῆς Κεφαλονιάς προστίθεται ἡ σημείωση: «Τὰ λοιπὰ ὀνόματα δὲν ἐπρόφθασαν».

194-233¹ Ραιδεστός: 11-11· Τζόρολος: 5-5· Κεσάνι:² 6-6· Αἴνος: 10-10· Ἀνόραιο-
νούπολις: 23-23· Τούρνοβον: 44-45³ Σιστόβι:⁴ 6-7· Καλλιούπολις: 27-27· Σιλίμο:
6-6· Ἀρτάκη: 6-6· Κίος: 10-10· Λεμυθέσι: 8-8· Τρίγλια: 11-11· Μουδανία: 10-10·
Προῦσα: 18-18.⁵ Σ ύ ν ο λ ο : 395 - 395 - 436.

1824.3 Ἱστορικὴ καὶ Κριτικὴ Σύνοψις τῶν ἐν Κρήτῃ διατρεζάντων ...
ὑπὸ * * Π. Νικολαΐδου ... Μεσολόγγιον, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Δημητρίου
Μεσθενέως, 1824.⁶ □ (8ο, σ. 19 +1 γ.ἀ.) □ σ. 1 γ.ἀ., στὸ τέλος τοῦ τόμου:
Οἱ Συνδρομηταί.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν με ἀλφαβητικὴ τάξη (με βάση τὸ βαπτιστικὸ ὄνο-
μα), χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς.⁷ Σ ύ ν ο λ ο : 75 - 75 - 315.⁸

1825.1 Γεωγραφία Ἀστρονομικὴ ἢ Σύντομος ἔκθεσις τοῦ πλανητικοῦ
συστήματος ... Γαλλιστὶ ὑπὸ Λέοντος Βεζούτ ... Μεταφρασθεῖσα ... ὑπὸ
Π. Ἰωαννίδου Σμυρναίου ... Ἐν Παρισίοις, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Φιρ-

1. Στὴν πραγματικότητά: 195-195-234. Στὸν κατάλογο «Κωνσταντινούπο-
λις» περιέχονται συνδρομὲς ἀπὸ *Νεοχώρι* (1-1) καὶ *Γάνου καὶ Χώρας* (1-1). Τρεῖς
ἐπιπλέον συνδρομητὲς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη ἀναγράφονται στὸν κατάλογο τῆς
Προύσας (πβ. σημ. 5). — Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Κωνσταντινούπολης
ἀναγράφονται με τὴν ἀκόλουθη τάξη: *Οἱ Σεβασμιώτατοι Γέροντες* (9-29)· *Οἱ Πω-
νιερῶτατοι Μητροπολίται* (6-10)· *Οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι* (7-7)· *Οἱ Πανοσι-
ολογιώτατοι* (72-76)· *Οἱ Εἰργενέστατοι καὶ Τιμιώτατοι Κόριοι* (101-112).

2. Ὅλοι: *Μουσικοί*.

3. Στὴν πραγματικότητά: 41-41-42. Στὸν κατάλογο «Τούρνοβον» περιέχονται
καὶ συνδρομὲς ἐξ *Ἐλένης* (3-3).

4. Ὅλοι: *Μουσικοί*

5. Στὴν πραγματικότητά: 14-14-14. Στὸν κατάλογο «Προῦσα» περιέχεται καὶ
συνδρομὴ στὸ *Καμιάμπασι* (1-1), ἐνῶ οἱ τρεῖς τελευταῖοι συνδρομητὲς (3-3) εἶναι οἱ
τυπογράφοι τοῦ βιβλίου (συνθέτες: 2-2, τυποτής: 1-1) καὶ διαμένουν στὴν Κωνσταν-
τινούπολη (πβ. σημ. 1).

6. Ὑπάρχει φωτομηχανικὴ ἐπανάκδοση τοῦ βιβλίου, σὴ σειρὰ τῆς Ἱστορικῆς
καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 1971 (ἀρ. 6). Τὸ «βιβλίδιον» γρά-
φτηκε τὸν Μάιο τοῦ 1824. Τὸν Ἰούλιο τοῦ ἴδιου χρόνου ὁ συγγραφεὺς Π. Νικολαΐ-
δης δημοσίευσε («Εἰδοποίησι») με τὴν ὁποία ζητοῦσε προσεγγραφὴ συνδρομητῶν γιὰ
τὴν ἔκδοσι ἄλλου ἔργου του γιὰ τὰ ἐπαναστατικὰ γεγονότα στὴ Μολδοβλαχία (ἔφ.
Ἑλληρικὰ Χρονικά, ἀρ. 58, Μεσολόγγι, 16 Ἰουλίου 1824). Τὸ βιβλίο αὐτὸ δὲν κυ-
κλοφόρησε.

7. Ὅλοι: στὸ Μεσολόγγι.

8. Στὸ τέλος τοῦ καταλόγου τῶν συνδρομητῶν δημοσιεύεται ἡ ἀκόλουθη ση-
μείωσι: «Διακόσια περίπου βιβλίδια, προσφέρει δῶρον ὁ Συγγραφεὺς πρὸς τοὺς οὖν
ἐν εὐποιᾷ ὄντας συναδελφοὺς του».

μίνου Διδότου. ΑΩΚΕ' □ (12ο, σ. X+11-60) □ σ. 59-60: Ἰδοὺ τὰ ὀνόματα τινῶν ἐν Παρισίῳ συνδρομητῶν.¹

Σύνολο: 16 - 16 - 78.

1825.2 Εἰρμολόγιον τῶν Καταβασιῶν Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου Μετὰ τοῦ Συντόμου Εἰρμολογίου Πέτρου Πρωτοψάλτου... διορθωθέντα παρὰ τοῦ Διδασκάλου Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος... ἐκδοθέντα ἀναλώμασιν ἰδίοις καὶ Ἰσαὰκ Δὲ Κάστρο... Κωνσταντινούπολις, Ἐν τῇ Βρεταννικῇ Τυπογραφίᾳ Κάστρου... 1825 □ (8ο, φ. 2 + 296 + 229 + 7 χ.ἄ.)² □ σ. 3-7 χ.ἄ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Οἱ φιλόμουσοι Συνδρομηταί.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐν Κωνσταντινουπόλει: 88-101·³ Ραιδεστός: 7-7· Τζόρλος: 8-8·⁴ Σκουλλάρι: 4-4· Πάνομος: 13-13· χωρὶς ἐνδείξη τόπου διαμονῆς: 7-7.⁵ Σύνολο: 127 - 127 - 140.

1825.3 Ἀποσπάσματα ἐκ τῶν τοῦ Κυρίου Βαττέλου Περὶ Δικαίου τῶν Ἑθῶν Μεταφρασθέντα... Ὑπὸ Σ: Σ: Ναύπλιον Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τῆς Διοικήσεως. 1825⁶ □ (8ο, σ. 5 χ.ἄ. + 62 + 3 χ.ἄ.) □ σ. 1-3 χ.ἄ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν Φιλομούσων Συνδρομητῶν κατ' Ἀλφάβητον.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: *Οἱ ἐν Ναυπλίῳ*: 107-

1. Στὸ ὀπισθόφυλλο τοῦ βιβλίου σημειώνεται ὅτι ὁ γάλλος συγγραφέας «προσφέρει δῶρον εἰς τὸ Ἑλληνικὸν γένος διὰ τῆς σεβαστῆς τῶν Ἑλλήνων βουλῆς σώματα τῆς Γεωγραφίας 150» καὶ «Ὁ Κ. Παναγιώτης Ἰωαννίδης Συμρναῖος Μεταφραστὴς τῆς Γεωγραφίας προσφέρει εἰς τοὺς Περικλεεῖς Ὑδραῖους καὶ Σπετζιώτας εὐεργέτας τῆς Ἑλλάδος, διὰ τοῦ Ἐκλαμπροτάτου Ναυάρχου, τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου Κ. Μιαούλι (σώματα) 200».

2. Ὑπάρχει φωτομηχανικὴ ἐπανάκδοση τοῦ βιβλίου: Ἀθήνα, ἐκδόσεις Κουλιούρα, 1982.

3. Στὴν πραγματικότητα: 91-104. Στὸν κατάλογο τῶν «Ἐν Κωνσταντινουπόλει» περιέχεται καὶ συνδρομὴ τοῦ *Λερέκιου* (1-1). Συνδρομητὲς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη βρίσκονται καὶ στὰ ὀνόματα τοῦ τέλους τοῦ καταλόγου πού δημοσιεύονται χωρὶς ἐνδείξη τόπου διαμονῆς (βλ. σημ. 5).

4. Στὴν πραγματικότητα: 6-6. Στὸν κατάλογο «Τζόρλος» περιέχονται καὶ συνδρομητὲς ἐν *Μυριοφίτῳ* (2-2).

5. Ἀπὸ αὐτοῦς: Κωνσταντινούπολη (4-4)· ἐκ τῆς *Μοῆς Ρίλλας* (1-1)· Πελοπόννησος (ἴσως): 1-1.

6. Ὑπάρχει φωτομηχανικὴ ἐπανάκδοση τοῦ ἔργου, στὴ σειρά τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 1971 (ἀρ. 13). — Σ: Σ: ὁ Σπυρίδων Σκουφός.

150¹ *Οἱ ἐν Κιθόροις*: 58-80· *Οἱ ἐν Ὑδροῖς*: 24-24. Σύνολο: **188 - 188 - 254**.

1825.4 Ὁρέστης Τραγωδία ... Βίκτωρος Ἀλφιέρου, Ἐκ τῆς Ἰταλικῆς μεταφρασθεῖσα εἰς τὴν καθομιλουμένην ... καὶ δεῦτερον τύποις ἐκδοθεῖσα, διὰ συνδρομῆς τῶν φιλελλήνων καὶ φιλογενῶν ... Κορφοὶ Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τῆς Διοικήσεως. 1825² □ (8ο, σ. 2 χ.ἀ. + 81 + 1 λ.) □ σ. 79-81: *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν*.³

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐν Κερκίρῳ: 134-188⁴ Ἐν Ἀγία Μαύρῳ: 63-63. Σύνολο: **197 - 197 - 251**.

1826.1 Λεξικὸν διὰ τοὺς μελετῶντας τὰ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων συγγράμματα, κατὰ τὸ Ἑλληνογερμανικὸν τοῦ Ρεϊμέρου ... ὑπὸ Κωνσταντίνου Μιχαήλ Κούμα ..., τ. Α' - Β'. Ἐν Βιέννῃ, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Ἀντωνίου Αὐκούλου, 1826⁵ □ (4ο, φ. 2 + σ. ΛΔ' + φ. 1 + σ. 670 καὶ φ. 2 + σ. 700) □ τ. Β', σ. 695-700: *Κατάλογος τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν εἰς ἐκδοσιν τῆς παρούσης βίβλου*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἀμστελοδάμου: 5-5· Βαρσοβίας: 4-5· Βιέννης: 83-85-166⁶ Βονκουρεστίων: 50-51-51· Δρέσδης: 1-1·

1. Στὴν πραγματικότητα: 105-148. Στὸν κατάλογο τῶν «ἐν Ναυπλίῳ» περιέχονται συνδρομῆς Ἀθηνῶν (1-1) καὶ τῆς Μονῆς τοῦ Βράχου (1-1).

2. Ἀνώνημη μετάφραση τοῦ Ἰακώβου Ρίζου Ραγκαβῆ.

3. Ὁ κατάλογος δὲν περιέχεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τῆς ἐκδόσεως.

4. Ἐπιμέρους κατάλογοι: *Φιλολογοὶ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας* (24-28).

5. Κυκλοφόρησε σὲ 1000 ἀντίτυπα· βλ. Φίλιππος Ἡλιού, «Βιβλία καὶ ἀριθμοὶ: ἡ μαρτυρία τῶν τραβηγμάτων», π. *Τὰ Ἱστορικά*, τ. 8, τχ. 14-15, Ἀθήνα 1991, σ. 182, ἀρ. 253. Ἡ *Προκήρυξις* τοῦ ἔργου, με πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν, κυκλοφόρησε τὸ 1824, σὲ μονόφυλλο· πβ. Φίλιππος Ἡλιού, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863. Προσθήκες-Συμπληρώσεις*, [Τετράδια Ἐργασίας], ἀρ. 4, Ἀθήνα 1983, σ. 52, ἀρ. 243 (Α2358). Πληροφορίες γιὰ τὴν συλλογὴ συνδρομητῶν καὶ τὴ βοήθεια ποὺ δέχθηκε ὁ Κούμας ἀπὸ τὸν ἀρχιμανδρίτη Ἰωάνη Ἀθανασιάδη καὶ τὸν Χριστόφορο Σακελλάριο βλ. στὰ προλεγόμενα τοῦ Α' τόμου τοῦ Λεξικοῦ, σ. ΛΓ'-ΛΔ'. Βλ. καὶ Maria A. Stassinopoulou, *Weltgeschichte im Denken eines griechischen Aufklärers. Konstantinos Michail Koumas als Historiograph*, Φραγκφούρτη 1992, σ. 260 κ.ἐξ., πολλ.· πβ. Εὐαγγελία Παπαδημητρίου, «Τρεῖς ἐπιστολὲς τοῦ Κωνσταντίνου Μ. Κούμα», π. *Τὰ Νέα τοῦ Κ.Ε.Ν.Ε.Φ.*, τχ. 3, Ἰωάννινα 1999, σ. 8, 9 (πρέπει νὰ ὑπάρχει παρανόληση τῆς χρονίας τῆς ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Κ. Ἀσώπιο), ὅπου πληροφορίες γιὰ τὴν ἀποστολὴ τῶν ἀντιτύπων τῶν συνδρομητῶν ποὺ διαμένουν στὴν Κέρκυρα.

6. Στὴν πραγματικότητα: 76-78-138. Στὸν κατάλογο «Βιέννης» περιέχονται καὶ συνδρομῆς ἐν Κιθόροις (1-2)· ἐν Λειψία (1-20)· Μετσόβου (1-1) καὶ Παταίνου (1-1). Ἐπίσης: Βενετίας (1-2)· Θεσσαλονίκης (1-1) καὶ Κέρκυρας (1-1).

Ζακύνθου: 79-82-82· *Κερκύρας*: 85-85¹· *Κεφαλληνίας*: 36-36· *Κισσοβίου*: 24-25-25· *Λιβόρονου*: 19-21· *Μαριουπόλεως*: 5-7-6²· *Μόσχας*: 2-2· *Νίζνης*: 9-10-12³· *Ὀδησσοῦ*: 47-52⁴· *Πέσσης*: 3-3· *Σιμπανίου*: 1-1· *Σμύρνης*: 4-4· *Στεφανουπόλεως ἢ Κρονστάτ*: 62-75⁵· *Ταγαρόζκου*: 15-15· *Τεργέστης*: 51-58. Σύνολο: **581 - 595 - 705**.

1826.2 Τὰ Μυστικισυμβούλια καὶ οἱ Λαοὶ ... παρὰ τοῦ Κυρίου Μπινιὸν ... Μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὁμοῦ μετὰ τὸ περὶ Ἑλλάδος Ἰπόμνημα τοῦ Κυρίου Σχιατωβριὰν Παρὰ τοῦ Ν. Σπηλιάδου. Καὶ ἐκδοθὲν κατὰ μῆνα Φεβρουάριον 1826 φιλοτίμῳ δαπάνῃ τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα κατεχωρίσθησαν εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου □ (8ο, σ. ιε' + 1 λ. + 260 + 7 χ.ἀ. + 1 λ.)⁶ □ σ. 2-5 χ.ἀ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μὲ ἀλφαβητικὴ τάξη (κατὰ τὸ βαπτιστικὸ ὄνομα), χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς⁷: Σύνολο: **269 - 271 - 708**.

1. Στὴν πραγματικότητα: 86-86. Μία συνδρομὴ ἀπὸ τὴν Κέρκυρα περιέχεται στὸν κατάλογο «Βιέννη» (1-1). Τὴν ἐπιστάσις τῆς συνδρομῆς στὴν Κέρκυρα εἶχε ὁ Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος (πβ. σ. 187, σημ. 5).

2. Στὴν πραγματικότητα: 3-5-4. Στὸν κατάλογο «Μαριουπόλεως» ὑπάρχουν καὶ συνδρομητὲς ἐξ Ἰάλτας (2-2).

3. Στὴν πραγματικότητα: 8-9-11. Στὸν κατάλογο «Νίζνης» ὑπάρχει καὶ συνδρομὴ ἐν Κιοβίῳ (1-1).

4. Στὴν πραγματικότητα: 46-51. Στὸν κατάλογο «Ὀδησσοῦ» ὑπάρχει καὶ συνδρομὴ διὰ τὸ σχολεῖον τῶν Ἀμπελακίων (1-1).

5. Στὴν πραγματικότητα: 60-60-70. Στὸν κατάλογο «Στεφανουπόλεως ἢ Κρονστάτ» ὑπάρχουν συνδρομὲς γιὰ τὰ σχολεῖα τῆς Δημησιτάνης [= Δημητσάνας] (1-4) καὶ Ζέας [= Κέας] (1-1).

6. Τόπος ἐκδοσης: Ναύπλιο. — «Εἰδησεις», χρονολογημένη «Ἐν Ναυπλίῳ, 23 Δεκεμβρίου 1825», μὲ προαγγελία τῆς ἐκδοσης καὶ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύθηκε στὴ *Γενικὴ Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος*, ἀρ. 23, Ναύπλιο 23 Δεκεμβρίου 1825, σ. 92β.

7. Τὸ σύνολο τῶν συνδρομητῶν διαμένει σὲ περιοχὲς τῆς ἐλευθερωμένης Ἑλλάδας. Ἀπὸ αὐτοὺς μπόρεσα νὰ ἐντοπίσω: Ἅγιος Πέτρος Κυνουρίας: 1-1· Αἴγινα: 1-1· Ἀμοργός: 1-1· Ἄργος: 6-7· Βοστίτζα: 1-1· Βρέσθена 1-1· Κέα: 5-6· Κόρινθος: 2-2· Λαγκάδια: 1-1· Μονὴ τοῦ Ἁγίου Νικολάου: 1-1· Νάξος: 2-2· Ναύπλιο: 91-482· Πάτρα: 1-10· Πύργος: 1-1· Σπέτσες: 1-1· Σύρος (Ἐρμούπολη): 5-5· Τρίκαλα Κορινθίας: 2-2· Τρίπολη: 2-2· Ὑδρα: 11-13. Ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους οἱ 42 τουλάχιστον (42-62) διαμένουν, πάντως, στὴν Πελοπόννησο. — Ὅλες αὐτὲς οἱ ταυτίσεις τῶν τόπων διαμονῆς γίνονται μὲ πολλὰς ἐπιφυλάξεις: οἱ συνεχεῖς μετακινήσεις τῶν προσώπων, ὅσο διαρκεῖ ἡ ἐπανάσταση καὶ οἱ συχνὲς ἀλλαγὲς τῆς ἔδρας τῶν διοικητικῶν κέντρων δὲν εἶναι ὅροι πού θὰ ἐπέτρεπαν τὴ διατήρησιν ἐνὸς σταθεροῦ τόπου διαμονῆς. Οἱ ἐπιφυλάξεις αὐτὲς ἰσχύουν καὶ γιὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ (1826.2) ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅσα ἄλλα κυκλοφόρησαν μὲ τὸν ἴδιον τρόπο.

1826.3 Ἐπιτομὴ Φυσικῆς Ἱστορίας μεταφρασθεῖσα μὲν ἐκ τοῦ Λατινικοῦ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ... παρὰ Γεωργίου Δ. Κλήδου ... Δαπάνη τοῦ ἐν Ἐμπόροις Γεωργίου Δ. Ζήση ... 1826. Ἐν Πέστη Παρὰ τῷ Ματθαίῳ Τράττνερ ... □ (8ο, σ. 4 χ.ἄ. + 95+24 χ.ἄ.) □ σ. 9-24 χ.ἄ., στὸ τέλος τοῦ βιβλίου: *Κατάλογος τῶν φιλογενῶν Συνδρομητῶν τῆς παρούσης Βίβλου.*¹

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐν Ζέμονι: 46-86· Ἐν Μητροβίτση: 10-10· Ἐν Πέστη: 32-34-55· Ἐν Τριεστίῳ: 82-85-96· Ἐν Βελιγραδίῳ: 49-54-77· Ἐν Σέρραις: 103-106-203·² Ἐν Μελενοίκῳ: 39-84· Ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τῆς Ρίλας: 3-6· Οἱ τοῦ Ἐπιτρόπου Κυρίου Ἰωσήφ Μαθηταί: 4-5-11.³ Σύνολο: **368 - 382 - 627.**

1826.4 Ἀλφαβητάριον Μεθοδικὸν ... μετατυπωθὲν διὰ συνδρομῆς τῶν ἐν τῷ τέλει τοῦ παρόντος γεγραμμένων. Ἐκ τῆς ἐν Ὑδρᾷ τυπογραφίας. 1826.⁴ □ (4ο, φ. 2 + σ. 30 + 2 χ.ἄ.) □ σ. 2 χ.ἄ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος Συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἐνδειξὴ τόπου διαμονῆς.⁵ Σύνολο: **7 - 230.**

1826.5 Κατήχησις Πολιτικὴ εἰς χρῆσιν τῶν Ἑλλήνων Συνταχθεῖσα μὲν ἰταλιστὶ ὑπὸ ... Α. Π. Μεταφρασθεῖσα δὲ ὑπὸ Νικολάου Γ. Παγκαλάκη. Ἐκ τῆς ἐν Ὑδρᾷ Τυπογραφίας 1825⁶ □ (8ο, φ. 2+σ. 101+4 χ.ἄ.) □ σ. 2-4 χ.ἄ.: *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν.*⁷

1. Τὸ ἐντυπο κατὰστιχο ποὺ ἀνακοίνωσε ὁ Ι. Κ. Βασδραβέλλης, «Διάφοροι οἰκογένεια τῶν Σερωῶν, Μελενίου καὶ Μοναστηρίου Ρίλας κατὰ τὸ ἔτος 1824», π. *Μακεδονικά*, τ. Ζ', Θεσσαλονίκη 1968, σ. 369-373 εἶναι, στὴν πραγματικότητα, σπάρραγμα ἀπὸ τὴν Ἐπιτομὴ Φυσικῆς Ἱστορίας, μετάφραση Γ. Δ. Κλήδου.

2. Στὴν πραγματικότητα: 103-105-200. Στὸν κατάλογο τῶν «ἐν Σέρραις» ὑπάρχει καὶ συνδρομὴ τῆς τῶν Σερωῶν ἀγίας μονῆς τοῦ Τιμίῳ Προδρομίῳ (1-3). Ἐπιμέρους κατάλογος στοὺς «Ἐν Σέρραις»: *Οἱ Φιλόμονοι τῆς τῶν Σερωῶν Σχολῆς Μαθηταί* (32-46).

3. Χωρὶς ἐνδειξὴ τόπου διαμονῆς.

4. Τυπογραφία Η. Βαρότση. Πρόκειται γιὰ τὴ δευτέρη ἐκδοσὴ τοῦ Ἀλφαβηταρίου «τὸ ὁποῖον ἐτυπώθη ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας εἰς τὰ 1816 παρὰ Κ. Γ. Βενδῶτη».

5. Ἀπὸ αὐτοῦς: ἐκ *Κώμης ἀγίου Ἰωάννου καὶ ἐπαρχίας ἀγίου Πέτρου*: 1-10, Ὑδρα: 5-210.

6. Ὑπάρχει φωτομηχανικὴ ἐπανέκδοσὴ τοῦ ἔργου, στὴ σειρά τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 1971 (ἀρ. 15).

7. Προαγγελία τῆς ἐκδοσῆς, μὲ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν, δημοσιεύτηκε στὴν ἐφ. *Ὁ Φίλος τοῦ Νόμου*, ἀρ. 175, Ὑδρα 8 Ἰανουαρίου 1826, σ. 4. Ἀναδημοσιεύτηκε στὸ *Παράρτημα* τοῦ ἀρ. 177 τῆς ἴδιας ἐφημερίδας.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὴν ἀκόλουθη σειρά: *Εἰς Ὑδραν*: 35-54· *Εἰς Ναύπλιον*: 5-5· *Εἰς Σύρον*: 5-5· *Εἰς Ἀμοργόν*: 6-6. Σύνολο: **49 - 49 - 70**.

1827.1 Γραμματικὴ τῆς Λατινικῆς Γλώσσης... ὑπὸ Χριστ. Φιλητᾶ... Ἐν Κερκύρᾳ Ἐκ τῆς Τυπογραφίας τῆς Κυβερνήσεως. 1827 □ (8ο, σ. VIII + 135 + 1 λ.) □ σ. 131-135: *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν τῆς ἐκδόσεως ταύτης τῆς βίβλου*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐν Κερκύρᾳ: 165-189· Ἐν Κεφαλληνία: 27-27· Ἐν Ζακύνθῳ: 56-71. Σύνολο: **248 - 248 - 287**.

1827.2 Βειλάνδου Τῶν Ἀβδηριτῶν ἡ Ἱστορία Μεταφρασθεῖσα ἀπὸ τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν, τ. Α' - Β', Ἐν Βιέννῃ... ἈΩΚΖ'. Ἐκ τῆς τυπογραφίας Ἀντωνίου Ἀυκούλου... □ (8ο, σ. κ [= 10] + 292 καὶ 284)¹ □ τ. Β', σ. 277-284: *Κατάλογος τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν εἰς ἔκδοσιν τῆς βίβλου ταύτης*.²

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὴν ἀκόλουθη σειρά: *Βιέννης*: 30-165· *Κερκύρας*: 30-32· *Κωνσταντινουπόλεως*: 33-35·³ *Λιβόρνου*: 8-10· *Νίζνης*: 9-10-13·⁴ *Σμύρνης*: 42-42· *Στεφανουπόλεως ἢ Κρόνστατ*: 8-10-11· *Ταγαρόκου*: 44-45-45·⁵ *Τεργέστης*: 44-45-50. Σύνολο: **249 - 253 - 403**.

1827.3 Ἰωάννου Βηλαρᾶ Ποιήματα καὶ πεζὰ τινὰ Ἐκδοθέντα Παρὰ Ἀθανασίου Πολίτου. Κερκύρα Τυπογραφία τῆς Διοικήσεως. 1827 □ (16ο, σ. η' + 235 + 1 λ.) □ σ. 227-235: *Ὄνόματα τῶν Συνδρομητῶν*.⁶

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὴν ἀκόλουθη σειρά: *Κορφοί*: 106-140· *Κεφαλληνία*: 142-155· *Ζάκυνθος*: 78-79-84· *Λευκάς*: 120-160· *Ἰθάκη*: 50-57. Σύνολο: **496 - 497 - 596**.

1. Μεταφραστὴς ὁ Κ. Μ. Κούμας.

2. Ἡ Προκήρυξις τοῦ ἔργου, μετὰ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν, κυκλοφόρησε τὸ 1826. Δὲν ἔχει ἐπισημανθεῖ ἀντίτυπο· πβ. Φιλ. Ἡλίου, ὅ.π., *Τετράδια Ἐργασίας* 4, σ. 58, ἀρ. 279/Α2390. Βλ. καὶ Μ. Α. Stassinopoulou, ὅ.π., σ. 261.

3. Στὴν πραγματικότητά: 32-34. Στὸν κατάλογο «Κωνσταντινουπόλεως» περιέχεται καὶ συνδρομὴ γιὰ τὸ *σχολεῖον τῆς Προύσης* (1-1).

4. Στὴν πραγματικότητά: 7-8-11. Στὸν κατάλογο «Νίζνης» περιέχονται καὶ συνδρομὲς ἐν *Κιοβίω* (2-2).

5. Στὴν πραγματικότητά: 43-44-44. Στὸν κατάλογο «Ταγαρόκου» περιέχεται καὶ συνδρομὴ ἐκ *Μαριουπόλεως* (1-1). Ἐπιμέρους κατάλογοι «Ταγαρόκου»: *Οἱ Ὑψηλογενέστατοι* (3-3)· *Οἱ Εὐγενέστατοι* (4-4)· *Οἱ τιμώτατοι* (36-36).

6. Πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν, συνταγμένη σὲ ἰταλικὴ γλῶσσα, δημοσιεύτηκε στὴν *Gazetta Jonia*, ἀρ. 44, Κέρκυρα 22 Maggio / 3 Junio 1826, σ. 1.

1827.4 Στοιχειῶ Ἀριθμητικῆς ἐκ διαφόρων συγγραφῶν ἐραρισθέντα ... παρὰ Ἀγαπίου Ρήγα ... ἰδίους αὐτοῦ ἀναλώμασι ἐκδοθέντα ... Ἐπιστάσις Ἰωακείμ ἱεροδιακόνου Πολίτου ... Ἐν Βενετίᾳ. 1827. Παρὰ Μιχαήλῳ Γλυκεῖ ... □ (80, σ. ζ' + 1 λ. + 400 + 8 χ.ἀ.)¹ □ σ. ε'-ζ': *Τὰ Ὄνόματα τῶν Ἐντίμων Κυρίων Συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: χωρὶς ἐνδειξῆ τόπου διαμονῆς: 24-24² *Οἱ ἐν Τεργέστη, καὶ ἄλλων Πόλεων*: 27-36³ *Οἱ ἐν Βενετίᾳ*: 18-20-37. Σύνολο: **69 - 71 - 97**.⁴

1827.5 Πλάτωνος Μητροπολίτου Μόσχας Ὁρθόδοξος Διδασκαλία ... Μετάφρασις Α. Κοραῆ Νῦν τὸ δεύτερον ἐκδοθεῖσα ὑπὸ Κ. Τυπάλδου ... Ἐν Κερκύρα Ἐκ τῆς Τυπογραφίας τῆς Κυβερνήσεως, 1827 □ (80, σ. λβ' + 239 + 9 χ.ἀ.)⁵ □ σ. 5-9 χ.ἀ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν*.⁶

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐν Κερκύρα: 60-74 Ἐν Κεφαλληνίᾳ: 265-266-292 Ἐν Ζακύνθῳ: 63-64-83⁷ Ἐξ ἄγ. Μαύρας: 6-7 Ἰθάκη: 42-64 Ἐκ Παξῶν: 36-40 Ἀπὸ Κουθήρας: 3-3. Σύνολο: **475 - 477 - 563**.

1. Τὸ βιβλίον κυκλοφόρησε σὲ 1000 ἀντίτυπα. Βλ. *Elenco delle opere staminate e pubblicate in Venezia e nelle provincie Venete*, Βενετία Νοέμβριος 1827, ἀρ. 693² πβ. Φίλιππος Ἡλιού, *Βιβλία καὶ ἀριθμοί*, ὅ.π., σ. 184, ἀρ. 285.

2. Ὅλοι *Πάρογιοι*, συμπατριῶτες τοῦ συγγραφέα. Ἀπὸ αὐτοῦς μπόρεσα νὰ διαπιστώσω ὅτι στὴν Κέρκυρα διαμένουν οἱ 20 (20-20-20) καὶ ἐνδεχομένως καὶ οἱ ὑπόλοιποι 4.

3. Ἀπὸ αὐτοῦς: Βενετία: 4-4· Κέρκυρα: 1-1· Τεργέστη: 18-27.

4. Ἡ συνολικὴ κατανομὴ ἀνά τόπο διαμονῆς εἶναι ἡ ἀκόλουθη: Βενετία: 23-24-41· Κέρκυρα: 21-22-22· Τεργέστη: 18-27. Ἄγνωστος τόπος διαμονῆς: 8-9, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ 4 (4-4-4) στὴν Ἰταλία καὶ οἱ ὑπόλοιποι 4 (4-4-4) ἴσως στὴν Κέρκυρα.

5. Ἡ ἐκδόση ἔγινε σὲ 1000 ἀντίτυπα. Βλ. Κ. Θ. Δημαρᾶς, *Γύρω σὲ μία Κατήχηση. Κοραῆς καὶ Κωνσταντῖνος Τυπάλδος*. Ἀθησαύριστα κείμενα, Κέρκυρα 1981 (ἀνατ. ἀπὸ τὸ π. *Κερκυραϊκὰ Χρονικά*, τ. XXVI), σ. 197-198. Ἐκεῖ καὶ ἄλλες λεπτομέρειες γιὰ τὴν ἐκδόση.

6. Πρόσκληση γιὰ προεργραφὴ συνδρομητῶν, τιτλοφορημένη *Εἰδησις Τυπογραφικῆ περὶ ἐκδόσεως βιβλίου Κατηχητικοῦ τῆς Ὁρθόδοξης Χριστιανικῆς Πίστεως*, κυκλοφόρησε σὲ μονόφυλλο, χρονολογημένο ἀπὸ Κέρκυρα, 14 Ἰουνίου 1827· βλ. Ε. Ν. Φραγκίσκος, «Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863. Προσθήκες», π. Ὁ Ἐραριστής, τ. Α', Ἀθήνα 1963, σ. 246, ἀρ. Α36. Τὴν *Εἰδησι* ὑπογράφει Ὁ Ἱεροδιάκονος Κ. Τυπάλδος. Φωτομηχανικὴ ἀναπαραγωγὴ τοῦ ἐντύπου αὐτοῦ: Κ. Θ. Δημαρᾶς, ὅ.π., σ. 187.

7. Στὸν κατάλογο τῶν «ἐν Ζακύνθῳ» περιέχεται καὶ συνδρομὴ ἀπὸ Στροφάδες (1-1).

1827.6 Διονυσιάς Γραμματική ... συντελεσθεῖσα παρά τοῦ Διονυσίου Πύρρου ... ἐκδίδεται ... Συνεργεία τοῦ ... Γεωργίου Μαυρομιχάλου ... Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 18. τοῦ 1827. Ἀπριλλίου¹ □ (8ο, σ. 101 + 3 χ.ἄ.) □ σ. 3 χ.ἄ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: Ὀνόματα τῶν ἐν Ναυπλίῳ Συνδρομητῶν.²

Σύνολο: 67 - 67 - 585.

1827.7 Ἀδαμαντίου Κοραῆ Διάλογος Δεύτερος περὶ τῶν Ἑλληνικῶν Συμπερόντων. Ἐκδοσις Δευτέρα. Ἐκ τῆς ἐν Ὑδρα Τυπογραφίας, 1827³ □ (8ο, σ. 80 + 2 χ.ἄ.)⁴ □ σ. 1 χ.ἄ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: Κατάλογος τῶν φιλομούσων δαπάνη τῶν ὁμοίων ἐγένετο ἢ ἔκδοσις. Ἀκολουθεῖ, σ. 1-2 χ.ἄ.: Κατάλογος τῶν λοιπῶν συνδρομητῶν.⁵

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἐνδειξη τόπου διαμονῆς.⁶ Σύνολο: 95 - 95 - 452.

1828.1 Στοιχεῖα τῆς Λατινικῆς Γραμματικῆς τοῦ ... Λομόνδου. Μεταφρασθέντα ὑπὸ Π. Ι. Χαλκιοπούλου ... Κορφοί, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας τῆς Διοικήσεως. 1828 □ (8ο, σ. V + 1 λ. + 96 + 2 χ.ἄ.) □ σ. 1-2 χ.ἄ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: Κατάλογος τῶν συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Κερκυρας: 25-36· Κεφαλληνίας: 18-20· Ζακύνθου: 89-90-133. Σύνολο: 132 - 133 - 189.

1828.2 Συνοπτικὴ Γενικὴ Ἱστορία. τῶν ἀξιολογοτέρων συμβεβηκότων τοῦ κόσμου ... ὑπὸ Γ. Γ. Βρεδῶβ. Μεταφρασθεῖσα ... Παρὰ Ἴω: Σκαρ-

1. Τὸ βιβλίον κυκλοφόρησε σὲ 1000 ἀντίτυπα. Βλ. Δ. Πύρρος, *Πρακτικὴ Ἀστρονομία*, Ἀθήνα 1836, σ. 296· τοῦ ἴδιου, *Ἐπιστολὴ πρὸς Ἀθανάσιον Πολύμερον*, Ἀθήνα 1837, σ. 48. Πβ. Φιλ. Ἡλιού, *Βιβλία καὶ ἀριθμοί*, ὅ.π., σ. 184, ἀρ. 282.

2. Στὸν κατάλογο «τῶν ἐν Ναυπλίῳ Συνδρομητῶν» περιέχονται καὶ συνδρομῆς ἀπὸ Πόρο (1-2) καὶ, ἴσως, ἀπὸ Δημητσάνα (1-30).

3. Ὑπάρχει φωτομηχανικὴ ἐπανάκδοση τοῦ Διαλόγου, Ἀθήνα, ΚΝΕ/ΕΠΕ, 1983. Ἡ κανονικὴ ἔκδοση ἔχει σελίδες 80. Ὁ κατάλογος προστέθηκε, μᾶλλον ἐκ τῶν ὑστέρων, σὲ ἓνα τμήμα τῶν ἀντιτύπων. Τὰ ἀντίτυπα αὐτὰ ἔχουν σ. 80 + 2 χ.ἄ.

4. Προαγγελία τῆς ἔκδοσης δημοσιεύθηκε στὴν ἐφ. Ὁ Φίλος τοῦ Νόμου, ἀρ. 242, Ὑδρα 10 Σεπτεμβρίου 1826.

5. Ὁ πρῶτος κατάλογος: 14-14-339· ὁ δεύτερος: 81-81-113.

6. Ὅλοι διαμένουν σὲ περιοχὲς τῆς ἐλευθερωμένης Ἑλλάδας. Μὲ τίς ἐπιφυλάξεις ποὺ διατυπώνονται σὲ προηγούμενη σημείωση (σ. 188, σημ. 7) μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Αἴγινα: 3-26· Μονὴ τοῦ Δαφνίου (Ἀττικὴ): 1-1· Ναύπλιο: 22-37· Σάμος: 1-10· Σπέτσες: 2-3· Ὑδρα: 13-112. Ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους, 14 τουλάχιστον (14-14-19) διαμένουν στὴν Πελοπόννησο. Δύο ἀνώνυμοι συνδρομητῆς ἐγγράφονται γιὰ 180 ἀντίτυπα.

λάτου. Ἐν Βουκορεστίω: Ἐν τῷ Νεοσυστάτῳ Τυπογραφείῳ. 1828 □ (80, σ. 189 + 3 λ. + ιθ' + 1 λ.) □ σ. α'-ιθ', σὺν τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν*.¹

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐν Βουκορεστίῳ: 161-172-226.² *Οἱ ἐν Τυγοβίστω*: 15-15· *Οἱ ἐν Κραϊώβη*: 5-6-12· *Οἱ ἐν Μπουζαίῳ*: 4-9· *Οἱ ἐν Ἰωαννίνοις*: 9-10· *Οἱ ἐν Ζαγορίῳ*:³ 15-19· *Οἱ ἐν Μελενίκῳ*: 31-32·⁴ *Οἱ ἐν Σέρραις*: 64-67-65.⁵ *Οἱ ἐν Βρασσοβῶ τῆς Τρανσυλβανίας*: 30-31. Σύνολο: 333-348-419.

1828.3 Ἄτακτα, ἤγουν παντοδαπῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νέαν Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν αὐτοσχεδίων σημειώσεων ... Τόμος Πρῶτος ... Ἐν Παρισίοις, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Κ. Ἐβεράρτου ... 1828⁶ □ (80, φ. 2 + σ. νη' + 453 + 2 χ.ά. + 1 λ.) □ Στὸν τ. Γ', 1830, σ. 478: *Οἱ χορηγήσαντες εἰς τὴν τύπωσιν (τοῦ Πρώτου τόμου) τῶν Ἀτάκτων φιλοπάτριδες πολῖται εἶναι οἱ ἐξῆς*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν σὲ σειρά μετὰ βάση τὸν ἀριθμὸ τῶν παραγγελλέντων ἀντιτύπων: ἐν Λονδίῳ: 1-50· χωρὶς ἐνδειξῆ τόπου διαμονῆς: 3-160.⁷ Σύνολο: 4-4-210.

1828.4 Ὁρθόδοξος Ὁμολογία ... Συντεθεῖσα παρὰ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρου καὶ πρῶτον νῦν ἐκδιδομένη ... παρὰ τοῦ ... Ἁγίου Ταλαντίου ...

1. Προκήρυξις τῆς ἐκδόσεως, ἀχρονολόγητη, μετὰ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν κυκλοφόρησε σὲ ἔντυπο δίφυλλο. Ἀντίτυπα τῆς συσταχῶθησαν μετὰ ἓνα τμήμα τῶν ἀντιτύπων τοῦ βιβλίου.

2. Στὸν κατάλογο τῶν «Ἐν Βουκορεστίῳ» ἐπιμέρους κατάλογοι: *Οἱ Φιλομαθεῖς Μαθηταὶ τῆς Πανοσιοσοφολογικότητος τοῦ Κ. Ν. Λούκα*: 7-8-8· *Οἱ Φιλομαθεῖς μαθηταὶ αὐτοῦ (τοῦ Διδασκάλου Παναγιώτη Ἰωάννου)*: 5-5· *Οἱ φιλομαθεῖς μαθηταὶ τοῦ Ἑλλ. Κυρίου Ἰω. Χαβιαρᾶ*: 11-13-11· *Οἱ Ἐντιμοὶ ἔμποροι καὶ Πραγματεῖται*: 49-50-50.

3. Ἀπὸ αὐτούς: *Κουκούλη*: 1-1· *Καλωτᾶ*: 10-13· *Λιασκοβέτση*: 2-2.

4. Στὴν πραγματικότητα: 30-31. Στὸν κατάλογο τῶν «ἐν Μελενίκῳ» περιέχεται καὶ συνδρομὴ ἐν Σαμακοβίῳ (1-1).— Οἱ περισσότεροι συνδρομητῆς τοῦ Μελενίκου ὁμαδοποιοῦνται σὲ ἐπιμέρους καταλόγους: *Οἱ Λογιώτατοι τῆς ἐν Μελενίκῳ Σχολῆς* (13-13)· *Οἱ Φιλομαθεῖς* (4-4)· *Οἱ Ἐντιμώτατοι ἔμποροι* (11-11).

5. Στὴν πραγματικότητα: 62-65-63. Στὸν κατάλογο τῶν «ἐν Σέρραις» περιέχονται συνδρομῆς τῆς *Μονῆς Ρήλας* (1-1) καὶ τῆς τῶν *Σερρῶν Ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου Πρ.[οδρόμου]* (1-1).— Ἐπιμέρους κατάλογοι: *Οἱ τῆς Σχολῆς*: 16-19-16· *Οἱ ἔντιμοι ἔμποροι καὶ πραγματεῖται*: 9-9· *Οἱ τοῦ τῆς ἰατρικῆς συστήματος*: 4-4.

6. Ἔργο τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραΐ. Κυκλοφόρησε σὲ 1000 ἀντίτυπα· βλ. Φιλ. Ἡλιοῦ, *Βιβλία καὶ ἀριθμοί*, ὅ.π., σ. 185, ἀρ. 303.

7. Ἀπὸ αὐτούς: *Μασσαλία* (1-40)· *Νάπλιο* (1-20)· *Νίζνα* (1-100).

Νεοφύτου Μεταξᾶ ... Ἐν Αἰγίνῃ, Ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τυπογραφίᾳ ... 1828 □ (8ο, σ. 54 + 8 χ.ἄ. + 2 λ.) □ σ. 3-8 χ.ἄ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν συνδρομητῶν τῆς Ἱερᾶς Βίβλου.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: χωρὶς ἐνδειξη τόπου διαμονῆς: 23-24-184.¹ *Οἱ ἐκ τῆς Νήσου Ὑδρας:* 52-76· *Οἱ ἐξ Ἀθηνῶν:* 34-101.² *Οἱ ἐκ τῆς Νήσου Πόρου:* 50-83. Σύνολο: **159 - 160 - 444.**

1828.5 Γραμματικὴ Μεθοδικὴ ... τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης ... Ἰπὸ Ἀθανασίου Σταχειρίτου ... τ. Α' - Β', Ἐν Βιέννῃ ... ἐκ τῆς Τυπογραφίας τοῦ Μ. Χρ. Ἀδδλφου, 1827 καὶ 1828 □ (8ο, σ. XVI + 224 καὶ φ. 2 + σ. 242 + 2 χ.ἄ.) □ τ. Β', 1828, σ. 241-242: *Κατάλογος τῶν ἐν Βιέννῃ φιλογειῶν συνδρομητῶν.*³

Σύνολο: **35 - 35 - 61.**

1828.6 Βόλνεϋ Φυσικὸς Νόμος ἢ Φυσικὰ Ἀρχαὶ τῆς Ἡθικῆς Μεταφρασθεὶς παρὰ Κωνσταντίνου Πεντεδέκα ... Ἐν Αἰγίνῃ, Ἐκ τῆς Ἐθνικῆς Τυπογραφίας ... 1828 □ (8ο, σ. 8 + ιη' + 68 + 1 λ. + 4 χ.ἄ.) □ σ. 1-4 χ.ἄ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν συνδρομητῶν.*⁴

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐν Αἰγίνῃ: 220-221-300· Ἐν Σπέτζαις: 17-18· Ἐν Ναυπλίῳ: 12-23· Ἐν Πόρῳ: 8-14. Σύνολο: **257 - 258 - 355.**⁵

1. Ὅλοι σὲ περιοχὲς τῆς ἐλευθερωμένης Ἑλλάδας. Μὲ τίς ἐπιφυλάξεις, πάντα, ποὺ σημειώθηκαν πρὸ πάνω (σ. 188, σημ. 7): Αἰγίνα: 17-164· Ναύπλιο: 3-9· Τρίπολη: 1-2. Ἄγνωστο: 2-3-9 (= Πελοπόννησος).

2. Στὴν πραγματικότητά: 32-86. Στὸν κατάλογο τῶν «ἐξ Ἀθηνῶν» περιέχονται καὶ συνδρομὲς κατὰ τὴν Κάτω Μεσσηρίαν (1-10) καὶ ἐν τῷ Πειραιᾷ (1-5). Στὸν ἴδιον κατάλογο συνδρομὲς ἀπὸ τῆ Μονῆ τῶν Ἀσωμάτων Πετρούκη (1-8), τῆ Μονῆ Πεντέλης (1-5) καὶ τῆ Μονῆ τοῦ ὁσίου Μελετίου Κοκκινόπουλου (2-2).

3. Προαγγελία τῆς ἐκδόσεως, μετὰ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν, κυκλοφόρησε, τὸ 1822, σὲ ἔντυπο μονόφυλλο ποὺ λανθάνει. Ἀναδημοσιεύτηκε στὴν ἐφ. Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος, ἀρ. 45, Βιέννη, 1 Ὀκτωβρίου 1822, σ. 187-188. Στὸ προλογικὸ κείμενο τοῦ πρώτου τόμου τῆς ἐκδόσεως ὁ συγγραφέας σημειώνει, ἕξι χρόνια ἀργότερα: «Καὶ κατεγράφησαν μὲν τότε πολλαχοῦ ἱκανοὶ συνδρομηταὶ... ἀλλ' ἢ προχαίρως ἀπαιτούμενη δαπάνη ἔλειπε, καὶ πᾶσα δοκιμὴ καὶ σπουδὴ εἰς πορισμὸν ταύτης ἐστάθη ἀδύνατος, διὰ τὰς γνωστὰς περιστάσεις».

4. «Εἰδοποιήσεις», μετὰ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν, χρονολογημένη «ἐν Αἰγίνῃ τῇ 20 Δεκεμβρίου 1827», καὶ ὑπογραμμμένη ἀπὸ τὸν Κ. Πεντεδέκα, δημοσιεύτηκε στὴ Γενικὴ Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος, ἀρ. 74, Αἰγίνα, 6 Ὀκτωβρίου 1828, σ. 308.

5. Στὸ τέλος τοῦ καταλόγου τῶν συνδρομητῶν (σ. 4 χ.ἄ.) σημείωση: «Οἱ λοιποὶ δὲν ἐπρόφθασαν».

1828.7 Ἡ Ἡθικὴ ἐφαρμοσθεῖσα εἰς τὴν Πολιτικὴν... παρὰ τοῦ Ε. Ζιουὴ ... Μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ παρὰ τοῦ Ν. Σπηλιᾶδου ..., τ. Α' - Β', ἀωκῆ' □ (8ο, φ. 2 + σ. ιβ' + 270 + 5 χ.ᾶ. + 1 λ. καὶ φ. 1 + σ. 254 + 12 χ.ᾶ.) □ τ. Β', σ. 6-11 χ.ᾶ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν Φιλοκάλων Συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς (μετὰ ἀλφαβητικὴ τάξις κατὰ τὸ βαπτιστικὸ ὄνομα): 325-328-409¹ *Πατέρες εἰς τὸ μέγα Σπήλαιον*:² 13-13· *Συνδρομηταὶ Σάμου*: 20-20· *Συνδρομηταὶ Κερκύρας*: 32-36· *Συνδρομηταὶ Ζακύνθου*: 28-33· *Συνδρομηταὶ Κεφαλληνίας*: 65-73· *Συνδρομ. τῆς Ἀγίας Μαύρας*: 17-17. Σύνολο: **500 - 503 - 601.**

1828.8 Οἱ Διαβόητοι Πλάνοι ἦτοι Παράδοξα Διηγήματα ... Μετεφράσθη ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Ν. Φλογαίτου. Ἐν Αἰγίνῃ, Ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τυπογραφίᾳ. 1828 □ (8ο, σ. 151+7 χ.ᾶ.) □ σ. 1-7 χ.ᾶ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν.*³

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐν Αἰγίνῃ: 46-79· Ἐν Σάμῳ: 34-42· Ἐν Κίᾳ: 23-23· Ἐν Θέρμῳ: 3-3· Ἐν Σύρῳ: 56-66· Ἐν Ναυπλίῳ: 6-6· Ἐν Πόρῳ: 16-18· Ἐν Σπέτσαις: 3-3. Σύνολο: **187 - 187 - 240.**

1828.9 Ὀνομαστικὸν Ἑλληνικὸν συνταχθὲν ὑπὸ Πέτρου Χ. Βέρου καὶ Ἰωάννου Μ. Ἰαννούλη. Ἐν Μονάχῳ ... Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Καρόλου Βολφίου. ἀωκῆ' □ (8ο, σ. X+216) □ σ. 209-216: *Κατάλογος τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν εἰς ἔκδοσιν τοῦ παρόντος Ὀνομαστικοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λεξικοῦ.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐν Μονάχῳ:⁴ 13-14-15·

1. Ὅλοι διαμένουν σὲ περιοχὲς τῆς ἐλευθερωμένης Ἑλλάδος. Μετὰ τίς γνωστὲς ἐπιφυλάξεις (βλ. σ. 188, σημ. 7) μπόρεσα νὰ ταυτίσω, χρησιμοποιώντας καὶ ἕμμεσες ἔνδειξεις τοῦ καταλόγου: Ἀθήνα: 2-2· Αἴγινα: 82-117· Ἄνδρος: 11-13-11· Βοστίτζα: 1-1· Δροβολοβό: 1-3· Κάτω Μεσσηνία: 1-1· Κέα: 2-2· Ληγουριό: 1-1· Μονὴ τῶν Βαρῶν: 1-2· Νάξος: 1-1· Ναύπλιο: 32-33-43· Πάτρα: 1-1· Πόρος: 5-8· Πύργος: 1-1· Σαλαμίνα: 1-1· Σαντορίνη: 1-1· Σπέτσες: 11-13· Σύρος (Ἐρμούπολη): 16-16· Σωποτό: 1-1· Τρίπολη: 1-2· Ὑδρα: 19-23. Ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους (133-165) οἱ 32 τουλάχιστον διαμένουν στὴν Πελοπόννησο (32-43).

2. Ὁ κατάλογος τῶν *Πατέρων εἰς τὸ Μέγα Σπήλαιον* παρεμβάλλεται στὸν κατάλογο τῶν χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς, στὸ γράμμα Π.

3. Προαγγελία τῆς ἔκδοσης, χρονολογημένη ἀπὸ Αἴγινα, 22 Σεπτεμβρίου 1828, μετὰ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν, δημοσιεύθηκε στὴ *Γενικὴ Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος*, ἀρ. 74, 6 Ὀκτωβρίου 1828, σ. 38.

4. Ἐπιμέρους κατάλογος: *Οἱ ἐλλόγμοι Κόριοι* (11-12-13).

Ἐν Δρέσδῃ: 4-6-6· *Ἐν Τεργέστη*:¹ 24-25-42· *Ἐν Οὐδησσῶ*:² 75-83· *Ἐν Ζακύνθῳ*:³ 69-70-83· *Ἐν Κερκίρα*:⁴ 27-28-27· *Ἐν Βρασσοβῶ*: 9-10· *Ἐν Τιμσοφάρῳ*:⁵ 6-6· *Ἐν Ναυπλίῳ*: 3-3· *Ἐν Μελενίκῳ*:⁶ 6-6. Σ ύ ν ο λ ο : **236 - 242 - 281.**

1828.10 Τοῖς ὑπὲρ πατρίδος ἀποθανόντας, Ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῶν Ἀθηνῶν ... Καὶ τὸν ἐπιτάφιον εἰς αὐτοὺς λόγον ... Ἀνατίθησιν Ὁ Διονύσιος Σουρμελῆς. Ἐν Αἰγίνῃ, ἐκ τῆς Ἀνεξαρτήτου Τυπογραφίας. Παντελῆ Κ. Παντελῆ. 1828 □ (8ο, σ. 4 χ.ἀ.+9 + 1 λ.+ 10-21 + 1 χ.ἀ.+1 λ.)⁷ □ σ. 1 χ.ἀ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Οἱ Συνδρομηταὶ τῆς ἐκδόσεως ταύτης κατὰ ἀλφάβητον Ἐν Αἰγίνῃ.*

Σ ύ ν ο λ ο : **17 - 17 - 249.**

1828.11 Διονυσιάς Ἀριθμητικῆ ... συνερανισθεῖσα, καὶ μεθοδικῶς συνεθεῖσα παρὰ ... Διονυσίου Πύρρου ... Ἐν Ναυπλίῳ ... 1828. Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ ... Δημίδου ... καὶ Τόμπρα ... □ (8ο, σ. 48)⁸ □ σ. 46-48: *Ἐνόματα τῶν Εὐγενῶν καὶ Φιλομούσων Συνδρομητῶν Κατ' Ἀλφάβητον.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς, μὲ ἀλφαβητικὴ τάξι καὶ βᾶσις τὸ βαπτιστικὸ ὄνομα.⁹ Σ ύ ν ο λ ο : **183 - 184 - 483.**

1828.12 Φαῖδρα Τραγωδία τοῦ Ρακίνα Μεταφρασμένη ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ Ἐν Ἐρμούπολει 1828.¹⁰ □ (8ο, φ. 1 + σ. 86 [= 94] + 1 χ.ἀ.+ 1 λ.) □

1. Ἐπιμέρους κατάλογος: *Οἱ Ἑλλόγμοι Κύριοι* (20-21-30).
2. Ἐπιμέρους κατάλογοι: *Οἱ Σοφολογιώτατοι Κύριοι* (10-13)· *Οἱ Ἑλλόγμοι Κύριοι* (43-46)· *Οἱ Ἐντιμώτατοι Κύριοι* (21-22).
3. Ἐπιμέρους κατάλογος: *Οἱ Εὐγενέστατοι Κύριοι* (61-65).
4. Ὅλοι σὲ κατάλογο τιτλοφορημένο: *Οἱ Ἑλλόγμοι Κύριοι.*
5. Ἐπιμέρους κατάλογος: *Οἱ ἐντιμώτατοι καὶ εὐγενεῖς Κύριοι.*
6. Ὅλοι σὲ κατάλογο τιτλοφορημένο: *Οἱ Ἑλλόγμοι Κύριοι.*
7. Ὑπάρχει φωτομηχανικὴ ἐπανεκδόση τοῦ ἔργου, στὴ σειρὰ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρίας, Ἀθήνα 1971 (ἀρ. 22).
8. Ἡ ἔκδοσις ἔγινε σὲ 1000 ἀντίτυπα. Βλ. Διονύσιος Πύρρος, *Πρακτικὴ Ἀστρονομία*, Ἀθήνα 1836, σ. 296. Πβ. Φίλ. Ἡλιοῦ, *Βιβλία καὶ ἀριθμοί*, ὅ.π., σ. 184, ἀρ. 282.
9. Ὅλοι διαμένουν σὲ περιοχὲς τῆς ἐλευθερωμένης Ἑλλάδας. Μὲ τίς ἐπιφυλάξεις πού ἔχουν ἤδη σημειωθεῖ (σ. 188, σημ. 7) μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Αἴγινα: 4-25· Ἄργος: 7-62· Ἄστρος: 1-1· Δημητσάνα: 1-1· Κόρινθος: 1-1· Λεωνίδιο: 1-1· Μονὴ τοῦ Βράχου: 1-2-2· Μυστράς: 1-35· Νάυπλιο: 18-54· Πόρος: 1-1· Σπέτσες: 2-2· Σύρος (Ἐρμούπολις): 32-38· Τρίπολις: 1-5· Ὑδρα: 1-2· Ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους (111-253) οἱ 15 τουλάχιστον (15-15-66) διαμένουν στὴν Πελοπόννησο.
10. Μεταφραστὴς ὁ Κ. Μουρούζης.

σ. 82-86 [=90-94]: *Κατάλογος τῶν φιλοκάλων συνδρομητῶν τῆς παρουσίας ἐκδόσεως.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: *Εἰς Ἐρμούπολιν*: 95-101· *Εἰς Ναύπλιον*: 33-35· *Εἰς Νάξον*: 47-59¹· *Εἰς Σμύρνην*: 15-16-20· *Εἰς Σάμον*: 10-11. Σύνολο: **200 - 201 - 226.**

1828.13 Κατήχησις Γεωγραφίας ... Μεταφρασθεῖσα ἀπὸ τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν Μετὰ προσθήκας ... Ὑπὸ νέου τινὸς Φιλοπάτριδος ... Κέρκυρα, Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τῆς Διοικήσεως. 1828 □ (8ο, σ. 10 χ.ἄ.+157+8 χ.ἄ.+ 3 λ.) □ σ. 1-8 χ.ἄ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Ἴδου τὰ ὀνόματα τῶν Συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς.² Σύνολο: **182 - 182 - 219.**

1828.14 Ἡ Μαγειρικὴ Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ. Ἐν Σύρα, 1828 □ (8ο, σ. 173 + 1 λ. + 8 χ.ἄ.+ 1 λ. + 1 χ.ἄ.)³ □ σ. 1-8 χ.ἄ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά:⁴ *οἱ ἐν Σύρα*: 94-96-106· *Οἱ ἐν Νάξῳ*: 43-47· *Οἱ ἐν Αἰγίνῃ*: 21-26· *Οἱ ἐν Σπέτζαις*: 12-12. Σύνολο: **170 - 172 - 191.**⁵

1829.1 Ἄτακτα ἤγουν παντοδαπῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νέαν Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν αὐτοσχεδιῶν σημειώσεων... Τόμος Δεύτερος... Ἐν Παρισιῶν, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Κ. Ἐβεράρτου... 1829 □ (8ο, φ. 2+σ. ρκ'+ 492 + 1 χ.ἄ. + 1 λ.)⁶ □ Στὸν τ. Γ', 1830, σ. 478: *Οἱ χορηγησαντες εἰς τὴν*

1. Ἐπιμέρους κατάλογοι: *Οἱ μαθηταὶ* (τῆς Ἑλ. Σχολῆς): 31-32· *Οἱ μαθηταὶ* (τῆς Ἀλληλ[ο]διδασκτικῆς] Σχολῆς): 9-9.

2. Ὅλοι διαμένουν στὰ Ἐπτάνησα. Μπόρσα νὰ ἐντοπίσω, μετὰ κάποιες ἐπιφυλάξεις, τοὺς ἀκόλουθους τόπους διαμονῆς: Ζάκυνθος: 10-10· Κέρκυρα: 17-17· Κεφαλονιά: 133-169· Λευκάδα: 3-4.

3. Ὑπάρχει φωτομηχανικὴ ἐπανεκδόση τοῦ βιβλίου, μετὰ εἰσαγωγὴ τῆς Ἄνας Ματθαίου, Ἀθήνα, Βιβλιολογικὸ Ἐργαστήρι/ΕΛΙΑ, 1988 (ἄ1992).

4. Σὲ πρὶν ἀπὸ τίς πόλεις ὑπάρχουν ἐπιμέρους κατάλογοι τιτλοφορημένοι: Ἑλληνίδες ἐν Σύρα: 25-25· ἐν Νάξῳ: 6-6· ἐν Σπέτζαις: 6-6.

5. Στὸ τέλος τοῦ καταλόγου (σ. 8 χ.ἄ.) σημειώση: «Εἰδοποιοῦνται οἱ συνδρομηταί, ὅτι ἐπειδὴ καὶ ὁ ὄγκος τοῦ βιβλίου, διὰ τὰς γενομένας εἰς αὐτὸ προσθήκας, ἔγινε σχεδὸν διπλάσιος, εἰς 12 δηλαδὴ περίπου κόλλας, διὰ τοῦτο ἔπρεπε κατ' ἀναλογίαν νὰ ἦναι ἡ τιμὴ του διπλάσιος· ἀλλὰ διὰ τὴν ἀποφύγωμεν πᾶσαν ἐκ μέρους τῶν συνδρομητῶν δυσανεξικεῖαν, προσδιορίζεται ἡ τιμὴ του διὰ μὲν τοὺς συνδρομητὰς γρόσια 6 καὶ παρὰδες 10 διὰ δὲ τοὺς λοιποὺς γρόσια 7.»

6. Ἔργο τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ. Κυκλοφόρησε σὲ 1000 ἀντίτυπα· βλ. Φίλ. Ἡλιοῦ, *Βιβλία καὶ ἀριθμοί*, ὅ.π., σ. 185, ἀρ. 303.

τύπωσιν (τοῦ Δευτέρου τόμου) τῶν Ἀτάκτων φιλοπάτριδες πολῖται εἶ-
ναι οἱ ἐξῆς.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν σὲ σειρά, με βάση τὸν ἀριθμὸ τῶν παραγγεληθέν-
των ἀντίτυπων: ἐν Λονδίῳ: 1-50· χωρὶς ἐνδειξῆς τόπου διαμονῆς: 3-146.¹ Σύνολο: **4-4-196.**

1829.2 Ἡ Γραμματικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης ... ὑπὸ Κωνσταντίνου Βαρδαλάχου ... Ἐν Ὁδησσῶ, Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τοῦ τῶν Ἑλλήνων Ἐμ-
πόρων Σχολείου, 1829 □ (8ο, σ. 2 χ.ἀ.+ ιθ'+ 1 λ.+ 714+14 χ.ἀ.) □ σ. 1-17
χ.ἀ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: Κατάλογος τῶν φιλοκάλων Συνδρομητῶν.²

Καταγραφή τῶν ὀνομάτων μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐν Ὁδησσῶ: 125-126-
289.³ Ἐν Πετροπόλει: 8-14· Ἐν Μόσχᾳ: 7-30· Ἐν Νικολαοπόλει: 3-3· Ἐν Ἀκ-
κερμανίῳ: 8-8· Ἐν Κριμαίᾳ: 6-7.⁴ Ἐν Ἰσμαηλίῳ: 29-33-32· Ἐν Ταγαρόῳ: 2-4·
Ἐν Τεργέστη: 12-22· Ἐν Βιέννῃ: 25-26-51· Ἐν Μασσαλίᾳ: 14-15· Ἐν Λιβόρνῳ:
8-15· Ἐν Βουκουρεστίῳ: 42-43-59· Ἐν Κωνσταντινοπόλει: 99-129.⁵ Σύνολο: **387-395-677.**

1829.3 Περὶ Πολιτειῶν Περὶ τῶν εἰς σύνταξιν καὶ συντήρησιν αὐτῶν
καὶ Περὶ Πολιτικῆς Κυβερνήσεως ... ὑπὸ Ι. Κοκκῶνῃ ..., τ. Α' - Β', Ἐν Πα-
ρισίοις, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Κ. Ἐβεράρτου, 1828, 1829⁶ □ (8ο, σ. με' +

1. Ἀπὸ αὐτοῦς: Αἴγινα: 1-20· Μασσαλία: 1-26· Νίζνα: 1-100.

2. Τὸ βιβλίον κυκλοφόρησε σὲ 1200 ἀντίτυπα. Βλ. Φίλ. Ἡλιού, *Βιβλία καὶ ἀ-
ριθμοί*, ὅ.π., σ. 186, ἀρ. 322. Προαγγελία τῆς ἐκδόσεως, μετὰ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή
συνδρομητῶν, κυκλοφόρησε τὸ 1827, σὲ μονόφυλλο τοῦ ὁποίου δὲν ἔχει βρεθεῖ ἀντί-
τυπο· πβ. Φίλιππος Ἡλιού, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863*, ὅ.π., σ. 61, ἀρ.
293/A2401.

3. Στὴν πραγματικότητα: 124-125-279. Στὸν κατάλογο τῶν «Ἐν Ὁδησσῶ»
περιέχεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννη Καποδίστρια [= *Αἴγινα*] (1-10).

4. Στὴν πραγματικότητα: 4-5. Στὸν κατάλογο τῶν «Ἐν Κριμαίᾳ» περιέχονται
καὶ συνδρομὲς τοῦ *Γενῆ καλῆ* (2-2).

5. Στὴν πραγματικότητα: 96-123. Στὸν κατάλογο τῶν «Ἐν Κωνσταντινου-
πόλει» περιέχονται καὶ συνδρομὲς *Προύσης* (1-2)· *Μετζόβου* (1-3) καὶ ἐν *Ἀμπελα-
κίοις* (1-1).

6. Προαγγελία τῆς ἐκδόσεως, μετὰ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν, κυκλο-
φόρησε αὐτόνομα, «Ἐκ τοῦ ἐν Μομπελλιέρῳ Λιθογραφικοῦ Τύπου», μετὰ χρονολογία
«τὴν ιζ' Ὀκτωμ. αωκς'». Δὲν ἔχει βρεθεῖ ἀντίτυπο· πβ. Φίλιππος Ἡλιού, *Ἑλληνικὴ
Βιβλιογραφία 1800-1863*, ὅ.π., ἀρ. 269/A2383. Ἀναδημοσιεύτηκε στὸν πρῶτο τό-
μο τοῦ *Περὶ Πολιτειῶν*, Παρίσι 1828, σ. α'-γ'. Στὸν ἴδιον τόμο, στὸ προλογικὸ κεί-
μενο «Πρὸς τοὺς Ἀναγνώστῃς» (σ. ε'-θ') ὁ Κοκκῶνῃ σημειώνει: «Νομίζω χρέος
μου νὰ δώσω λόγον εἰς τὸ κοινὸν περὶ τῆς βραδείας καὶ ἀτελοῦς ἐκδόσεως τοῦ παρόν-
τος, διὰ νὰ μὴ τύχη νὰ στοχασθῆ τις ὅτι ἄλλα ἐπαγγελόμενος ἄλλα ἐπραξά.

Εἰς τὴν ὁποίαν ἐδημοσίευσα ἀγγελίαν τῆς συνδρομῆς κατ' ἀρχὰς εἶπα, ὅτι διὰ

1 χ.ἀ. + 455 + 1 χ.ἀ. καὶ θ' + 3 χ.ἀ. + 464 + 1 χ.ἀ. + 1 λ.) □ τ. Β', 1829, σ. 2-3 χ.ἀ., στήν ἀρχή τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν προσπληρωσάντων Συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐν Λόνδρα: 6-6· Ἐν Μασσαλία: 10-10· Ἐν Ὁδησσῶ: 13-40. Σύνολο: **29 - 29 - 56**.

1829.4 Συλλογὴ Διαφόρων Μαθημάτων... Πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Σχολείοις σπουδάζόντων Νέων, Συλλεχθέντα ὑπὸ τινος Φιλογενοῦς Ἑλληνοσ. Ἐν Ναυπλίῳ κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον 1829. Ἐν τῇ... Τυπογραφίᾳ... Τόμπρα... Ἰωαννίδου, καὶ Ἀθανασιάδου □ (8ο, σ. 224) □ σ. 217-224: *Κατάλογος Τῶν Φιλομούσων Συνδρομητῶν*.¹

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἐνδειξὴ τόπου διαμονῆς,² μετὰ ἐξαίρεση 23 ὀνόματα διδασκάλων καὶ ἀξιωματῶν τῶν ὁποίων δηλώνεται ἡ κατοικία: Ἅγιος Ἰωάννης [Κυνουρίας]: 1-30· Ἅγιος Πέτρος [Κυνουρίας]: 1-10· Ἄργος: 3-57· ἐν Βαθεῖ τῆς Σάμου: 1-10· ἐν Καρλοβάσῳ [Σάμου]: 2-20· Κία [= Κέα]: 1-20· Λεωνίδιον: 1-20· Μύκονος: 1-30· Νάξος: 1-10· Ναύπλιον: 4-78· Σάμος: 1-10· Σπέτσες: 2-3-3· Τριπολιτσά: 3-31· Τσακάλογλον: 1-5. Σύνολο: **174 - 175 - 823**.

τὴν ἑλλείψιν τῆς ἀναγκαίας χρηματικῆς δαπάνης δὲν δύνανται ν' ἀρτίσω τὴν τύπωσιν τοῦ βιβλίου, πρὶν ἐκ τῆς ἀπανταχόθεν συνδρομῆς συναχθῶσι τὰ ἱκανὰ διὰ τὸ ἐξοδὸν χρήματα εἰς χεῖρας τῶν ἐν Τεργέστη καὶ Λιβόρνῳ δεῖνα ὁμογενῶν. Ἡ συνδρομὴ δὲν εὐδοκίμησε, διότι ἐδυσκολεύοντο πολλοὶ νὰ προσπληρώσωσι καὶ τῶν ὀλίγων προσπληρωσάντων γνωρίζω μου ὁ ἀριθμὸς ἦτο πολλὰ μικρὸς, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ εἰς τὸ παρὸν τυπωθέντος καταλόγου τῶν ὀνομάτων αὐτῶν, ὥστε καὶ ἡ φιλοτιμία συνδρομῆς αὐτῆ ἐγένετο ἀνίκανος εἰς κατόρθωσιν τοῦ σκοποῦ. Ἄν καὶ δυσσαρεστούμενος ὅτι οἱ προσπληρώσαντες συνδρομηταὶ ἐμελλον εὐλόγως νὰ βαρυνωμῶσι διὰ τὴν ἀργοποιίαν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ὑποσχεθέντων, ἠναγκάσθην ν' ἀναβάλλω τὴν τύπωσιν προσδοκῶν καιρὸν εὐχέστερον, ἢ ἄλλην τινὰ οἰκονομίαν τοῦ πράγματος καὶ καταγινόμενος εἰς τελειοποίησιν τοῦ πονήματος) ... (Ἐκ τῆς φιλοτιμίας καὶ φιλομουσίαν, καὶ φιλογένειαν τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν λοιπῶν εὐπόρων καὶ φωτισμένων ὁμογενῶν κρέμεται ἡ ταχεῖα καὶ ὀλόκληρος ἀποτύπωσις καὶ τῶν ἐπιλοίπων τμημάτων τοῦ παρόντος).

1. *Εἰδοποίησις, χρονολογημένη* «Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 27 Νοεμβρίου 1829», καὶ ὑπογραφή Τ. Κ. [= Τόμπρας Κυδωνιεύς], μετὰ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν κυκλοφόρησε σὲ ἔντυπο μονόφυλλο· βλ. Τριαντάφυλλος Ε. Σικλαβενίτης, «Ἀβιβλιογράφητα Μονόφυλλα (1825-1863) τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους. Συναγωγὴ Πρώτη», *Τετραδία Ἐργασίας 10*, Ἀθήνα 1988, σ. 19, ἀρ. 41/Α3661.

2. Ὅλοι σὲ περιοχὴς τῆς ἐλευθερωμένης Ἑλλάδας. Ἀπὸ τοὺς συνδρομητῆς τῶν ὁποίων δὲν ὑποδεικνύεται, στὸν κατάλογο, ὁ τόπος διαμονῆς, μπόρεσα νὰ ταυτίσω, μετὰ τίς γνωστὲς ἐπιφυλάξεις (βλ. σ. 188, σημ. 7), τοὺς ἀκόλουθους: Αἴγινα: 6-124· Ἄμοργός: 1-10· Ἄργος: 2-22· Δημητσάνα: 2-26· Κορώνη: 1-20· Μονὴ τοῦ Βροντᾶ (Σάμος): 1-1· Μύκονος: 1-30· Ναύπλιο: 17-30· Σάμος: 1-1· Σύρος (Ἐρμούπολη): 5-5-64· Τρίπολη: 1-1· Ὑδρα: 2-2-4. Ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους οἱ δύο, τοὺς ἀχίμαστον (2-2), διακρίνονται στὴν Πελοπόννησο.

1829.5 Ἀρχαὶ Γραμματικῆς Ἑλληνικῆς διὰ τοὺς ἀρχαίους ὑπὸ Μιχαήλου Ἐμμανουήλ Παππαῶ ..., τ. Α' - Β', Ἐν Βιέννῃ ... Ἐκ τῆς Τυπογραφίας τοῦ Ἀντωνίου Αὐκούλου, 1827 καὶ 1829 □ (8ο, σ. VIII + 180 καὶ 83 + 9 χ.ἀ.) □ τ. Β', 1829, σ. 6-9 χ.ἀ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν φιλομούσων Συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐν Βιέννῃ: 29-94· Ἐν Σέρραις: 37-38-56·¹ Ἐν Βελιγραδίῳ: 23-29· Ἐν Ὀδησσῶ: 1-10· Ἐν Μουνηχίᾳ τῆς Βαυαρίας: 2-25· Ἐν Βρασιλοῦ: 1-5. Σύνολο: **93 - 94 - 219**.

1829.6 Ἐγκυκλοπαιδεῖα Ἀπλοελληνικῆ. Πόνημα ὀψίγονον τοῦ ... μακαρίτου ... Δημητρίου Νικολάου τοῦ Δαρβάρεως ... Ἐν Βιέννῃ ... Ἐν τῷ τυπογραφείῳ τοῦ I. B. Σβηκίου. 1829 □ (8ο, σ. ις' + 501 + 2 χ.ἀ. + 1 λ.) □ σ. ιγ'-ις': *Κατάλογος τῶν Κυρίων Συνδρομητῶν*.²

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐν Βιέννῃ: 48-129· Ἐν Βενετίᾳ: 2-7· Ἐν Λορέσδῃ: 1-2· Ἐν Ἰασσίῳ: 2-3-31· Ἐν Κισσονοβίῳ: 1-4· Ἐν Λειψία: 1-2· Ἐν Πέστη: 6-6· Ἐν Τεμεσβαρίῳ: 1-11· Ἐν Τζερονοβιτζίῳ: 3-3. Σύνολο: **65 - 66 - 192**.

1829.7 Χρηστοθήθεια Παιδικῆ Καὶ Ἡθικῆ τοῦ Ἀνθρώπου ... Παρά Διονυσίου Πύρρου ... 1829. Ἐκδοσις τρίτη. Ναύπλιον. Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ ... Τόμπρα ... Ἰωαννίδου ... Ἀθανασιάδου □ (8ο, σ. 4 χ.ἀ. + 100 + 6 χ.ἀ.)³ □ σ. 5-6 χ.ἀ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν Φιλομούσων Συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς τάξιν. Ἐμμεσα, μαζί μετὰ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν, δηλώνονται οἱ ἀκόλουθοι τόποι διαμονῆς: Ἄγιος Ἰωάννης [Κυνου-

1. Στὴν πραγματικότητα: 35-36-52. Στὸν κατάλογο τῶν «ἐν Σέρραις» περιέχονται συνδρομὲς ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Προδρόμου (1-3) καὶ ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγ. Νικολ. Καμπιᾶ (1-1). Ἐπιμέρους κατάλογος: *Οἱ φιλόμουσοι τῆς τῶν Σερεῶν Σχολῆς μαθηταὶ* (14-15-18).

2. Κυκλοφόρησαν, σὲ ἔντυπα μονόφυλλα, δύο προαγγελίες τῆς ἔκδοσης, μετὰ ἔκκληση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν: α) *Προκήρυξις, χρονολογημένη «Βιέννα 31 Δεκεμβρίου 1827»*· β) *Εἰδήσις, χρονολογημένη «Βιέννα τῆς 18. Φεβρουαρίου 1829»*, ἀμφότερες μετὰ ὑπογραφή: Πέτρος ὁ Δάρβαρις. Βλ. Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης, «Προσθῆκες στὴν Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία (1670-1861)», π. Ὁ Ἐραμιστής, τ. 15, Ἀθήνα 1978/1979, σ. 122, ἀρ. 15/Α1726 καὶ 16/Α1727. Γιὰ πλεονεξία τῆς συνδρομῆς αὐτῆς βλ. Ε. Θ. Σουλογιάννης, «Ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης Βενετίας», π. Ἀθηναῖα, τ. ΟΓ'-ΟΔ', Ἀθήνα 1973, σ. 422-425.

3. Τὸ βιβλίον κυκλοφόρησε σὲ 1000 ἀντίτυπα. Βλ. Φίλι. Ἡλιού, *Βιβλία καὶ ἀριθμοί*, ὅ.π., σ. 187, ἀρ. 332.

ρίε[ς]: 1-50· Ἄργος: 1-200· Βαλέτσι: 1-10· Γραμπούσα: 1-50· Δημητσάνα: 1-5· Καντήλα: 1-10· Λεωνίδιον: 1-50· Ναύπλιο: 2-280· Τήνος: 1-6· Τριπολιτζά: 1-50· Ὑδρα: 1-5. Χωρὶς ἐνδειξη τόπου διαμονῆς: 11-12-225.¹ Σ ύ ν ο λ ο : **23 - 24 - 941**.

1829.8 Λεξικὸν Ἑλληνικὸν κατὰ τοῦ Πασοβίου ὑπὸ Πέτρου Χ. Βέρου καὶ Ἰωάννου Μ. Ἰωαννοῦλη. Τόμος Πρῶτος... Ἐν Μονάχῳ... Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Καρόλου Βολφίου. αὐκθ' □ (8ο, σ. ιδ' + 2 χ.ἀ. + 671 + 1 λ.).

Δὲν περιέχεται ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν: εἶναι οἱ ἴδιοι μὲ ἐκείνους τοῦ εἰ-
χαν ἐγγραφῆ γιὰ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ Ὀνομαστικοῦ τῶν ἰδίων συγγραφέων (= 1828.9):
[Ἐν Μονάχῳ: 13-14-15· Ἐν Ἀρέσῃ: 4-6-6· Ἐν Τεργέστῃ: 24-25-42· Ἐν Οὐδησ-
σῶ: 75-83· Ἐν Ζακύνθῳ: 69-70-83· Ἐν Κερκύρα: 27-28-27· Ἐν Βρασσοβῶ: 9-10·
Ἐν Τιμσοφάρῳ: 6-6· Ἐν Ναυπλίῳ: 3-3· Ἐν Μελενίκῳ: 6-6. Σ ύ ν ο λ ο : **236 -
242 - 281**].

1830.1 Ἄτακτα ἤγουν παντοδαπῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νέαν Ἑλ-
ληνικὴν Γλῶσσαν αὐτοσχεδίων σημειώσεων... Τόμος Τρίτος... Ἐν Πα-
ρισίοις, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Κ. Ἐβεράρτου... 1830² □ (8ο, φ. 2 + σ. λ' +
1 χ.ἀ. + 477 + 1 χ.ἀ.) □ σ. 380: *Οἱ χορηγήσαντες εἰς τὴν τύπωσιν* (τοῦ Τρί-
του Τόμου) *τῶν Ἀτάκτων φιλοπάτριδες πολῖται εἶναι οἱ ἐξῆς*.

Καταγραφὴ τῶν συνδρομητῶν χωρὶς τάξη: ἐν Λονδίῳ: 1-50· χωρὶς ἐνδειξη
τόπου διαμονῆς: 2-50.³ Σ ύ ν ο λ ο : **3 - 3 - 100**.

1830.2 Μαθήματα διὰ τοὺς Παῖδας Συνερανοισθέντα ὑπὸ Κωνσταντί-
νου Βαρδαλάχου... τ. Α' - Γ', Ἐν Ὀδησσῶ Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τοῦ τῶν
Ἑλλήνων Σχολείου. 1830 □ (8ο, φ. 1 + σ. IV + 356 + 2 χ.ἀ. καὶ 310 + 2 χ.ἀ.
καὶ 378 + 13 χ.ἀ. + 1 λ.) □ τ. Γ', σ. 1-12 χ.ἀ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατά-
λογος τῶν φιλομούσων Συνδρομητῶν*.

Καταγραφὴ τῶν συνδρομητῶν μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: *Εἰς Ὀδησσόν*: 124-126-
203· *Εἰς Μόσχαν*: 19-31· *Εἰς Νίζναν*: 5-9· *Εἰς Ταγαρόγον*: 49-52⁴· *Εἰς Ἀκκερμάν*:
17-20· *Εἰς Κέρτς καὶ Γενιζαλέ*: 9-9⁵· *Εἰς Ρένην*: 25-25· *Εἰς Τριέστιον*: 12-13· *Εἰς*

1. "Οἱ σὲ περιόχες τῆς ἐλευθερωμένης Ἑλλάδας. Ἀπὸ τοὺς συνδρομητῆς τῶν
ὀποίων δὲν ἀναγράφεται, στὸν κατάλογο, ὁ τόπος διαμονῆς, μπόρεσα νὰ ἐντοπίσω,
μὲ ἐπιφύλαξη (βλ. σ. 188, σημ. 7), τοὺς ἀκόλουθους: Δημητσάνα: 1-5· Ναύπλιο: 1-
110· Σπέτσες: 2-20· Ὑδρα: 1-5.

2. Ἐκδοσὴ τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ. Τὸ βιβλίον κυκλοφόρησε σὲ 1000 ἀντίτυπα.
Βλ. Φιλ. Ἡλιοῦ, *Βιβλία καὶ ἀριθμοί*, ὅ.π., σ. 188, ἀρ. 349.

3. Ἀπὸ αὐτοῦς: Αἴγινα: 1-20· Ἀμστερνταμ: 1-30.

4. Ἐπιμέρους κατάλογος: *Οἱ ἐν τῇ Σχολῇ σπουδάζοντες Λογιώτατοι*: 5-5.

5. Ἀπὸ αὐτοῦς, πάντως: ἐν *Γενιζαλέ*: 4-4· *Κέρτς*: 1-1.

Λιβόρνον: 15-25· *Εἰς Μασσαλίαν*: 13-15· *Εἰς Κωνσταντινούπολιν*: 4-4. Σύνολο: **292 - 294 - 406**.¹

1830.3 Συστηματικὸν Ἐγχειρίδιον περὶ Ἱατρικῆς Πολιτείας ... Ὑπὸ Πέτρου Βελλαρχᾶ ... τ. Α' - Β', Ἐν Βιέννῃ ... ἐκ τῆς Τυπογραφίας τοῦ Μ. Χρ. Ἀδόλφου, 1829 καὶ 1830 □ (8ο, σ. XVIII + 258 + 3 χ.ἀ. καὶ 209+1 λ.) □ τ. Β', 1830, σ. 193-209: *Κατάλογος τῶν Φιλομούσων καὶ Φιλογενῶν Συνδρομητῶν*.²

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μὲ τὴν ἀκόλουθὴ σειρά: Ἐν Βιέννῃ: 62-63-115·³ Ἐν Πέστη: 20-21-21·⁴ Ἐν Μόσχᾳ: 29-32· Ἐν Τριεστίῳ: 30-31-38· Ἐν Λιβόρνον: 10-14· Ἐν Ὀδησῶ: 43-48· Ἐν Ταργαρόβω: 72-73·⁵ Ἐν Βρασσιβοβῶ: 28-29-29· Ἐν Ἰασίῳ καὶ Βεσσαραβία: 26-35·⁶ Ἐν Ἐρμανουπόλει: 2-2· Ἐν Πετροπόλει: 1-2· Ἐν Βροδί: 7-9· Ἐν Νίζνῃ: 9-9· Ἐν Βουκουρεστίοις: 1-1· Ἐν Κιορόβι τῆς Βεσσαραβίας: 8-12. Σύνολο: **347 - 351 - 390**.

Ἀκολουθοῦν, στὶς σ. 208-209 τοῦ βιβλίου, μεταγενέστερα συμπληρώματα· χωρὶς ἔνδειξή τῶν διαμονῆς: 1-1· ἐν Βιέννῃ: 7-7· ἐν Βροδίῳ: 1-1. Γενικὸ σύνολο: **355 - 361 - 452**.

1830.4 Ἀθῆναι Ἐλευθερωμένα. Τραγωδία ... Ὑπὸ Γεωργίου Πραν-

1. Στὸ τέλος τοῦ καταλόγου (σ. 12 χ.ἀ.) σημείωση: «Τὰ λοιπὰ ὄνόματα δὲν ἐπρόφθασαν».

2. Προκήρυξις τῆς ἔκδοσης, χρονολογημένη «Βιέννῃ τῆς Λουδοβίχου τῆς 1829», μὲ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν, κυκλοφόρησε σὲ ἔντυπο δίφυλλο, μὲ ὑπογραφή: *Πέτρος Βελλαρχᾶς. Ἱατρός*. Βλ. Βασ. Σαμπανόπουλος, «Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863. Προσθῆκες», π. Ὁ Ἐραριστής, τ. Ε', 1967, σ. 42, ἀρ. Α607.— Ἐχουν ἐπισημανθεῖ τέσσερις διαφορετικὲς ἐκτυπώσεις τῶν τελευταίων σελίδων τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ *Συστηματικοῦ Ἐγχειριδίου περὶ Ἱατρικῆς*: σὲ κάθε περίπτωση προστίθενται καὶ νέα ὄνόματα συνδρομητῶν. Βλ. Φίλιππος Ἡλιού, «Νέες Προσθῆκες στὴν Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863», *Τετράδια Ἐργασίας 10*, Ἀθήνα 1988, σ. 295-296, ἀρ. 160 καὶ ἐδῶ, σ. 180, σημ. 1.— Σὲ ἀρκετὲς ἀπὸ τὶς ἀναφερόμενες πόλεις ὄνόματα συνδρομητῶν συνοδεύονται ἀπὸ τὴν ἔνδειξη: Ἐφορος τῆς Συνδρομῆς. Εἶναι οἱ Γεώργιος Μηλιώτης (Μόσχᾳ), οἱ Αὐτάδελφοι Κατράρο καὶ Δημήτριος Π. Καρτζιώτης (Τεργέστη), ὁ Παναγιώτης Πάλης (Λιβόρνον), ὁ Βασίλειος Ξένης (Ὀδησός), ὁ Σπυρίδων Τζαμαρίας ὁ ἐξ Ἰωαννίνων (Νίζνα). Στὸ Βουκουρέστι ὁ μόνος συνδρομητῆς τοῦ ὅποιου δημοσιεύεται τὸ ὄνομα (Ναοὺμ Σιδιηρίδης) ἐμφανίζεται καὶ αὐτὸς ὡς «ἔφορος τῆς Συνδρομῆς».

3. Στὴν πραγματικότητα: 69-70-122. Ἐπιπλέον ὄνόματα συνδρομητῶν (7-7) δημοσιεύονται στὶς προσθῆκες τοῦ καταλόγου.

4. Ἐπιμέρους κατάλογος: *Οἱ Ἐντιμώτατοι ἔμποροι* (17-17).

5. Στὴν πραγματικότητα: 70-71. Στὸν κατάλογο τῶν «Ἐν Ταργαρόβω» περιέχονται συνδρομητῆς *Κερτζίου* (1-1) καὶ *Νίζνης* (1-1).

6. Ἀπὸ αὐτοῦς, πάντως: Ἰάσι: 12-15· *Ρομάν*: 1-4.

τόυνα Ναξιῶν ... Ἐν Ναυπλίῳ 1830. Ἐν τῇ ... Τυπογραφίᾳ ... Τόμπρα ... Ἰωαννίδου ... Ἀθανασίου Μελισταγοῦς □ (8ο, σ. 100) □ σ. 94-100: Ὁρόματα τῶν Συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς: 254-360¹ [Ναύπλιον]: 21-23-40² καὶ τινες ἄλλοι: [10]-10.³ Σύνολο: 285 - 287 - 410.

1830.5 Συνοπτικὴ Γραμματικὴ εἴτε Στοιχειώδεις ἀρχαὶ τῆς Μουσικῆς, μετὰ προσαρμογῆς εἰς τὴν Κιθάραν ... Ὑπὸ Ν. Φλογαίτου. Ἐν Αἰγίνῃ, Ἐκ τῆς Ἐθνικῆς Τυπογραφίας ... 1830.⁴ □ (φύλλο, σ. δ' + 17 + 3 χ.ά.) □ σ. 1-3 χ.ά., στὸ τέλος τοῦ τόμου: Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν ...⁵

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: τῶν ἐν Ἑλλάδι: 64-128⁶ Οἱ ἐν Τριεσίῳ: 7-7. Σύνολο: 71 - 71 - 135.

1830.6 Βιβλος καλουμένη Εὐτέρπη Περιέχουσα συλλογὴν ἐκ τῶν νεωτέρων καὶ ἡδυτέρων ἐξωτερικῶν μελῶν, μετὰ προσθήκην ... καὶ τινων ρωμαϊκῶν τραγυδιῶν εἰς μέλος ὀθωμανικὸν καὶ εὐρωπαϊκόν. Ἐξηγηθέντων ... παρὰ Θεοδώρου Φωκέως καὶ Σταυράκη Βυζαντίου ... Ἐπιθεωρηθέντων ... παρὰ Χουρμουζίου Καρτοφύλακος ... Φιλοτίμω δαπάνῃ τῶν ιδίων. Ἐν τῇ κατὰ τὸν Γαλατῶν Τυπογραφίᾳ τοῦ Κάστορος. 1830 ... □ (8ο, σ. 4 χ.ά. + 259 [= 260]) □ σ. 247-259: κατάλογος συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Οἱ ἐν Κωνσταντινουπό-

1. Μετὰ δὴ τρεῖς ἐξαιρέσεις (Σμύρνη 2-2 καὶ Ἰσως Κωνσταντινουπόλη 1-1) ὅλοι σὲ περισχέει τῆς ἐλευθερωμένης Ἑλλάδος. Μετὰ τὴν δέουσαν ἐπιφυλάξιν (βλ. σ. 188, σημ. 7) μπόρεσα νὰ ἐντοπίσω: Ἀθήνα: 1-1· Αἴγινα: 7-7· Ἀμοργός: 1-1· Ἄνδρος: 14-15· Ἄργος: 11-14· Κόρινθος: 1-1· Λεωνίδιο: 1-2· Μεθώνη: 1-2· Μύκονος: 2-2· Νάξος: 14-20· Ναύπλιο: 63-65-119· Σάμος: 2-3· Σαντορίνη: 1-2· Σίφνος: 1-1· Σύρος (Ἐρμούπολη): 16-25· Τήνος: 10-15· Τρίκαλα Κορινθίας: 3-6· Τρίπολη: 1-1.

2. Ἀπὸ αὐτοῦ: Ἐκ τῶν μαθητῶν (τοῦ Διδασκάλου τῆς ἐν Ναυπλίᾳ Δημοσίου Ἀλληλοδιδασκτικῆς Σχολῆς Α. Ἡσαΐα): 20-22-20.

3. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν δὲν δημοσιεύονται. Γιὰ τὴν εὐκολίαν τῶν ὑπολογισμῶν θεώρησα, ἀθαίρετα, ὅτι εἶναι: 10-10-10.

4. Τὸ βιβλίον κυκλοφόρησε τὸ 1831 (καὶ ὅχι τὸ 1830 ὅπως ἀναγράφεται ἐν τῇ σελίδι τίτλου), σὲ 580 ἀντίτυπα. Βλ. Φιλ. Ἡλιοῦ, Βιβλία καὶ ἀριθμοί, ὅ.π., σ. 189, ἀρ. 359.

5. Προαγγελία τῆς ἔκδοσης, μετὰ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν, δημοσιεύθηκε ἐν τῇ Γενικῇ Ἐφημερίδᾳ τῆς Ἑλλάδος, ἀρ. 74, 6 Ὀκτωβρίου 1828, σ. 308.

6. Ἀπὸ αὐτοῦ μπόρεσα νὰ ἐντοπίσω, μετὰ τὴν γνωστὴν ἐπιφυλάξιν (βλ. σ. 188, σημ. 7): Αἴγινα: 8-58· Ἄργος: 6-8· Κόρινθος: 1-1· Ναύπλιο: 22-32· Πάτρα: 2-2· Πόρος: 1-2· Ρωσία: 1-1· Σάλωνα: 1-1· Σκόπελος: 2-2· Σύρος (Ἐρμούπολη): 3-3.

λει *Συνδρομηταί*: 121-122-128.¹ *Ὀδισσός*: 3-3· *Τούνοροβον*: 2-3· *Φιλιππούπολις*: 14-14.² *Ἀπὸ Στενίμαχον*: 15-16-15· *Μοναστήρι Βάσκοβο*: 4-4· *Παζαρτζίκιον*: 3-3· *Ρεδαιστός*: 7-7· *Τζορλοῦ*: 9-9· *Κεσάνι*: 10-10· *Καλλίπολις*: 13-15.³ *Σέρρας*: 54-59.⁴ *Σύρα*: 9-9· *Τίνος*: 5-6· *Σάμος*: 9-11.⁵ *Σμόρνη*: 9-15· *Κυρκ ἀγάτζι, καὶ κασαπᾶς*: 14-14.⁶ *Νέαις καὶ Παλαιαῖς Φώκαις*: 8-10-11.⁷ *Μπροῦσα καὶ Δεμιρδέσι*: 13-15-16.⁸ *Μιχαλίτσι*: 17-17· *Ἀρτάκι*: 13-15-16· *Παλαιὰ Κάστρα*: 7-7· *Οἱ Τυπογράφοι*: 3-3.⁹
Σύνολο: 360 - 369 - 395.

1830.7 Πίνακες Συνοπτικοὶ Περιέχοντες τὰ εἰς τὸ Γυμνάσιον τοῦ Οὐλαμοῦ καὶ τοῦ Τάγματος Χρέη τῶν Ὀδηγῶν. Μεταφρασθέντες ... Παρὰ Κ. Ἀξελοῦ. Ἐν Ναυπλίᾳ. Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Ἐμ. Ἀντωνιάδου. 1830
□ (80, σ. 87 + 1 λ.) □ σ. 83-87: *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν, μὲ ἀλφαβητικὴ τάξη καὶ βᾶση τὸ βαπτιστικὸ ὄνομα, χωρὶς ἐνδειξὴ τόπου διαμονῆς.¹⁰ Σύνολο: 259 - 259 - 614.

1831.1 Συνοπτικὴ Ἱστορία τῶν τριῶν Ναυτικῶν Νήσων Ὑδρας Πετρωῶν καὶ Ψαρῶν ... Συγγραφεῖσα ὑπὸ Π. Σ. Ὀμηρίδου ... Ἐν Ναυπλίᾳ. Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Ἐ. Ἀντωνιάδου. 1831 □ (80, σ. ια' + 1 λ. + 15 +

1. Στὴν πραγματικότητα: 118-119-125. Στὸν κατάλογο τῶν «ἐν Κωνσταντινουπόλει» συνδρομητῶν περιέχονται συνδρομὲς ἀπὸ *Κιοντζοῦκ κιολι* (1-1)· *Κοντζογουντζοῦκίον* (2-2)· εἰς *οὐτάκιον* (1-1)· ἀπὸ *τζεγκέλκιοι* (1-1) καὶ ἀπὸ *Χρυσούπολι* (3-3). Πρέπει, ἀκόμη, νὰ προστεθοῦν καὶ οἱ τρεῖς συνδρομητὲς τοῦ καταλόγου *Οἱ Τυπογράφοι* (3-3) τὰ ὀνόματα τῶν ὁποίων, ὅπως εἶπαν ἡ συνήθεια, δημοσιεύονται τελευταῖα στοὺς καταλόγους τῶν συνδρομητῶν.

2. Στὴν πραγματικότητα: 13-13. Στὸν κατάλογο «Φιλιππούπολις» περιέχεται καὶ συνδρομὴ ἀπὸ *μοναστήρι Μολδάβας* (1-1).

3. Στὴν πραγματικότητα: 12-14. Στὸν κατάλογο «Καλλίπολις» περιέχεται καὶ συνδρομὴ *Μπαλονκπαζαρίον* (1-1).

4. Στὴν πραγματικότητα: 50-54. Στὸν κατάλογο «Σέρρας» περιέχονται συνδρομὲς τῆς *μονῆς τοῦ Προδρομόν* (2-2) καὶ τῆς *μονῆς Εἰκοσιφοίνισης* (2-3).

5. Γιὰ εἶξ ἀπὸ αὐτοὺς δηλώνεται, λεπτομερέστερα, ὁ τόπος διαμονῆς: *Βαθὺ* (1-1)· *Παγόντας* (3-3)· *Χώρα* (2-2).

6. Ἀπὸ αὐτοὺς μπόρεσα νὰ ἐντοπίσω: *Κασαπᾶς*: 5-5· *Κυρκ ἀγάτζι*: 3-3.

7. Ἀπὸ αὐτοὺς μπόρεσα νὰ ἐντοπίσω: *Νέαις Φώκαις*: 4-5-5· *Παλαιαῖς Φώκαις*: 4-5-6.

8. Ἀπὸ αὐτοὺς μπόρεσα νὰ ἐντοπίσω: *Προύσσα*: 7-8· *Δεμιρδέσι*: 3-4-4. Ὑπάρχει καὶ συνδρομὴ στὸ *Τζιλτίκι* (1-1).

9. Καὶ οἱ τρεῖς στὴν Κωνσταντινούπολη (πβ. σημ. 1).

10. Ὅλοι σὲ περιοχὲς τῆς ἐλευθερωμένης Ἑλλάδας. Μὲ τίς δέουσες ἐπιφυλάξεις μπόρεσα νὰ ἐντοπίσω: *Αἴγινα*: 1-70· Ἄργος: 3-4· *Ναύπλιο*: 111-326· *Πάτρα*: 2-2· *Σύρος* (Ἐρμούπολη): 1-3. Ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους οἱ 9 τουλάχιστον (9-16) διαμένουν στὴν Πελοπόννησο.

1 λ. + ΔΔΔΔΠΙ [= 47] + 1 λ.) □ σ. ΔΔΔΠΙ: *Κατάλογος τῶν Ἐνπατριδῶν τῆς Ν. Σπετζῶν ὅσοι συνεισέφερον εἰς τὴν δαπάνην τοῦ τόπου τῆς παρούσης Ἱστορίας.*

Σύνολο: 14-14-[14].¹

1831.2 Συνέκδημος Ἱερατικὸς ... Ἐν Παρισίοις, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Κ. Ἐβεράρτου ... 1831² □ (8ο, φ. 2 + σ. νς'+439+1 λ.) □ σ. 437-439: *Οἱ χορηγήσαντες εἰς τὴν τύπωσιν τοῦ Ἱερατικοῦ Συνεκδήμου φιλοπάτριδες πολῖται εἶναι οἱ ἐξῆς.*³

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς: 2-60⁴ Ἐν Λοιδίῳ: 8-120 Ἐν Ἀμστελοδάμῳ: 3-5 Ἐν Μασσαλία: 9-14 Ἐν Λιβόρνῳ: 43-44-94 Ἐν Τεργέστη: 16-67. Σύνολο: 81-82-360.

1831.3 Τὸ Δίκαιον τῶν Ἐθνῶν ἢ Ἀρχαὶ τοῦ Φυσικοῦ Νόμου ... Παρά Ε. Βαττέλ ... μεταφρασθὲν ... Ὑπὸ Γ. Α. Ράλλη, τ. Α'-Β', Ἐν Ναυπλίῳ Ἐκ τῆς Τυπογραφίας ... Τόμπρα ... Ἰωαννίδου ... Ἀθανασιάδου Μελισταγούς ... 1831 □ (8ο, σ. 8 χ.ἀ.+ 104 καὶ 105-192) □ τ. Β', σ. 182-192: *Κατάλογος τῶν φιλομουσῶν συνδρομητῶν.*⁵

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐν Ναυπλίῳ: 112-182⁶ Ἐν Ἀργεῖ: 49-55 Ἐν Κρανίδῳ: 2-2 Ἐν Καρυστῶν: 2-4 Ἐν Τριπολιτζᾷ: 30-33 Ἐν Μησθρᾷ: 38-39⁷ Ἐν Καλαμάτῃ: 42-43-45 Ἐν Μικρομάνῃ: 4-4 Ἐν Μορεμβασίᾳ: 20-21 Ἐν Κορίνθῳ: 23-25 Ἐν Βοστίτζῃ: 30-32 Ἐν Τρικκάλαις [τῆς Κο-

1. Δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων. Γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ἀθροίσεων ὑπολόγισα, αὐθαίρετα, ἓνα ἀντίτυπο γιὰ κάθε συνδρομητῆ.

2. Ἔργο τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραΐ.

3. Προαγγελία τῆς ἔκδοσης, μετὰ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν, κυκλοφόρησε τὸ 1831, σὲ ἔντυπο μονόφυλλο τὸ ὁποῖο λαμβάνει. Βλ. Φίλιππος Ἡλιοῦ, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863*, ὅ.π., σ. 71, ἀρ. 346/A2443.

4. Ἀπὸ αὐτοῦς: Αἴγινα: 1-40 Μασσαλία: 1-20.

5. Δύο προαγγελίες τῆς ἔκδοσης, μετὰ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν, κυκλοφόρησαν, σὲ ἔντυπα μονόφυλλα: α) *Εἰδοποίησις*, χρονολογημένη α' Ἐν Ἀργεῖ τῇ 15 Φεβρουαρίου 1831» (βλ. Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης, α' Ἀβιβιογράφητα Μονόφυλλα», ὅ.π., σ. 23, ἀρ. 66/A3686) καὶ *Προαγγελία*, χρονολογημένη α' Ἐν Ἀργεῖ 1 Ἀπριλλίου 1831» (βλ. Φίλ. Ἡλιοῦ, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863*, ὅ.π., σ. 74, ἀρ. 366/A2459).

6. Στὴν πραγματικότητα: 119-189. Προσθέτω τοὺς Ἔτι ἐν Ναυπλίῳ (8-8) ποὺ δημοσιεύονται στὸ τέλος τοῦ καταλόγου. Στὸν κατάλογο τῶν α' Ἐν Ναυπλίῳ ὑπάρχει καὶ συνδρομὴ *Τίρυνθος* (1-1).

7. Στὴν πραγματικότητα: 37-38. Στὸν κατάλογο τῶν α' Ἐν Μησθρᾷ περιέχεται καὶ συνδρομὴ ἀπὸ Λεβέτσοβα (1-1).

ρηνθίας]: 15-17-15· *Ἐν Ἀρκαδίᾳ*:¹ 12-12· *Ἐν Γαστούνῃ*: 17-17· *Ἐν Πύργῳ*: 26-26· *Ἐν Νεοκάστρῳ, Μεθώνῃ καὶ Κορώνῃ*: 34-35·² *Ἐν Ναυπάκτῳ*: 4-4· *Ἐν Μισολογίῳ*: 5-5· *Ἐν Λειβαδίᾳ*: 8-8· *Ἐν Αἰγίνῃ*: 9-10· *Ἐν Νάξῳ*: 7-8· *Ἐν Μυκόνῳ*: 23-25· *Ἐν Τήνῳ*: 23-29· *Ἐν Κεφαλληνίᾳ*: 72-72· *Ἐτι ἐν Ναυπλίῳ*:³ 8-8. Σύνολο: **615 - 618 - 716**.

1831.4 Δοκίμιον περὶ τῶν στοιχειωδῶν Ἀρχῶν τῆς Ἀνατροφῆς Συντεθῆν ὑπὸ Γεωργίου Σπουρτσέιμ ... καὶ μεταφρασθὲν ... ὑπὸ Χ. Μ. Σ. Ἐν Αἰγίνῃ, Ἐκ τῆς Ἑθνικῆς Τυπογραφίας... 1831⁴ □ (8ο, φ. 2 + σ. λ' + 88) □ σ. 83-88: *Κατάλογος τῶν συνδρομητῶν*.⁵

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: *Εἰς Ναυπλίαν*: 94-95-140· *Εἰς Σαλαμίνα*: 15-25· *Εἰς Δρακοσπηλιάν*: 21-25· *Εἰς Αἶγιναν*: 26-30· *Εἰς Πόρον*: 18-24· *Εἰς Σύρον*: 12-12· *Εἰς Ἄνδρον*: 11-11· *Εἰς Ἄργος*: 26-29. Σύνολο: **223 - 224 - 296**.

1831.5 Ἐγκόλπιον τῶν Ἱατρῶν Ἡτοι Πρακτικῆ Ἱατρικῆ ... συντεθεῖσα παρὰ ... Διονυσίου Πύρρου ..., τ. Α' - Β', Ἐν Ναυπλίῳ 1831 ... Ἐκ τῆς τυπογραφίας ... Τόμπρα ... Ἰωαννίδου ... Μελισταγαυῶς...⁶ □ (8ο, φ. 1 + σ. θ' + 6 χ.ἄ. + 302 καὶ 332 + 2 λ.) □ τ. Β', σ. 326-332: *Κατάλογος τῶν κατ' Ἀλφάβητον ἐγγενῶν καὶ φιλοκάλων Συνδρομητῶν τῆς παρούσης Ἱατρικῆς Βίβλου*.⁷

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν, μετὰ ἀλφαβητικὴ τάξη καὶ βάση τὸ βαπτιστικὸ ὄνομα, χωρὶς ἐνδειξὴ τύπου διαμονῆς.⁸ Σύνολο: **180 - 180 - 497**.

1. = Κυπαρισσία.

2. Ἀπὸ αὐτοῦς μπόρεσα νὰ ἐντοπίσω: Κορώνη: 15-16· Μεθώνη: 2-2· Νεοκάστρο: 5-5.

3. Βλ. σ. 205, σημ. 6.

4. Κυκλοφόρησε σὲ 800 ἀντίτυπα. Βλ. Φίλ. Ἡλιού, *Βιβλία καὶ ἀριθμοί*, ὅ.π., σ. 192, ἀρ. 425.

5. Προαγγελία τῆς ἐκδόσεως, χρονολογημένη «Ἐν Αἰγίνῃ τῆ 1 Ἰουνίου 1829», μετὰ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφὴ συνδρομητῶν, δημοσιεύτηκε στὴ *Γενικὴ Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος*, ἀρ. 57, 1 Ἰουλίου 1829, σ. 234.

6. Τὸ βιβλίον κυκλοφόρησε σὲ 1000 ἀντίτυπα. Βλ. Διονύσιος Πύρρος, *Ἀστρονομία Πρακτικὴ*, Ἀθήνα 1836, σ. 296· πβ. Φίλ. Ἡλιού, *Βιβλία καὶ ἀριθμοί*, ὅ.π., σ. 192, ἀρ. 423.

7. «Προκήρυξις», μετὰ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφὴ συνδρομητῶν, χρονολογημένη «Τὴν 12 Σεπτεμβρίου 1830, Ναύπλιον», δημοσιεύτηκε στὴ *Γενικὴ Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος*, ἀρ. 86, 1 Νοεμβρίου 1830, σ. 409.

8. Ὅλοι σὲ περιοχὲς τῆς ἐλευθερωμένης Ἑλλάδος, ἰδίως στὴν Πελοπόννησο. Χρησιμοποιώντας καὶ ἐνδείξεις τοῦ καταλόγου ἀλλὰ καὶ μετὰ τίς μόνιμες ἐπιφυλάξεις (βλ. σ. 188, σημ. 7) μπόρεσα νὰ ἐντοπίσω: Αἶγιννα: 1-1· Ἄνδρος: 1-1· Ἄργος: 10-

1831.6 Ἡ Ἐκάβη τοῦ Εὐριπίδου ... Μεταφρασμένη εἰς τὴν ὁμιλουμένην ... ὑπὸ Ἀναστασίου Γ. Κωνσταντᾶ ... Ἐν Ὀδησσῶ. Ἐν τῇ Τυπογ. τοῦ τῶν Ἑλλήνων Ἐμπόρων Σχολείου. 1831 □ (8ο, σ. 4 χ.ἀ. + 0' + 1 λ. + 2 χ.ἀ. + 111 + 6 + 1 χ.ἀ.) □ σ. 1-6, στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν Φιλομούσων Συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς. Σ ὕ ν ο λ ο : **93-95 - 186.**¹

1831.7 Ἐξέτασις τῶν μαθητῶν Περὶ Ναυτιλίας ... Παρὰ Νικολάου Βρυώνη ... Ἐν Σύρα. Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Ν. Γραβινοῦ, Συμεῶν Πελοποννησίου καὶ Ι. Γαρουφαλῆ ... 1831 □ (8ο, σ. ζ' + 194) □ σ. 181-194: *Κατάλογος τῶν Φιλομαθῶν Συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς: 2-50² *Κατάλογος τῶν Μαθητῶν τοῦ Συγγραφέως*:³ 145-167· *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν Κατ' Ἀλφάβητον*: 183-263.⁴ Σ ὕ ν ο λ ο : **330 - 330 - 480.**

1831.8 Ποιημάτων Χίος Τραγωδὸς πονηθὲν παρὰ Ν. Κυριακίδου ... Ἐν Ναυπλίᾳ 1831. Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Ἐμ. Ἀντωνιάδου⁵ □ (8ο, σ. ι' + 70) □ σ. 64-70: *Συνδρομηταὶ τοῦ Ποιηματίου.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐν Ναυπλίᾳ καὶ Ἄργεϊ:

19· Ἄστρος: 2-2· Βοστίτζα: 1-1· Δημητσάνα: 1-1· Ἐρμιόνη: 1-1· Κόρινθος: 1-1· Κρανίδι: 3-4· Λεωνίδιο: 1-1· Ληγουριό: 2-2· Ναύπλιο: 25-144· Πάτρα: 2-2· Πόρος: 3-3· Σάλωνα: 1-1· Σκόπελος: 4-18· Σπέτσες: 4-13· Τῆνος: 1-1· Τίρυνθα: 1-1· Τρίκαλα Κορινθίας: 2-2· Τρίπολη: 1-1 καὶ ἀπὸ τῆς Μονῆς τῆς Βάροσθας: 1-1· τῆς ἐν Τροιζῆνι: 1-1· τῆς Φανερωμένης: 3-3· τοῦ Καστροῦ: 1-1· τοῦ Ὁρθοκωστᾶ: 1-1· τῶν Ἀρ. Ἀραγυῶν: 1-4 καὶ τῶν Ταξιαρχῶν [Ἐπιδάουρου]: 1-1. Ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους οἱ 25 τουλάχιστον (25-25-78) διαμένουν στὴν Πελοπόννησο.

1. Ἀπὸ αὐτοὺς μπόρεσα νὰ ἐντοπίσω μετὰ βεβαιότητα: Ἄγκερμαν: 1-1· Ὀδησσός: 88-89-175· Πετρούπολη: 1-5. Οἱ ὑπόλοιποι (3-4-5) διαμένουν στὴ Ρωσία.

2. = Αἴγινα.

3. Ὅλοι στὴν Ἐρμούπολη. Στους συνδρομητὲς τῆς Ἐρμούπολης πρέπει νὰ προστεθοῦν ἄλλοι 29 (29-37) ποὺ ἐντοπίστηκαν μετὰξὺ τῶν συνδρομητῶν τῶν ὁσίων δὲν ἀναγράφεται ὁ τόπος διαμονῆς (βλ. σημ. 4).

4. Μετὰ τῆς δέουσες ἐπιφυλάξεις (βλ. σ. 188, σημ. 7) μπόρεσα νὰ ἐντοπίσω, ἀξιόποιώντας καὶ ἔνδειξεις τοῦ καταλόγου: Αἴγινα: 9-20· Ἄργος: 2-2· Ζάκυνθος: 1-1· Ἰθάκη: 4-4· Κεφαλονιά: 29-46· Μύκονος: 2-2· Ναύπλιο: 9-10· Πόρος: 4-8· Σάμος: 7-8· Σμύρνη: 1-1· Σπέτσες: 15-19· Σύρος (Ἐρμούπολη): 29-37· Ὑδρα: 15-31.

5. Πβ. Νίκος Α. Βέης, «Δύο διαλογικὰ ποιήματα σχετικὰ πρὸς τὴν Χίον», π. Ἑλληνικά, τ. Θ', 1936, σ. 255-273.

124-455¹ Ἐν Ἀστρεῖ: 8-8· Ἐν Καλαμάτα: 5-7· Ἐν Τριπολιτζᾶ: 10-12· Ἐν Λευδίφω: 12-13. Σύνολο: 159 - 159 - 495.

1831.9 Συλλογὴ Ἰδιομέλων καὶ ἄλλων τινῶν Μελῶν ... Μελισθέντων παρὰ Μανουὴλ Πρωτοψάλτου ... Καὶ ἐκδοθέντων παρὰ Π. Χαρίση, καὶ Θ. Παράσχου. Μεταφράσει καὶ ἐπιστάσει... Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος. Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Ἰσᾶκ Δὲ Κάστρο Καὶ Υἱοί. 1831 □ (8ο, φ. 1+ σ. 316) □ σ. 301-316: *Οἱ Φιλόμουσοι Συνδρομηταί.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: *Οἱ Ἐν Κωνσταντινουπόλει*: 90-97² *Μέτραις*: 9-9· *Μπαπὰ Ἐσμισί*: 16-18· *Σαράντα Ἐκκλησίαις*: 11-12· *Κασαμπᾶς*: 7-8· *Λιδυμότειχον*: 8-8· *Λάρισσα*: 44-50³ *Τίρναβον τῆς Θετταλίας*: 6-6· *Τρίκκη τῆς Θετταλίας*: 43-44⁴ *Δομοκό*: 10-12· *Πορταριά τῆς Δημητριάδος*: 14-15-15⁵ *Μακρονίτζα*: 6-6· *Φιλιπούπολις*: 14-14⁶ *Στενίμαχον*: 4-4· *Ταῖραν*:

1. Ἀπὸ αὐτοὺς μπόρσεα νὰ ἐντοπίσω: Ἄργος: 22-23· Ναύπλιο: 59-238. Ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους οἱ τρεῖς εἶναι ἀνόνομοι: Ἀνόνομος τῆς Χίως (1-90)· Ἀνόνομός τῆς (1-2)· Ἀνόνομός τῆς Ἑπειρώτης (1-8).

2. Στὴν πραγματικότητα: 91-98. Στὸν κατάλογο τῶν «Ἐν Κωνσταντινουπόλει» περιέχονται συνδρομὲς ἀπὸ *Νεοχώρι Βοσπόρου* (1-1) καὶ ἀπὸ *Χρυσούπολη* [= Σκούταρι] (1-1). Στὴν Κωνσταντινούπολη πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ οἱ *Τυπογράφοι* (3-3) ποὺ ἀναγράφονται στὸ τέλος τοῦ καταλόγου (πβ. σ. 209, σημ. 7).

3. Στὴν πραγματικότητα: 39-45. Στὸν κατάλογο «Λάρισσα» περιέχονται καὶ συνδρομὲς ἀπὸ *Ζάγκο* (2-2) καὶ ἀπὸ τὶς μονὲς τῆς *Ἀλληχώρας* (2-2) καὶ *Σιλιτζανίου* (1-1). Εἶναι πιθανὸ ἐνδείξεις ποὺ ἀναγράφονται στὸν κατάλογο μὲ τρόπους ποὺ παραπέμπουν σὲ τόπους καταγωγῆς τῶν συνδρομητῶν νὰ ἀντιπροσωπεύουν, στὴν πραγματικότητα, τόπους διαμονῆς ὅπως: ἐξ Ἀγιάς (3-3)· ἐκ Γούρας (1-1)· ἐκ Ζάγκου (1-1)· ἀπὸ Κατσαρι (1-1)· ἐκ Λιβαδίου τῆς ἐλασσῶνος (1-1)· ἀπὸ Παλαμᾶν καὶ ἀπὸ Παλαμᾶν (2-3)· ἐκ πόρτας τῶν Ἀγραφῶν (1-1)· ἐκ ραφάνης (1-1)· ἐκ ροιδίνης τῶν Ἀγραφῶν (1-1)· ἐκ Φερσάλων (1-1)· ἐκ Φερῶν τῆς Θετταλίας. Ἴσως καὶ οἱ ἐξ Ἀμπελαζίων (3-3) καὶ ὁ Τζιγοτινός (1-1).

4. Στὴν πραγματικότητα: 39-39. Στὸν κατάλογο «Τρίκκης τῆς Θετταλίας» περιέχονται καὶ συνδρομὲς ἀπὸ τὶς μονὲς τοῦ *Λουσίκου* (1-1), τοῦ *Κυρσόβου* (1-2) καθὼς καὶ ἀπὸ μονὲς τῶν *Μετεώρων* (2-2). Καὶ στὴν περίπτωσι τῶν συνδρομητῶν ποὺ περιέχονται στὸν κατάλογο «Τρίκκη τῆς Θετταλίας» εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ συμβαίνει ὅ,τι σημειώθηκε καὶ γιὰ τὸν κατάλογο τῆς Λάρισσας (βλ. σημ. 3): οἱ φερόμενοι ὡς τόποι καταγωγῆς νὰ εἶναι (καὶ) τόποι διαμονῆς ὅπως: ἐξ Ἀγίας Τριάδος τῶν Ἀγραφῶν (1-1)· ἐξ Ἀγραφῶν (2-2)· ἐκ Βαντίστης (1-1)· ἐκ Βοιβόνδας (1-1)· ἐξ Ἰμβριακῆς (1-1)· ἐκ Πόρτας (1-1)· ἐκ Πυργετοῦ (2-2)· ἐκ Σαμακόβου τῶν Ἀγραφῶν (1-1) καὶ ἐκ Τζούγαρι (1-1).

5. Στὴν πραγματικότητα: 13-14-14. Στὸν κατάλογο «Πορταριά τῆς Δημητριάδος» περιέχεται καὶ συνδρομὴ ἐκ *Μονῆς Κορσόβου* (1-1).

6. Στὴν πραγματικότητα: 11-11-11. Στὸν κατάλογο «Φιλιπούπολις» περιέχονται συνδρομὲς ἐν *Ζέμοι* (1-1) καὶ ἀπὸ τὶς μονὲς τοῦ ἀγίου *Γεωργίου* (1-1) καὶ τῶν ἀγίων Ἀναργῶν (1-1).

11-11.¹ Ἀντιόχεια 10-11· Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας: 19-25.² Μαγνησία [τῆς Μικρῆς Ἀσίας]: 10-10· Ἡλιοῦπολις: 3-3· Παλαιῆς Φῶκες: 4-4· Νέαις Φῶκες: 5-5· Σάμωσ: 10-10.³ Χώρα [Σάμου]: 3-3.⁴ Μυτιληνοῦς: 4-4· Παγόνδας: 8-9· Βαθῦ: 3-3.⁵ Προῦσα τῆς Βιθυνίας: 13-14.⁶ Δεμιρδέσι: 7-8· Ραιδεστός: 7-7· Τζόρολος: 12-13· Πουλδοῦ: 6-8· Σπάρτη [= Σπάρτα]: 5-7· Ανβισίον: 13-14· Τυπογράφοι: 3-3.⁷
Σύνολο: 438 - 439 - 475.⁸

1831.10 Τὰ κατ' Ἀρσάκην καὶ Ἰσμηλίαν· Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ. Ἐν Ναυπλίᾳ. τῆς Τυπογραφίας Ἐμ. Ἀντωνιάδου. 1831⁹ □ (80, σ. 92 + 4 λ.) □ σ. 85-92: Κατάλογος Συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐν Ναυπλίᾳ: 57-59-81· Ἐν Πάτραις: 44-77· Ἐν Πύργῳ: 56-64. Σύνολο: 157 - 159 - 222.

1831.11 Κατήχησις τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος... Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπὸ Νέου τινὸς Φιλοπάτριδος... Ἐν Μελίτῃ, Ἀπὸ τῆν ἐξ Ἀμερικῆς Τυπογραφίαν. 1831 □ (120, σ. 168) □ σ. 157-168: Ἰδοὺ τὰ Ὁνόματα τῶν Συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἐνδειξη τόπου διαμονῆς. Σύνολο: 238 - 292.¹⁰

1831.12 Ἐγχειρίδιον πλήρες περὶ τῆς καλῆς συναναστροφῆς ἢ Ὁδηγὸς τοῦ Πολιτισμοῦ. Μεταφρασθὲν ἐκ τῆς Γαλλικῆς... ὑπὸ Κωνσταντί-

1. Στὴν πραγματικότητα: 9-9. Στὸν κατάλογο «Ταίγανι» περιέχονται καὶ συνδρομῆς τοῦ Γενὶ καλὲ (1-1) καὶ Μαριουπόλεως (1-1).

2. Στὴν πραγματικότητα: 8-8. Στὸν κατάλογο «Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας» περιέχονται καὶ συνδρομῆς: τοῦ χωρίου Κερμῆρ (4-4) τοῦ χωρίου Ταβλουσσουῦς (3-3) καὶ ἀπὸ τὶς μονῆς τοῦ Προδρομόν (2-7) καὶ τῶν Ταξιαρχῶν (2-3).

3. Μὲ βάση καὶ τὶς ἐνδείξεις τοῦ καταλόγου μποροῦν νὰ ἐντοπισθοῦν: Βαθῦ (2-2)· Καρλόβασι (1-1)· Χώρα (1-1). Καθὼς καὶ ἀπὸ τὶς μονῆς ἀγίας Ζώνης (2-2)· τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς (1-1) καὶ τοῦ τιμίου Προδρομόν (1-1).

4. Βλ. καὶ σημ. 3. Σύνολο: 4-4.

5. Στὴν πραγματικότητα: 5-5-5. Βλ. σημ. 3.

6. Στὴν πραγματικότητα: 12-12-13. Στὸν κατάλογο «Προῦσα τῆς Βιθυνίας» περιέχεται καὶ συνδρομῆ ἐν Καριάμπασι (1-1).

7. Καὶ οἱ τρεῖς στῆν Κωνσταντινούπολη: πβ. σ. 208, σημ. 2.

8. Σὲ ἓνα τμήμα τῶν ἀντιτύπων ἔχει προστεθεῖ συμπληρωματικὸς κατάλογος συνδρομητῶν (σ. 317-320)· βλ. Λυκοῦργος Ἀγγελόπουλος, «Σχόλια γιὰ τοὺς συνδρομητῆς τῶν μουσικῶν βιβλίων», ἐφ. Ἱεροψαλτικὰ Νέα, τ. ΙΔ' ἀρ. 159-160, Αὐγουστος-Σεπτέμβριος 1977, σ. 4. Δὲν μπόρεσα νὰ δῶ ἀντίτυπο μετὰ αὐτὴ τὴν ἐκτύπωση.

9. Ἡ μετάφραση εἶναι τοῦ Α. Καλαμογάρτη.

10. Μὲ μία, ἴσως, ἐξάιρεση (Ζάκυνθος: 1-1) τὸ σύνολο τῶν συνδρομητῶν διαμένει στῆν Κεφαλονιά (237-237-291).

νου Βαρβάτη... 'Εν 'Οδησσῶ, 'Εκ τῆς Τυπογ. τοῦ τῶν 'Ελλήνων 'Εμπόρων Σχολείου. 1831 □ (12ο, σ. 217 + 1 λ. + δ' + 7 χ.ἄ. + 1 λ. + 2 χ.ἄ.) □ σ. 1-7 χ.ἄ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν Φιλομούσων Συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς. Σύνολο: **126-129 - 202**¹

1831.13 'Απάνθισμα 'Αριθμητικῆς ... συντεθείσης ... Παρὰ Γεωργίου Παπᾶ Σταματίου Χαρτουλάρη ... 'Εν Σύρα: 'Εκ τῆς Τυπογραφίας Ν. Γραβινοῦ Σ. Πελοποννησίου καὶ 'Ιω. Γαρουφαλῆ Σαμίου. 1831 □ (4ο, σ. 48) □ σ. 45-48: *Κατάλογος τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν ὀνομάτων μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς: 75-141² *Οἱ Μαθηταὶ τοῦ 'Εκδότου*: ἀντίτυπα 180³ *Οἱ ἐκ τοῦ 'Αλληλοδιδασκτικοῦ Σχολείου 'Υδρας*: 14-14· *Οἱ ἐν Σαντορίνῃ*: 16-16. Σύνολο: **106(ς) - 106(ς) - 351**.

1832.1 'Ατακτα ἤγουν παντοδαπῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νέαν 'Ελληνικὴν Γλῶσσαν αὐτοσχεδίων σημειώσεων ... Τόμοι: Τέταρτος. Μέρος Πρῶτον καὶ Μέρος Δεύτερον, 'Εν Παρισίοις, 'Εκ τῆς Τυπογραφίας Κ. 'Εβεράρτου ... 1832⁴ □ (8ο, σ. ιθ' + 1 λ. + 464 καὶ ζ' + 1 λ. + 465-836 + 6 χ.ἄ.) □ τ. Δ2, σ. 2-6 χ.ἄ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Οἱ χορηγήσαντες εἰς τὴν 'Εκδοσιν τοῦ Τετάρτου Τόμου τῶν 'Ατάκτων*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: 'Απὸ Θεσσαλονίκης: 3-31· 'Απὸ τῆς λοιπῆς 'Ελλάδος: 53-54-96⁵· 'Απὸ Κωνσταντινουπόλεως: 6-6· 'Απὸ Λιβόρνου: 23-30· 'Απὸ Τεργέστης: 15-21· 'Απὸ Μασσαλίας: 11-47· 'Απὸ Λόνδρας: 6-76· 'Απὸ 'Αμστελῶδμου: 4-4. Σύνολο: **121 - 122 - 311**.

1832.2 'Ιστορίαι τῶν 'Ανθρωπίνων Πράξεων ... ἐλευθέρως μεταφρασθεῖσαι ὑπὸ Κ. Μ. Κούμα, τ. Α' - Β', 'Εν Βιέννῃ ..., 'Εκ τῆς Τυπογραφίας

1. 'Ολοὶ διαμένουν στὴ Ρωσία, κυρίως στὴν 'Οδησσὸ (94-97-154). 'Απὸ τοὺς ὑπόλοιπους μπόρεσα νὰ ἐντοπίσω· Πετρούπολη: 1-2· Ταγκανρόγκ: 1-1.

2. 'Ολοὶ σὲ περιοχὲς τῆς ἐλευθερωμένης 'Ελλάδας. 'Απὸ αὐτοὺς μπόρεσα νὰ ἐντοπίσω· Αἴγινα: 1-3· Σύρος ('Ερμούπολη): 51-112· 'Υδρα: 1-1.

3. Διαμένουν στὴν 'Ερμούπολη. Τὰ ὀνόματα τῶν μαθητῶν δὲν ἀναγράφονται. Γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν θεωρῶ, ἀθθαίρετα, ὅτι εἶναι: 1-1-180. Προφανῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν θὰ πρέπει νὰ ὑπερβαίνει τοὺς 100.

4. 'Εργο τοῦ 'Αδαμαντίου Κοραῆ. Κυκλοφόρησε σὲ 1000 ἀντίτυπα. Βλ. Φίλ. 'Ηλιού, *Βιβλία καὶ ἀριθμοί*, ὁ.π., σ. 196, ἀρ. 491.

5. 'Απὸ αὐτοὺς μπόρεσα νὰ ἐντοπίσω· Αἴγινα: 1-20· Νάυπλιο ἢ 'Υδρα: 1-5· Σμύρνη: 2-2· Σύρος ('Ερμούπολη): 40-41-48· 'Υδρα: 2-4. Οἱ ὑπόλοιποι πρέπει νὰ προέρχονται ἀπὸ περιοχὲς τῆς ἐλευθερωμένης 'Ελλάδας.

Ἀντωνίου Αὐκούλου... 1830 (τ. Α'-Ε'), 1831 (τ. Ζ'-ΙΑ'), 1832 (τ. ΙΒ')
 □ (8ο, σ. π' + 568 καὶ η' + 564 καὶ η' + 553 + 1 χ.ἀ. καὶ η' + 584 καὶ η' + 587
 καὶ ς' + 551 καὶ ζ' + 440 καὶ ζ' + 535 καὶ ζ' + 584 καὶ η' + 611 + 1 χ.ἀ. καὶ η'
 + 570 καὶ η' + 754)¹ □ τ. ΙΒ', 1832, σ. 747-754: *Κατάλογος συνδρομητῶν*.²

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἀμστελοδάμου: 3-3·
 Βενετίας: 8-8· Βιέννης: 52-54-59.³ Βουκορεστίνου: 4-22· Ἰασίου: 4-5-4· Κισνοβίου:
 1-1· Κερκύρας: 1-4.⁴ Κωνσταντινουπόλεως: 63-64-67.⁵ Λιβόρνου: 22-24· Μυνησίας
 Βαυαρῶν: 9-10-9· Νίζνης: 4-6.⁶ Ὀδησσοῦ: 7-11· Πατρῶν: 4-4· Πέστας: 18-18·
 Προύσης: 11-11.⁷ Σερωῶν: 10-11· Σμύρνης: 20-21.⁸ Ταγαρόγγου: 50-51-52.⁹ Τερ-
 γέστης: 67-72.¹⁰ Φιλιππουπόλεως: 3-3.¹¹ Σ ὄ ν ο λ ο : 361 - 367 - 410.

1832.3 Θεωρητικὸν Μέγα τῆς Μουσικῆς Συνταχθὲν μετὰ παρὰ Χρυ-
 σάνθου τοῦ ἐκ Μαδύτων Ἐκδοθὲν δὲ ὑπὸ Παναγιώτου Γ. Πελοπίδου διὰ

1. Ἡ δωδεκάτομη ἔκδοσις τῶν Ἱστοριῶν τῶν Ἀνθρωπίνων Πράξεων ἔγινε σὲ
 1000 ἀντίτυπα γιὰ κάθε τόμο. Βλ. Φίλ. Ἡλίου, *Βιβλία καὶ ἀριθμοί*, ὅ.π., σ. 188, ἀρ.
 350· Maria A. Stassinopoulou, *Weltgeschichte*, ὅ.π.

2. *Προκήρυξις* τῆς ἔκδοσις, μετὰ πρόσκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν, κυκλο-
 φόρησε, σὲ ἔντυπο δίφυλλο, χρονολογημένο Ἐν Βιέννῃ, 25 Ὀκτωβρίου 1828. Βλ.
 Φίλ. Ἡλίου, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863*, ὅ.π., σ. 62, ἀρ. 304/Α2410).
 Ἄλλες ἀγγελίαι δημοσιεύτηκαν στὸν Ἑλληνικὸ Τηλέγραφο τῆς Βιέννης, ἀρ. 35, 24
 Ἰουνίου 1830 καὶ ἀρ. 35, 26 Ἰουνίου 1830.

3. Στὴν πραγματικότητα: 50-52-57. Στὸν κατάλογο «Βιέννης» περιέχονται
 συνδρομὲς *Μεσόβου* (1-1) καὶ γιὰ *Μπιτώλια* (1-1).

4. Στὴν πραγματικότητα: 2-5. Δεύτερος συνδρομητῆς ἐν *Κερκύρα* (1-1) περιέ-
 χεται στὸν κατάλογο Τεργέστης (πβ. σημ. 10).

5. Στὴν πραγματικότητα: 59-60-63. Στὸν κατάλογο «Κωνσταντινουπόλεως»
 περιέχονται συνδρομὲς ἐν *Μεσόβω* (1-1)· *Μουδανιῶν* (1-1) καὶ ἐν *Φιλιππουπόλει*
 (2-2).

6. Στὴν πραγματικότητα: 3-5. Στὸν κατάλογο «Νίζνης» περιέχεται καὶ συν-
 δρομὴ ἐν *Τζερηγοβίῳ* (1-1).

7. Στὴν πραγματικότητα: 9-9. Στὸν κατάλογο «Προύσης» περιέχονται καὶ συν-
 δρομὲς γιὰ τὰ σχολεῖα: *κατὰ τὸ Μπαλονὸν Παζάρ* (1-1) καὶ ἐν *Κουπλίσις* (1-1).

8. Στὴν πραγματικότητα: 14-15. Στὸν κατάλογο «Σμύρνης» περιέχονται καὶ
 συνδρομὲς ἀπὸ Ἄιδινι (1-1)· *Μαγνησία* [Μικρᾶς Ἀσίας] (3-3)· *Μονὴ τοῦ Τιμίου*
Προδρόμου Καισαρείας (1-1) καὶ ἐν *Φιλαδελφείᾳ* (1-1).

9. Στὴν πραγματικότητα: 41-42-43. Στὸν κατάλογο «Ταγαρόγγου» περιέχον-
 ται συνδρομὲς ἐκ *Γενίκαλε* (2-2)· ἐκ *Θεοδοσίας* (2-2)· ἐν *Μαριουπόλει* (1-1)· τῆς
Σταυροπόλεως (1-1) καὶ τοῦ *Κερτζίου* (3-3).

10. Στὴν πραγματικότητα: 66-71. Στὸν κατάλογο «Τεργέστης» περιέχεται καὶ
 συνδρομὴ ἐν *Κερκύρα* (1-1).

11. Στὴν πραγματικότητα: 5-5-5. Συνδρομὲς ἐν *Φιλιππουπόλει* (2-2) περιέ-
 χονται καὶ στὸν κατάλογο «Κωνσταντινουπόλεως» (βλ. σημ. 5).

φιλοτίμου συνδρομηῆς τῶν ὁμογενῶν... Ἐν Τεργέστη Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Μιχαὴλ Βάις... 1832 □ (8ο, σ. ια' + 5 χ.ἄ. + 221+1 χ.ἄ. + 1 λ. + LXVI)¹ □ σ. LIX - LXIV: *Κατάλογος Συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: *Βενετίας*: 1-2· *Βιέννης*: 5-9· *Κεφαλληνίας*: 20-21· *Κωνσταντινουπόλεως*: 35-133· *Λιβόρον*: 6-14· *Μοναχίας Βαυαρῶν*: 9-10-10· *Σερρών*: 36-41·² *Τεργέστης*: 124-163. Σύνολο: **236 - 237 - 393**.

1832.4 Διατριβή, ἡ Καθρέπτῃς τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης... Παρὰ Ἰωσήφ Παπαῖ Ράλλη... Ἐν Πέστῃ ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Ἰωσήφ Βαϊμήλ, 1832 □ (8ο, σ. 12 χ.ἄ. + 75+1 λ. + 4 χ.ἄ. + 2 λ.) □ σ. 1-4 χ.ἄ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν ἐν Πέστῃ Ἐδγενῶν, καὶ ἐντίμων Συνδρομητῶν*.³

Σύνολο: **77 - 78 - 162**.

1832.5 Γραμματικὴ τῆς Γαλλικῆς Γλώσσης... Ὑπὸ Α. Δαυΐδ. Τύποις καὶ ἀναλώμασι... Ἰωάννου Σφοῖνη καὶ συντροφίας. Ἐν Σύρα. 1832 □ (8ο, σ. η' + 125 + 3 λ.) □ σ. 123-125: *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: *Οἱ ἐν Σύρα*: 54-84· *Ἐκ Τήνου*: 7-9· *Οἱ ἐκ Κέας*: 17-19· *Οἱ ἐξ Ὑδρας*: 3-7· *Οἱ ἐν Ναυπλίῳ*: 36-47.⁴ Σύνολο: **117 - 117 - 163**.

1832.6 Περὶ τοῦ Ἑγκληματικοῦ Δικαστηρίου Λόγος Ἰωσήφ Μιχαὴλ Ἀντωνίου Σερβάν... Μεταφρασθεῖς... ὑπὸ Γ. Ἀποστόλου Σκαλιστήρα... Ἐν Βουκουρεστίῳ ἐν τῷ Τυπογραφείῳ Ι. Ἡλιάδου 1832 □ (8ο, σ. 1 + σ. 2 χ.ἄ. + 93+1 λ. + 7 χ.ἄ. + 1 λ.) □ σ. 1-4 χ.ἄ., στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν φιλογενῶν καὶ φιλανθρωπῶν συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: *Οἱ ἐν Βουκουρεστίῳ*: 47-48-67· *Οἱ ἐν Φωξανίῳ*: 22-67· *Οἱ ἐν Μπουζαίῳ*: 19-33. Σύνολο: **88 - 89 - 177**.

1. Ὑπάρχει φωτομηχανικὴ ἐπανάκδοση τοῦ βιβλίου, Ἀθήνα, Κουλτούρα, 1977.

2. Στὴν πραγματικότητά: 24-29. Στὸν κατάλογο «Σερρών» περιέχονται συνδρομὲς *Δοβίστας* (1-1)· *Λοκοβιτίων* (1-1) καὶ ἀπὸ τίς μονῆς *Εἰκοσιφοινίσης* (2-2) καὶ *Τυμῖον Προδρόμου* [Σερρών] (8-8).

3. Ὁ κατάλογος ἔχει ἀναδημοσιευθεῖ ἀπὸ τὸν Ε. Horvath, *Ὀύγγροελληνικὴ Βιβλιογραφία*, Βουδαπέστη 1940, σ. 51-52.

4. Στὴν πραγματικότητά: 32-43. Στὸν κατάλογο τῶν «ἐν Ναυπλίῳ» περιέχονται καὶ συνδρομὲς Ἀθηνῶν (2-2).

1832.7 Ἐγχειρίδιον περιέχον τὰ Ἑπτὰ Μυστήρια τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ... Συντεθὲν ... παρὰ τοῦ ... ἀρχιθύτου Ταλαντίου Νεοφύτου Μεταξᾶ ... Ἐν Ἀθήναις ἀωλβ' □ (8ο, σ. 127 + 1 λ.) □ σ. 121-127: *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Βίβλου.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: *Οἱ ἐν Ἀθήναις*: 101-152.¹ *ΟΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΧΩΡΙΟΙΣ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ*. *Χαλάνδρι*: 2-2· *Λιόπησι*: 3-3· *Κούρσαλα*: 3-3· *Κεραταία*: 2-2· *Μαρκόπουλον*: 3-3· *Σπάτα*: 1-1· *Μαρθών*: 3-3· *Σούλι*: 1-1· *Γραμματικός*: 1-1· *Βαρνάβα*: 1-1· *Καπανδρόιτης*: 1-1· *Κυβισιά*: 1-1· *Μαρούσι*: 3-3· *Κουκουβάουρες*: 1-1· *Μενίδι*: 9-9.² *Χάσια*: 8-8. *Οἱ ἐκ Ταλαντίου*: 4-6.³ *Οἱ ἐκ Λεβαδίας*: 16-19.⁴ *Οἱ ἐν Θήβαις*: 26-30.⁵ *Οἱ ἐν Αἰγίνῃ*: 31-42. Σύνολο: **221 - 221 - 291.**

1832.8 Ἐγκόλιον Ἱερὸν ... παρὰ ... Προκοπίου Δενδρινοῦ ... Ἐν Ναυπλίῳ Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Κ. Τόμπρα ... Κ. Ἰωαννίδου ... Γ. Ἀθανασιάδου Μελισταγοῦς. 1832 □ (8ο, σ. 54) □ σ. 47-54: *Κατάλογος τῶν φιλευσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων Συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: [Κωνσταντινούπολη]:⁶

1. Στὴν πραγματικότητα: 98-146. Στὸν κατάλογο τῶν «ἐν Ἀθήναις» περιέχονται συνδρομὲς ἐν *Πειραιᾷ* (1-2)· ἐν *Σαλαμῶνῃ* (1-3) καὶ στὴ μονὴ *Παναγίας Κλειστών* (1-1).

2. Στὴν πραγματικότητα: 8-8. Στὸν κατάλογο «Μενίδι» περιέχεται καὶ συνδρομὴ ἀπὸ τὴ Μονὴ *ἁγίας Τριάδος* [Ἀττικῆς] (1-1).

3. Στὴν πραγματικότητα: 1-1. Στὸν κατάλογο τῶν «ἐκ Ταλαντίου» περιέχονται συνδρομὲς ἀπὸ τὶς *Λειβανάτες* (1-1) καὶ ἀπὸ τὶς μονὲς *Ἁγίας Τριάδος* [Βοιωτίας] (1-2) καὶ *Βιλιώβου* (1-2).

4. Στὴν πραγματικότητα: 9-11. Στὸν κατάλογο τῶν «ἐκ Λεβαδίας» περιέχονται συνδρομὲς ἐκ *Διστόμου* (1-1)· ἐκ *Πετρομαγούλας* (1-1) καὶ στὶς Μονὲς *Σκριποῦς* (1-1)· *ἁγίου Γεωργίου Γρανιτζῆς* (1-2)· τοῦ *ὁσίου Δουκᾶ* (1-1) καὶ τοῦ *ὁσίου Σεραφείμ* (2-2). Εἶναι ἐνδεχόμενον καὶ ὁ «προηγούμενος» μαζί μὲ τοὺς 6 ἱερομονάχους ποὺ καταγράφονται τελευταῖοι στὸν κατάλογο τῆς Λειβαδιάς νὰ ἀνήκουν σὲ κάποια ἀπὸ τὶς μονὲς, ἴσως στὴ μονὴ τοῦ Ὁσίου Σεραφείμ.

5. Στὴν πραγματικότητα: 10-14. Στὸν κατάλογο τῶν «ἐν Θήβαις» περιέχονται συνδρομὲς ἀπὸ *Βάγια* (1-1)· ἀπὸ *Καζνέζι* (1-1)· ἀπὸ *Λιάτανι* (1-1)· ἀπὸ *Πηρὶ* (2-2)· ἀπὸ *Ρημόκαστρον* (1-1) καὶ στὶς μονὲς τῆς *ἁγίας Πηγῆς* (1-1)· τῆς *Ἁγίας Τριάδος* (1-1)· τῆς *Μακαριώτισσης* (1-1)· τῆς *Μαλισσιωῆς* (1-1)· τῆς *Πελαγιάς* (1-1)· τοῦ *ἁγίου Νικολάου* (1-1)· τοῦ *Ζαγαρᾶ* (1-1)· τοῦ *Καλολιβαδίου* (1-1)· τοῦ *προφήτου Ἡλιοῦ* (1-1) καὶ τοῦ *Σαγματᾶ* (1-1).

6. Συνδρομητῆς: Ὁ Παναγιώτατος καὶ Σοφώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντίας, διὰ τοὺς ὑποκειμένους αὐτῶ Ἀρχιερεῖς, καὶ Χριστιανοὺς.

1-1000· *Συνδρομηταὶ Σύρας*: 81-82-84· *Συνδρομηταὶ Χίοι*: 92-138¹· *Συνδρομηταὶ Τήρου*: 37-42· *Συνδρομηταὶ Ἀργολίδος*: 49-66²· *Συνδρομηταὶ Κορώνης*: 43-50· *Συνδρομηταὶ Μοδώνης*: 39-51· *Συνδρομηταὶ Νεοκάστρου*: 11-14· *χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς*: 2-100³· *Μονήδιον τοῦ Κάβο-Γέρακος*: 1-100· *Συνδρομηταὶ Κρεμαστῆς*: 7-51· *Συνδρομηταὶ Ναυπλίου*: 21-66. Σύνολο: **385 - 386 - 1807**.

1832.9 Ἡ Σφιγξ ἢ Συλλογὴ Ἑλληνικῶν Παροιμιῶν Συλλεχθεῖσα ὑπὸ Ἰωάννου Ζαφείρη Μανιάρη ... Ἐν Τεργέστη ΑΩΛΒ ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Μιχαὴλ Βάης □ (80, σ. 45 + 3 λ.) □ σ. 45-48: *Ἐλεγχος τῶν Ὀνομάτων τῶν Φιλομούσων Συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν με ἀλφαβητικὴ τάξη, χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς. Σύνολο: **86 - 86 - 124**.⁴

1832.10 Στοιχεῖα Παιδαγωγίας ... Ὑπὸ Δημητρίου Γκανῆ ... Τμῆμα Πρῶτον ... Ἐν Βουκουρεστίῳ, Παρὰ τῷ Τυπογραφείῳ τοῦ Ἰω. Ἡλιάδη. 1832 □ (40, σ. 5 χ.ἀ.+1 λ.+129+1 χ.ἀ.) □ σ. 118-129: *Κατάλογος τῶν μέτρων τῆς σήμερον φιλοκάλων Συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν με τὴν ἀκόλουθη σειρά: *Οἱ Ἐν Βουκουρεστίῳ*: 68-69-89· *Οἱ ἐν Μπουζαίῳ*: 6-8· *Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει*: 30-43· *Οἱ ἐν Σμύρῃ*: 11-19· *Οἱ ἐν Μυτιλήνῃ*: 55-55· *Οἱ ἐκ Μανδαμάδου τῆς Μυτιλήνης*: 20-20· *Οἱ ἐν Σιστοβίῳ*: 17-27· *Οἱ ἐν Φιλιππουπόλει*: 30-30⁵· *Οἱ ἐν Τουρνόβῳ*: 16-20· *Οἱ ἐν Ραχοβίτζα*: 13-17. Σύνολο: **266 - 267 - 328**.

1832.11 Ἀναστασιματάριον Νέον ... Μεταφρασθέντα εἰς τὸ νέον τῆς Μουσικῆς Σύστημα παρὰ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος ... ἐκδοθέντα εἰς τύπον παρ' αὐτοῦ, καὶ τοῦ Κυρίου Θεοδώρου Φωκέως, ἀναλώμασι τῶν ἰδίων, καὶ τῶν Φιλοκάλων Συνδρομητῶν. Ἐν τῇ Βρετανικῇ Τυπογραφίᾳ Ἰσὰκ δὲ Κάστρο Εἰς Γαλατῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. αὐλβ' 1832 □ (80, σ. 382) □ σ. 365-382: *Οἱ Φιλόμουσοι Συνδρομηταί*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν με τὴν ἀκόλουθη σειρά: *Οἱ Ἐν Κωνσταντινου-*

1. Ὅλοι στὴ Σύρο (Ἐρμούπολη).

2. Ἀπὸ αὐτοῦς: Ἄργος: 9-18· Βοστίτζα: 1-1· Κουτσοπόδι: 1-2· Μονὴ Ἀγίου Δημητρίου: 1-1· Σοφικό: 1-1.

3. Ἀπὸ αὐτοῦς: Καλαμάτα: 1-50· Πραστός: 1-50.

4. Ἀπὸ αὐτοῦς: Μόναχο: 1-6· Τεργέστη: 85-118.

5. Ἀπὸ αὐτοῦς: *Οἱ Μαθηταὶ τῆς Σχολῆς αὐτοῦ* (τοῦ Παναϊδεσιμολογ. καὶ Διδασκάλου Κ. Γεωργίου Κωνσταντίνου Ρεφενδαρίου): 18-18· *Οἱ Μαθηταὶ τοῦ Διδασκάλου Πρωτοπατᾶ*: 6-6.

πόλει: 101-120.¹ Βίζα: 9-10· Σαράντα Ἐκκλησίαις: 21-21· Φιλιππούπολις: 15-15.² Παζαρτζίκι: 12-13.³ Χάσιουμι τῆς Οὐζουντζόβας: 26-31.⁴ Στενήμαχον: 13-14-13· Βράτζα: 4-5· Συστόβι: 2-2· Μοναστήριον τοῦ Ὁσίου Ἰωάννου τῆς Ρίλλης: 8-8· Τοῦρνοβον: 5-5· Ἀνδριανούπολις: 26-26· Διδυμότειχον: 7-7· Βέρροια: 1-1· Κοζάνη: 2-2· Κελιδρό: 6-7-6· Μαρόνια: 8-8· Σαμακόβι: 3-4-3· Λάρισσα: 19-21.⁵ Τρίτκη τῆς Θετταλίας: 14-15.⁶ Μυριόφντον: 6-7· Περίστασις: 5-5.⁷ Ἅγιον Ὄρος: 29-59.⁸ Μεθίμνη: 3-4· Μανδαμάδο: 8-8· Ἁγία Παρασκευή [Λέσβου]: 2-2· Μόλυβο: 8-8· Σάμιος: 3-3· Μαρθόκαμπος: 7-8· Καρλόβασον: 3-3· Τίνος: 8-8· Κύπρος: 14-24.⁹ Ἅγιος Τάφος:¹⁰ 12-16· Σπάρτη τῆς Πησιδεΐας: 6-6· Μαγνησία [Μικρᾶς Ἀσίας]: 12-12· Κασαπᾶς: 3-3· Κιοκαράτζι: 3-3· Φερτέκι: 8-8· Ἰντζέ Σουλού: 5-5· Προῦσα: 21-22· Καριάπασι: 6-6· Δεμοδέσι: 5-5· Μιχαλίτζι: 4-6· Ἀρετζού: 8-8.¹¹ Σύνολο: 491 - 494 - 571.

1. Στὴν πραγματικότητα: 99-99-118. Στὸν κατάλογο τῶν «Ἐν Κωνσταντινούπολει» περιέχονται συνδρομὲς ἀπὸ Νεοχώρι Βοσπόρου (1-1)· ἀπὸ Τζιγγέλιου (2-2) καὶ ἀπὸ Χρυσόπολη [= Σκούταρι] (1-1). Δύο συνδρομητὲς στὴν Κωνσταντινούπολη περιέχονται στὸν κατάλογο «Ἀρετζού».

2. Στὴν πραγματικότητα: 14-14. Στὸν κατάλογο «Φιλιππούπολις» περιέχεται καὶ συνδρομὴ ἀπὸ τὴ Μονὴ τοῦ ἁγίου Γεωργίου (1-1).

3. Στὴν πραγματικότητα: 11-12. Στὸν κατάλογο «Παζαρτζίκι» περιέχεται καὶ συνδρομὴ εἰς Παναγιούριστην (1-1).

4. Στὴν πραγματικότητα: 25-27. Στὸν κατάλογο «Χάσιουμι τῆς Οὐζουντζόβας» περιέχεται καὶ συνδρομὴ ἀπὸ Μοναστήριον τῶν ἁγ. Ἀναργύρων Κονζλένης (1-4).

5. Στὴν πραγματικότητα: 18-20. Στὸν κατάλογο «Λάρισσα» περιέχεται καὶ συνδρομὴ ἀπὸ Φάρσαλα (1-1). Εἶναι ἐνδεχόμενον ὁρισμένοι τόποι ποὺ σημειώνονται στὸν κατάλογο ὡς τόποι καταγωγῆς νὰ εἶναι (καὶ) τόποι διαμονῆς ὅπως: ἐξ Ὀμβριακῆς (2-2)· ἀπὸ Παλαμᾶν (1-1)· ἐκ Σουλτζάνης (1-1)· ἐκ Φερσάλων (1-1).

6. Στὴν πραγματικότητα: 10-10. Στὸν κατάλογο «Τρίτκη τῆς Θετταλίας» περιέχονται καὶ συνδρομὲς ἀπὸ τὶς μονὰς ἁγίας Τριάδος τῶν Μετεώρων (1-1)· ἁγίου Στεφάνου τῶν Μετεώρων (1-1)· Λουσίκου (1-1)· καὶ Κορμπόβου (1-2).

7. Στὴν πραγματικότητα: 4-4. Στὸν κατάλογο «Περίστασις» περιέχεται καὶ συνδρομὴ ἐν τῇ Ἡρακλίτζα (1-1).

8. Ἀπὸ αὐτοὺς (μὲ τὴ σειρὰ ἀναγραφῆς στὸν κατάλογο): Ἐκ τοῦ Μοναστηρίου τῆς Μεγίστ. Λαύρας: 1-1· Ἐκ τοῦ Βατοπαιδίου: 12-12· ἀπὸ κελὶ ἁγίου Νικόλαου Βατοπεδίου: 1-1· ἐκ τῆς σκήτης [τοῦ Βατοπεδίου]: 1-1· Ἐκ τῶν Ἰβήρων: 2-3· Ἐκ τοῦ Χαλανδάρου: 6-6· Μοναστήριον τοῦ Λιονισίου: 1-1· Μοναστήριον τοῦ ἁγίου Παύλου: 1-21· Μοναστήριον τοῦ Ζωγράφου: 2-5· Μοναστήριον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου: 1-6· τοῦ Ρωσσικοῦ Κοινοβίου τοῦ ἁγ. Παντελήμονος: 1-1.

9. Ἀπὸ αὐτοὺς: Κυριεΐα: 2-11· ἀπὸ Λάπιθον: 1-1· Λευκωσία: 7-7· Μονὴ Κίρκου: 3-4· Μονὴ Μαχαιράδος: 1-1.

10. = Ἱεροσόλυμα.

11. Στὴν πραγματικότητα: 6-6. Στὸν κατάλογο «Ἀρετζού» περιέχονται καὶ συνδρομὲς στὴν Κωνσταντινούπολη (2-2).

1832.12 Ἡ Γραμματικὴ τῆς Ὀμιλουμένης Ἑλληνικῆς Γλώσσης ... τοῦ ἀοιδίμου Κωνσταντίνου Βαρδαλάχου. Μετατυπωθεῖσα ... διὰ Συνδρομῆς τῶν Φιλοκάλων Ομογενῶν. Εἰς τὴν Τυπογραφίαν Νικολάου Βαρότση ... Σύρα. 1832 □ (8ο, φ. 1 + σ. 83 + 1 λ.) □ σ. 79-83: *Κατάλογος τῶν Φιλοκάλων Συνδρομητῶν*.¹

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐρμουπόλεως: 46-220· Συνδρομηταὶ Σαντορῆνης διὰ Ν. Γ. Ἰγγλέση: 15-15· Συνδρομηταὶ Μυκῶνων, διὰ Γ. Α. Κριεζῆ: 40-41-70. Σύνολο: **101 - 102 - 305**.²

Αὐτοὶ εἶναι οἱ γνωστοί μου κατάλογοι συνδρομητῶν στὰ χρόνια τῆς Ἐπανάστασης καὶ ἕως τὸ 1832.³ Συνολικὰ ἐντοπίστηκαν 71 βιβλία ποὺ κυκλοφόρησαν μετὰ τὴ μέθοδο τῆς προεγγραφῆς συνδρομητῶν. Γιὰ τὰ βιβλία αὐτὰ εἶχαν προεγγραφεῖ 15.300, περίπου, συνδρομητὲς καὶ οἱ συνδρομῆς τοὺς ἀπορρόφησαν λίγο περισσότερα ἀπὸ 27.650 ἀντίτυπα τῶν ἀντιστοιχῶν ἐκδόσεων (λίγο περισσότερα ἀπὸ 37.800 ἀντίτυπα ἂν συνυπολογίσουμε τὰ ἔργα ποὺ κυκλοφόρησαν σὲ δύο ἢ περισσότερους τόμους). Στὴν ἀμέσως προηγούμενη δεκαετία οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ ἀνέρχονται σὲ 15.434 συνδρομητὲς καὶ σὲ 31.698 ἀντίτυπα.

1. *Προκήρυξις*, χρονολογημένη 29 Ὀκτωβρίου 1832, κυκλοφόρησε σὲ ἔντυπο μονόφυλλο ποὺ λανθάνει.

2. Στὸ τέλος τοῦ καταλόγου (σ. 82-83) δημοσιεύεται ὁ κατάλογος τῶν σχολείων στὰ ὁποῖα ὁ τυπογράφος (καὶ ἐκδότης) τοῦ βιβλίου χάρισε ἀντίτυπα:

ἘΝ Ν. Β. διὰ τὸ Δημ. Ἀλληλοδ. Σχολεῖον τῆς Ἐρμουπόλεως πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν αὐτῷ διδασκόμενων πτωχῶν μαθητῶν [ἀντίτυπα] 10. Αὐτὸ ἐκεῖνο τῶν Σαλῶνων, ὁμοίως 5. Διὰ τὸ τῆς Σαντορῆνης, ὁμοίως 5. Διὰ τὸ ἐν Καρπενήσιῳ, ὁμοίως 10.

3. Δὲν περιλαμβάνω, σὲ αὐτὴ τὴν ἀνακοίνωση, βιβλία ἐλλήνων συγγραφέων ποὺ κυκλοφόρησαν σὲ ξένες γλῶσσες καὶ δημοσιεύουν κατάλογους συνδρομητῶν: εἶναι, σὲ ὅλες τίς γνωστές μου περιπτώσεις, ἄλλοδαποί, κυρίως ἄγγλοι καὶ γάλλοι ποὺ διαμένουν στὶς χῶρες τοὺς. Στὴν ὁμάδα αὐτὴ ἀνήκουν οἱ ἀκόλουθοι ἐκδόσεις: τοῦ Γοβδελά, *L'histoire d'Alexandre le Grand*, Βαρσοβία 1822· *The Modern Greek Interpreter* τῶν ἀδελφῶν Μακρῆ, Λονδίνο 1825 (οἱ συνδρομητὲς: ὅλοι ἄγγλοι, κατοικοῦν στὴν Ἀγγλία) καὶ οἱ *Poésies Lyriques*, τοῦ Ἀθανάσιου Χριστόπουλου σὲ γαλλικὴ μετάφραση τοῦ Γ. Θεοχαρόπουλου, Στρασβούργο 1831 (οἱ συνδρομητὲς: ὅλοι γάλλοι, κατοικοῦν στὴ Γαλλία). Ἀποφεύγω ἐπίσης νὰ περιλάβω, σὲ αὐτὴ τὴν ἀνακοίνωση, κατάλογους συνδρομητῶν ἐλληνικῶν ἐφημερίδων: πρόκειται γιὰ διάσπαρτους χειρόγραφους κατάλογους ποὺ ἀπὸκλίνονται σὲ διάφορες ἀρχαϊκὲς συλλογές. Τῶν καταλόγων αὐτῶν ἐλπίζω νὰ μπορέσω νὰ δημοσιεύσω μιὰ συστηματικὴ παρουσίαση. Γιὰ μία περίπτωση, τοὺς συνδρομητὲς τῆς ἐφημερίδας Ἑλληνικὸς Καθρέπτης, βλ. Ἀλέκα Μπουτζουβῆ-Μπανιᾶ, «Τὸ Νεὺπλιο στὰ χρόνια 1828-1833», π. Ὁ Ἐραμιστής, τ. 18, Ἀθήνα 1986, σ. 132-134.

Κατάλογος τῶν Φιλομούσων Συνδρομητῶν κατ' Ἀλφάβητον.

Οἱ ἐν Ναυπλίῳ.

Σύμματα.	Σύμ.
Αλέξανδρος Μαυροκερδάτες.....	5
Αναστάσιος Ἀόντες.....	5
Ἀγαθόνικος Μιλτιάδης.....	2
Ἄντωνος Τσούκας.....	2
Ἄν. Πελοζαΐδης.....	1
Αλέξανδρος Αἰεΐδης.....	1
Ἀνδρέας Σοφριανός.....	1
Ἀθανάσιος ἱερ. Οἰκονόμ. Ναυπλίου.....	1
Ἀθριανός ἱερ. Καρναντοπούλες.....	1
—————	
Βασίλειος Καλιόζης ἐξ Ἁγίου Πέτρου.....	1
Βασίλειος Δραχυνίος.....	1
—————	
Γεώργιος Μπότσατος.....	2
Γεώργιος Γλαράκης.....	1
Γεωργίου Ν. Τριμπάζης Ἰδρι.....	2
Γεώργιος Ηραΐδης.....	1
Γεώργιος Σκαλίδης.....	1
Γεώργιος Διαμαντίδης.....	1
Γεώργιος Μαυρομακάτης.....	1
Γεώργιος Κασογρωμῆς.....	1
Γεώργιος Ναύτης.....	1
Γεώργιος Τζόρκης Ἀργεῖος.....	1
—————	
Δημήτριος Χρηστίδης.....	2
Δημήτριος Βλαστός Κρής.....	2
Δημήτριος Κωνσταντινίδης Βολάντ.....	1
Δημήτριος Ν. Ἀράσης Τίνος.....	1
Δαΐδ Ἀνδριάδης Κύπριος.....	1
Δανιὴλ ἠγεμόνιος τοῦ Βράχου.....	1
Δανιὴλ ἀρχιεπίσκοπος ἐπιστάτης τῆς Ἐπαρχίας Ἀθηνῶν.....	1
Δ. Δισύλας.....	1
Δ. Οὐρανός.....	1
Δημήτριος Τριμπάζης.....	1
Δημήτριος Χρυσασπούλες Κρής.....	1
Δημήτριος Αἰνιάν.....	1
Δημήτριος Γουζέλης.....	1
Δ. Παπαθανασίου.....	1
—————	
Ἐμμανουὴλ Ξένος.....	4
Ἐμμανουὴλ Ἀντονώδης Κρής.....	2
Ἐμμανουὴλ Καλιόζης Κρής.....	2
Ἐδουάρδος Γρασίτ.....	1
—————	
Ἡγουμενάκης Νάξιος.....	1
—————	
Θεόδωρος Κλήττ.....	1
Θεοφάνης Δ. Σιατιστιεύς.....	1
Θεόδωρος Βολοσκμάκης.....	1
—————	
Ἰωάννης Κολίττης.....	4
Ἰωάν. Δαμαλῶν.....	4
Ἰωάννης Θεοτόκης.....	4
Ἰωάννης Σκινδελίδης.....	2
Ἰωάννης Πάγκαλος.....	2
Ἰωάννης Ἀμβροσιάδης.....	2
Ἰωάννης Ζαχαριάζας ἐξ Ἀθηνῶν.....	1
Ἰωάννης Φύωνος ἐκ Αἰεΐδης.....	1
Ἰωάννης Ἰαννέπουλες.....	1
Ἰωάννης Κοντουμάς.....	1
Ἰωσήφ ἱεροδ. τοῦ Ἁγ. Δαμαλῶν.....	1
Ἰωάννης Γ. Ρηνιέρης.....	1
Ἰωάννης Κοκκίνης.....	1
Ἰωάννης Καράνης.....	1
Ἰωάννης Σταματιάδης Σάμιος.....	1
—————	
Κωνσταντῖνος Μαυρομακάτης.....	3
Κυριακὸς Μωραλής.....	1
Κοκκαλιέρης.....	1
Κ. Κριτεβουλίδης Κρής.....	1
Κωνσταντῖνος Ζωγράφος.....	1
Κ. Κυριαζίδης Τριμπάζης.....	1
Κωνσταντῖνος Ἀχτζελίου.....	1
—————	
Λεόντιος Καμπάνης Ἀρχιμανδρ.....	1
Λύσανδρος Βολαίτης.....	1

Κατάλογος συνδρομητῶν σὲ ἐκδοσὴ τοῦ 1825

Στὸν ἐπόμενον συγκεντρωτικὸν πίνακα ἀνακεφαλαίωνονται τὰ στοιχεῖα τῶν καταλόγων καὶ παρουσιάζονται οἱ συνολικοὶ ἀριθμοί.¹

1. Ὑπενθυμίζω ὅτι γιὰ τὴν εὐκολίαν τῶν ὑπολογισμῶν, θεωρῶ, ὅταν λείπει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων γιὰ τὰ ὁποῖα ἐγγράφηκε ἓνας συνδρομητής, ὅτι ἡ ἐγγραφὴ ἔγινε γιὰ ἓνα ἀντίτυπο. Σὲ ἀγύβλη μπαίνουν οἱ ἀριθμοὶ ποὺ προκαλοῦν ἀμφιβολίες.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

Κωδικός	Συγγραφέας και τίτλος	Τόπος έκδοσης	Τυπογραφείο	Τόμοι	Συν-δρομές	Συνόδοι-μητές	Αντί-έργον	Αντί-τόμων
1822.1	Δ. Παναγιώτου, Συνοπτική Πραγματεία περί αίτιων άσθενείας προξενούντων	Πέστη	Ι. Θ. Τράππνερ	1	61	64	79	79
1822.2	Δ. Παναγιώτου, Συνοπτική Φυσιολογία	Πέστη	Ι. Θ. Τράππνερ	1	62	65	86	86
	ΣΥΝΟΛΟ 1822 2			2	123	129	165	165
1823.1	Mme Wyttenbach, Ό "Αλεξίς [μφρ. Φ. Φουρναράκη]	Παρίσι	F. Didot	1	53	53	348	348
1823.2	Γεωρ. Πούλου, Πραγματείας Φυσω-λογικής τ. Α'	Πέστη	Θ. Τράππνερ	1	131	132	188	188
	ΣΥΝΟΛΟ 1823 2			2	184	185	536	536
1824.1	Καρτεσίον, Λόγος περί Μεθόδου, μφρ. Ν. Πακκόλου	Κέρκυρα	Διουκήσεως	1	314	316	424	424
1824.2	Χουρμούζιου Χαρτοφύλακος, Γραμείον 'Αθολογίας	Κ-πολη	Κάστρο	2	395	395	436	872
1824.3	Π. Νικολαΐδου, Σύνοψις τών έν Κρήτη διατρεξάντων	Μεσολόγγι	Μεσθενέως	1	75	75	315	315
	ΣΥΝΟΛΟ 1824 3			3	784	786	1175	1611
1825.1	Βεζούτ, Γεωγραφία 'Αστρονομική, μφρ. Π. Ίωαννίδη	Παρίσι	F. Didot	1	16	16	78	78
1825.2	Πέτρου Περοτσάλλου, Είρηολόγιον τών Καταβαστιών	Κ/πολη	Κάστρο	1	127	127	140	140
1825.3	Βαττέλου, Περί Διατίου τών Έθνών	Ναύπλιο	Διουκήσεως	1	188	188	254	254
1825.4	'Αλφιέρι, Όφέστης, β' έκδοση	Κέρκυρα	Διουκήσεως	1	197	197	251	251
	ΣΥΝΟΛΟ 1825 4			4	528	528	723	723

Κωδικός	Συγγραφέας καὶ τίτλος	Τόπος ἐκδόσεως	Τυπογραφεῖο	Τόμοι	Συνδρομιές	Συνδρομητές	Ἀντί-ἔργου	Ἀντί-τόμων
1826.1	Κ. Κοῦμα, Λεξικόν... κατὰ τὸ Ἑλληνο-γερμανικόν τοῦ Γεϊμέρου	Βιέννη		2	581	595	705	1410
1826.2	Μπινιόν, Πά Μυστικισμομβούλια καὶ οἱ Λαοί, μφρ. Ν. Σπηλιᾶδη	[Ναύπλιο]		1	269	271	708	708
1826.3	Γ.Δ. Κλήδους, Ἐπιτομὴ Φυσικῆς Ἱστορίας	Πέστη	M. Τράττινερ	1	368	382	627	627
1826.4	Ἀλφάβητάρειον Μεθοδικόν	Ἰῤῥα		1	7	7	230	230
1826.5	A. Πάλλα, Κατήχησις Πολιτικῆ, μφρ. Ν. Γ. Παγκαλάκη	Ἰῤῥα		1	49	49	70	70
	ΣΥΝΟΛΟ 1826	5		6	1274	1304	2340	3045
1827.1	Χρ. Φιλιππῆ, Γραμματικὴ τῆς Λατινικῆς Γλώσσης	Κέρκυρα	Κυβερνήσεως	1	248	248	287	287
1827.2	Βουλάνδου, Ἀθόρητων Ἱστορίαι, μφρ. Κ. Κοῦμα	Βιέννη	Haykul	2	249	253	403	806
1827.3	I. Βηλαρᾶ, Πονήματα καὶ Πεζὰ τινὰ	Κέρκυρα	Διοικήσεως	1	496	497	596	596
1827.4	Ἁγ. Ρήγα, Στοιχεῖα Ἀριθμητικῆς	Βενετία	Γλωκῆς	1	69	71	97	97
1827.5	Πλάτωνος Μόσχας, Ὁρθόδοξος Διδασκαλία, μφρ. A. Κοραῆ, ἐκδ. Κ. Τυπάλδου	Κέρκυρα	Κυβερνήσεως	1	475	477	563	563
1827.6	Διον. Πύρρου, Διονυσιαὶς Γραμματικὴ	Ναύπλιο		1	67	67	585	585
1827.7	Ἁδ. Κοραῆ, Διάλογος Δεύτερος περὶ Ἑλληνικῶν Συμφορῶντων	Ἰῤῥα		1	95	95	452	452
	ΣΥΝΟΛΟ 1827	7		8	1699	1708	2983	3386

Κωδικός	Συγγραφέας και τίτλος	Τόπος έκδοσης	Τυπογραφείο	Τόμοι	Συν-δοσμές	Συνόδο-μητές	Ἀριτί. ἔργου	Ἀριτί. τόμων
1828.1	Λομόνδου, Στοιμῆα Λατινικῆς Γραμματικής, μφρ. Χαλκισοπούλου	Κέρκυρα	Διοικήσεως	1	132	133	189	189
1828.2	Γ. Βρεσόβ, Συνοπτικὴ Γενικὴ Ἱστορία, μφρ. Γ. Σκαφλάτου	Βουκουρέστι Παρίσι	Νεοσύστατον Eberhart	1	333	348	419	419
1828.3	Α. Κοραΐ, Ἄτακτα, τ. Α'	Αἴγυνα	Ἐθνικὴ	1	4	4	210	210
1828.4	Εὐγ. Βούλγαρη, Ὁρθόδοξος Ὁμιολογία, ἐκδ. Νεοφ. Μεταξᾶ	Αἴγυνα	Ἐθνικὴ	1	159	160	444	444
1828.5	Ἰ. Αθ. Σταγειρίτη, Γραμματικὴ τῆς Ἑλληνικῆς	Βιέννη	Ἀδελφου	2	35	35	61	122
1828.6	Βολνέου, Φυσικοὶ Νόμοι, μφρ. Κ. Πεντεδέκα	Αἴγυνα	Ἐθνικὴ	1	257	258	355	355
1828.7	Ε. Ζιουή, Ἡ Ἐθνικὴ ἐφαρμοσθεῖσα εἰς τὴν Πολιτικὴν, μφρ. Ν. Σπηλιόδη	[Ναύπλιο]		2	500	503	601	1202
1828.8	Οἱ Διαβόητοι Πλάνοι, μφρ. Ν. Φλογαίτου	Αἴγυνα	Ἐθνικὴ	1	187	187	240	240
1828.9	Π. Βέρου - Γ. Μ. Ἰαννούλη, Ὀνομασιζὸν Ἑλληνικόν	Μόναχο	Βολφίου	1	236	242	281	281
1828.10	Δ. Σουρμελή, Τοῖς ὑπὲρ πατρίδος ἀποβανόντας	Αἴγυνα	Π. Πικτελῆ	1	17	17	249	249
1828.11	Διον. Πύρρου, Διονυσιάς Ἀριθμητικὴ	Ναύπλιο	Δημίδου-Τόμπρα	1	183	184	483	483
1828.12	Ραχίνα, Φαῖδρα, [μφρ. Κ. Μουρούζη]	Ἐρμούπολη		1	200	201	226	226
1828.13	Κατήγησις Γεωγραφίας, μφρ. ὑπὸ Νέου Φιλοπράττιδος	Κέρκυρα	Διοικήσεως	1	182	182	219	219
1828.14	Ἡ Μαγειρικὴ, μφρ. ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ ΣΥΝΟΛΟ 1828	Ἐρμούπολη		1	170	172	191	191
				16	2595	2626	4168	4830

Κωδικός	Συγγραφίας και τίτλος	Τόπος έκδοσης	Τυπογραφείο	Τόμοι	Συν-δρομείς	Συνδρομητές	Ήλ. έργο	Ήλ. τόμων
1829.1	A. Κοραΐ, "Ατακτα, τ. Β'	Παρίσι	Eberhart	1	4	4	196	196
1829.2	K. Βαρδαλάχου, Γραμματική τής 'Ελληνικής Γλώσσης	'Οδησός	Σχολείου	1	387	395	677	677
1829.3	I. Κοζιώνη, Περί Πολιτειών	Παρίσι	Eberhart	2	29	29	56	112
1829.4	Συλλογή Διαφόρων Μεθρημάτων	Ναύπλιο	Τόμπερα και Σία	1	174	175	823	823
1829.5	M. E. Παπαΐ, 'Αρχαί Γραμματικῆς 'Ελληνικῆς	Βιέννη	Haykul	2	93	94	219	438
1829.6	Δημ. Δάφβαρη, Ήγευλοποιδεία 'Απλοελληνική	Βιέννη	Zweck	1	65	66	192	192
1829.7	Διον. Πύρρου, Χρηστοθήβεια Παιδική	Ναύπλιο	Τόμπερα και Σία	1	23	24	941	941
1829.8	Π. X. Βέρρου - I. M. Ιωνούλη, Λεξικόν 'Ελληνικόν, τ. A'	Μόναχο	Βολφίου	1	236	242	281	281
	ΣΥΝΟΛΟ 1829			10	1011	1029	3385	3660
1830.1	A. Κοραΐ, "Ατακτα, τ. Γ'	Παρίσι	Eberhart	1	3	3	100	100
1830.2	K. Βαρδαλάχου, Μεθρήματα διά τούς παίδας	'Οδησός	Σχολείου	3	292	294	406	1218
1830.3	Π. Βελιάρῃ, Ήγευρίδιον περί Γραμμικῆς Πολιτείας	Βιέννη	'Αδόλφου	2	355	361	452	904
1830.4	Γ. Πραυνόνα, 'Αθήναι Ήγευθερωμέναι	Ναύπλιο	Τόμπερα και Σία	1	285	287	410	410
1830.5	N. Φλογαίτου, Στοιχειώδεις άρχαί Μουσικῆς	Αΐγνα	'Εθνική	1	71	71	135	135
1830.6	Θ. Φωκώος - Στ. Βυζοντίου, Εύτερη Χρήη τών 'Οδηγών, μφρ. K.	K-πολη	Κάστορος	1	360	369	395	395
1830.7	Χρήη τών 'Οδηγών, μφρ. K. 'Αξελού	Ναύπλιο	K. Ήγευτιάδου	1	259	259	614	614
	ΣΥΝΟΛΟ 1830			10	1625	1644	2512	3776

Κωδικός	Συγγραφέας και τίτλος	Τόπος έκδοσης	Τυπογραφείο	Τόμοι	Συν-δρομές	Συνδρομητές	Ἀπτί. έργου	Ἀπτί. τόμων
1831.1	Π. Σ. Ὀμηρίδη, Συνοπτική Ἱστορία τῶν ναυτικῶν νήσων	Ναύπλιο Παρίσι.	Ἀντωνιάδη Eberhart	1	14	14	[14]	[14]
1831.2	Α. Κοραΐ, Συνέκδημος Ἱερατικῶς			1	81	82	360	360
1831.3	Βαπτέλ, Τὸ Δίκαιον τῶν Ἑθνῶν, μ.φρ. Γ. Α. Ράλλη	Ναύπλιο	Τόμπρα καὶ Σία	2	615	618	716	1432
1831.4	Γ. Σπουροσεΐμ, Δοκίμιον Ἀνατροφῆς, μ.φρ. Χ.Μ.Σ.	Αἴγινα	Ἑθνική	1	223	224	296	296
1831.5	Δ. Πύρρον, Ἐγκόλιον τῶν Ἱατρῶν	Ναύπλιο	Τόμπρα καὶ Σία	2	180	180	497	994
1831.6	Ἐννεπίδου, Ἐκείβη, μ.φρ. Α.Γ.Κωνσταντᾶ	Ὁδησός	Σχολεῖον	1	93	95	186	186
1831.7	Ν. Βρυώνη, Ἐξέτασις τῶν μαθητῶν περὶ Ναυτιλίας	Σύρα	Γραβινού...	1	330	330	480	480
1831.8	Ν. Κυριακίδη, Χῖος Τραγωδῶς	Ναύπλιο	Ἀντωνιάδη	1	159	159	495	495
1831.9	Μανουὴλ Πρωτοψάλτου, Συλλογὴ Ἱδιο-μέλων, ἐκδ. Π. Χορίση - Θ. Παράσχου, μετάφραση Χουριμούζου Χαρτοφύλακος	Κ-πολή	Κάστρο	1	438	439	475	475
1831.10	Τὰ κατ' Ἀρσάκην καὶ Ἰσμηνίαν [μ.φρ. Α. Καλαμογιάννη]	Ναύπλιο	Ἀντωνιάδη	1	157	159	222	222
1831.11	Κατήγησις τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, μ.φρ. ὑπὸ Νέου Φιλοπάτρουδος	Μάλτα	Ἀμερικανική	1	238	238	292	292
1831.12	Ἑλληνικὸν καλῆς συναναστροφῆς, μ.φρ. Κ. Βερβιάτη	Ὁδησός	Σχολεῖον	1	126	129	202	202
1831.13	Γ. Παπασταματίου Χαρτουλάρη, Ἀπάνθισμα Ἀριθμητικῆς	Σύρα	Γραβινού...	1	106;	106;	351	351
	ΣΥΝΟΛΟ 1831			15	2760	2773	4586	5799

Κωδικός	Συγγραφέας καὶ τίτλος	Τόπος ἐκδόσεως	Τυπογραφείο	Τόμοι	Συν-δοομὲς	Συνόδοι-μητὲς	Ἀπὸτ. ἔργου	Ἀπὸτ. τόμων
1832.1	Α. Κοραΐ, ἜΑνακτα, τ. Δ'	Παρίσι	Eberhart	2	121	122	311	622
1832.2	Κ. Μ. Κούμα, Ἱστορία τῶν Ἀνθρωπίνων Παύσεων	Βιέννη	Haykul	12	361	367	410	4920
1832.3	Χρυσάνθου ἐκ Μαδύτων, Θεωρητικὸν Μέγα τῆς Μουσικῆς	Τεργέστη	Weiss	1	236	237	393	393
1832.4	Ἰωσήφ Παπᾶ Ράλλη, Καθρέπτρις τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης	Πέστη	Βαυιῆλ	1	77	78	162	162
1832.5	Α. Δαυίδ, Γραμματικὴ τῆς Γαλικῆς Γλώσσης	Σόφρα	Σφοδὴ	1	117	117	163	163
1832.6	Σερβάν, Περὶ τοῦ Ἑγγληματικοῦ Δικαστηρίου, μὲρ. Γ. Ἀποστόλου Σκαλιστήρα	Βουκουρέστι	*Ηλιόδη	1	88	89	177	177
1832.7	Νεοφ. Μεταξῆ, Ἑγγειρίδιον περιέχον τὰ Ἑπτὰ Μυστήρια	*Αθήνα		1	221	221	291	291
1832.8	Προκοπίου Δοδερνοῦ, Ἑγγόλιπον Ἱερὸν	Ναύπλιο	Τόμπρα...	1	385	386	1807	1807
1832.9	Ι. Ζ. Μανιάρη, ἼΠ Σφριζῆ ἢ Συλλογὴ Ἑλληνικῶν Παραμυθῶν	Τεργέστη	Weiss	1	86	86	124	124
1832.10	Δημ. Γκανῆ, Στοιχεῖα Παιδαγωγίας, Τμήμα Πρώτον	Βουκουρέστι	*Ηλιόδη	1	266	267	328	328
1832.11	Ἀναστασιματάρου Νέον Χορημοζίου χαρτοφύλακος, ἐκδ. Θ. Φωκέως	Κ-πόλη	Κάστρο	1	491	494	571	571
1832.12	Κ. Βαρδάλου, Ἡ Γραμματικὴ τῆς Ὀμιλουμένης	Σόφρα	Βαρότση	1	101	102	305	305
	ΣΥΝΟΛΟ 1832	12		24	2550	2566	5042	9863
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ 77			100	15133	15278	27615	37394

Στὸν ἐπόμενο πίνακα παρουσιάζονται, σὲ ἀλφαβητικὴ τάξη, τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀφοροῦν τῇ γεωγραφικῇ κατανομῇ τῶν συνδρομητῶν. Στὸν πίνακα ἔχουν ἐνσωματωθεῖ καὶ οἱ τροποποιήσεις ποὺ προέκυψαν ἀπὸ τὴν ἐπεξεργασία τῶν στοιχείων ποὺ παρέχουν οἱ κατάλογοι.

Τὰ στοιχεῖα ποὺ συγκεντρώνονται εἶναι τὰ ἀκόλουθα: α) ὁ τόπος διαμονῆς τῶν συνδρομητῶν· β) ἡ συχνότητα τῆς παρουσίας τοῦ κάθε τόπου στοὺς καταλόγους· γ) οἱ συνδρομές· δ) οἱ συνδρομητές· καὶ ε) ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων. Οἱ οἰκισμοὶ ποὺ βρίσκονται σὲ νησιὰ συγκεντρώνονται, μὲ μικρότερα τυπογραφικὰ στοιχεῖα, κάτω ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ νησιοῦ· στὴν ἀναγραφή τοῦ ὀνόματος τοῦ κάθε νησιοῦ δημοσιεύεται τὸ ἄθροισμα τῶν στοιχείων ποὺ ἀφοροῦν τὸ σύνολο τῶν συνδρομητῶν ποὺ κατοικοῦν σὲ αὐτό. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ γιὰ τὰ μοναστήρια τοῦ Ἄθω: συγκεντρώνονται, ὅλα, κάτω ἀπὸ τὸ λῆμμα Ἄθως. Ὑπεθυμίζω, τέλος, ὅτι γιὰ τοὺς λόγους ποὺ ἀναφέρθηκαν σὲ προηγούμενες σελίδες, στὸ λῆμμα Ἑλλάδα (ἐλευθερωμένες περιοχές) ἔχει συγκεντρωθεῖ τὸ σύνολο τῶν στοιχείων ποὺ ἀφοροῦν συνδρομητές οἱ ὁποῖοι διαμένουν σὲ περιοχές τοῦ ὑπὸ διαμόρφωση ἀνεξάρτητου ἐλληνικοῦ κράτους καὶ τῶν ὁποίων δὲν στάθηκε δυνατὸ, ἢ δὲν εἶναι δυνατὸ, νὰ ἐντοπισθεῖ ἀκριβέστερα ὁ τόπος διαμονῆς τους.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἐπειδὴ διὰ τῶν ἀγώνων των καὶ τῆς εὐεργετικῆς προσασίας τῶν τριῶν συμμαχῶν Δυνάμεων, οἱ Ἕλληες συνιστοῦσι τέλος πάντων εὐνοῖα καὶ εὐνοῖα ἐλευθέρων, ἐνόμισα ὅτι θέλω προλάβῃ τὰς εὐχὰς τῶν περισσοτέρων συμπολιτῶν με εἰσάγων καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας πρὸ πολλῆς ἡδὴ μεταφρασθῆν περιφημον σύγγραμμα τῷ Βάττωλ περὶ τῆς δικαίης τῶν ἔθνων. Τολμῶ δὲ καὶ ἔλπισω ἰσχυρὰ τισσέσθαι πρὸς Φοροὺς εἰς τὴν νέαν καὶ λαμπρὰν ταύτην θέτην μας μετὰ φρονεῖν θέλω εὖσε τὰς πλέον γενναίας βοηθείας.

Τὸ περὶ ὃ ὁ λόγος σύγγραμμα ἐκδόσθαι εἰς δύο τόμοις εἰς ὄφθαι, τιμημένους δέκα μὲν Φορικῶν διαὶ τὰς συνδρομητῶν, ἰσόκιε δὲ διὰ τὰς μὴ τοιούτους.

Περιμένεται ἡ καταγραφή τῶν ἀναγκῶν συνδρομητῶν διὰ τὸ ἐκδοθῆ ὁ πρῶτος τόμος, μετὰ τὴν παράσιν τῶ ὁποῖο θέλω πληρῶτερον ἔκαστος τὸ ἡμισυ τῆς ὅλης τιμῆς τῶ βιβλίου.

Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν θέλω ἐκδοθῆ εἰς τὸ τέλος τῶ πρώτου τόμου.

Ἐν Ἀργεῖ τῇ 15 Φεβρουαρίου 1831

Ὁ Μεταφραστής,

Γ. Α. Ράλλης

Συνδρομηταί.

Σώματα.

Γ. Α. Ράλλης, Εἰδοποίησις

μετὰ πρόσκληση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν (1831)

ΤΟΠΟΙ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Ἀντί- τυπα
Ἀγία Μαύρα· βλ. <i>Λευκάδα</i>				
Ἀγία Παρασκευή· βλ. <i>Λέσβος</i>				
Ἅγιος Ἰωάννης Κυνουρίας	3	3	3	30
Ἅγιος Πέτρος Κυνουρίας	2	2	2	11
Ἀδριανούπολη	2	49	49	49
Ἀθήνα	6	136	136	239
Μονὴ τῆς Πεντέλης	1	1	1	3
Μονὴ τῶν Κουντούρων	1	2	2	2
Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν-Πετράκη	1	1	1	1
Ἄθως	1	29	29	59
Μονὴ Ἁγίου Παντελεήμονος	1	1	1	1
Μονὴ Ἁγίου Παύλου	1	1	1	21
Μονὴ Βατοπεδίου	1	13	13	14
Μονὴ Γρηγορίου	1	1	1	6
Μονὴ Διονυσίου	1	1	1	1
Μονὴ Ζωγράφου	1	2	2	5
Μονὴ Ἰβήρων	1	2	2	3
Μονὴ Μεγίστης Λαύρας	1	1	1	1
Μονὴ Χιλανδαρίου	1	6	6	6
Σκήτη Ἁγίου Δημητρίου	1	1	1	1
Αἴγινα	24	517	518	4512
Ἀϊδίνι· βλ. <i>Ἡλιοῦπολη</i>				
Αἶνος	1	10	10	10
Ἄκκερμαν	3	26	26	29
Ἄμοργός (καί: Ἀμουργός)	4	9	9	18
Ἄμπελάκια	2	2	2	2
Ἄμστερνταμ (: Ἀμστελόδαμον)	5	16	16	47
Ἄνδρος	4	38	40	39
Ἀντιόχεια	1	10	10	11
Ἀργολίδα· βλ. <i>Πελοπόννησος</i>				
Ἄργος (βλ. καί: <i>Ναύπλιο ἢ Ἄρογος</i>)	13	158	158	521
Ἄρετζού	1	6	6	6
Ἄρκαδια· βλ. <i>Κοπαρισσία</i>				
Ἄρτάκη	2	19	21	22
Ἄστρος	3	11	11	11
Ἄταλάντη	1	1	1	1

Τύπος Διαμονής	Συχνότητα	Συνδρομές	Συνδρομητές	Αντίτυπα
Αυστρία και Ούγγαρία	2	5	5	5
Βάγια Βοιωτίας	1	1	1	1
Βαθύ· βλ. Σάμος				
Βαλτέτσι	1	1	1	10
Βαρνάβας Ἀττικῆς	1	1	1	1
Βαρσοβία	1	4	4	5
Βελιγράδι	2	74	77	106
Βενετία	6	37	38	66
Βέροια	1	1	1	1
Βεσσαραβία· βλ. Ἰάσι και Βεσσαραβία				
Βιέννη	13	390	400	879
Βιζύη (: Βίζα)	1	9	9	10
Βιτώλια	1	1	1	1
Βοστίτζα	5	35	35	37
Βουκουρέστι	7	374	388	525
Βρασ(σ)ιβόν-Βρασσοβός· βλ. Μπρασόβ				
Βράτζα	1	4	4	5
ΒρέσθENA	1	1	1	1
Βρόδι· βλ. Μπρόδι				
Γανόχωρα	1	1	1	1
Γαστούνη	1	17	17	17
Γενίκαλε (και: Γενή-Καλέ)· βλ. και Κέρτσ και Γενίκαλε	4	9	9	9
Γιάλτα (: Ἰάλτα)	1	2	2	2
Γραμματικός Ἀττικῆς	1	1	1	1
Γραμπούσα	1	1	1	50
Δεμιρδέσι (βλ. και: Προύσα και Δεμιρδέσι)	4	23	24	25
Δερέκιοι	1	1	1	1
Δημητσάνα (και: Δημιστιάνα)	6	7	7	42
Διδυμότειχο	2	15	15	15
Δίστομο	1	1	1	1
Δοβίστα	1	1	1	1
Δομοκός	1	10	10	12
Δρακοσπηλιά	1	21	21	25
Δρέσδη	4	10	14	15

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Ἀντί- τυπα
Δροβολοβὸ	1	1	1	3
Ἐλένη	1	3	3	3
Ἑλλάδα (ἐλευθερωμένες περιοχές)	15	865	865	1571
Ἑπτάνησα	1	19	19	19
Ἐρζερούμ· βλ. Θεοδοσία				
Ἐρημόκαστρο Βοιωτίας	1	1	1	1
Ἐρμανούπολις· βλ. Σιμπίνι				
Ἐρμιόνη	1	1	1	1
Ἐρμούπολη· βλ. Σύρα				
Ζαγοροχώρια (βλ. καί: Καλωτὰ - Κουκούλι - Λιασκοβέτζι)	1	1	1	1
Ζάκυνθος	12	681	691	831
Ζάρκος	1	2	2	2
Ἡλιούπολη (: Ἡϊδίνι)	2	4	4	4
Ἡρακλείτζα	1	1	1	1
Θεοδοσία	1	2	2	2
Θέρμια· βλ. Κίθνος				
Θεσσαλονίκη	3	5	5	52
Θήβα	1	10	10	14
Ἰάσι	3	17	19	50
Ἰάσι καὶ Βεσσαραβία	1	13	13	16
Ἱεροσόλυμα	1	12	12	16
Ἰθάκη	4	158	158	192
Ἰντζέσου (: Ἰντζέ Σουλὸ)	1	5	5	5
Ἰσμαήλι	1	29	33	32
Ἰταλία	1	4	4	4
Ἰωάννινα	1	9	9	10
Καγιάμπασι	3	8	8	8
Καζνέσι	1	1	1	1
Καισάρεια	1	8	8	8
Καλαμάτα	3	48	49	102
Καλλιόπολη (καί: Καλλιούπολις)	2	39	39	41
Καλωτὰ	1	10	10	13
Καντήλα	2	2	2	11
Καπανδρίτι Ἀττικῆς	1	1	1	1
Καρλόβασι· βλ. Σάμος				

Τόπος Διαμονής	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Αντί- τυπα
Καρπενήσι	1	1	1	10
Καρούταινα	1	2	2	4
Κασαμπάς (: Κασαπάς)· βλ. και: Κιρχκαγάτζ και Κασαμπάς	3	15	15	16
Κέα	6	49	49	71
Κερατέα Ἀττικῆς	1	2	2	2
Κέρκυρα	14	793	796	1005
Κερμύρ	1	4	4	4
Κέρτς (και: Κέροτzion)	3	5	5	5
Κέρτς και Γενίκαλε	1	4	4	4
Κεσάνη (: Κεσάνι)	1	16	16	16
Κεφαλονιά	12	1057	1059	1220
Κηφισιά Ἀττικῆς (: Κυβισιά)	1	1	1	1
Κίεβο (: Κιόβιον)	2	3	3	3
Κιονόβι· βλ. Κισνόβι				
Κίος	1	10	10	10
Κιουπλιά (: Κουπλιά)	1	1	1	1
Κιουτζούκιοϊ	1	1	1	1
Κιρχκαγάτζ (και: Κιρχκαγάτζι - Κῶρκ ἀγάτζι)	2	6	6	6
Κιρχκαγάτζ ἢ Κασαμπάς	1	6	6	6
Κισνόβι (και: Κιονόβι)	4	34	35	39
Κοζάνη	1	2	2	2
Κολινδρός (: Κυλινδρο)	1	6	7	6
Κόρινθος	6	29	29	35
Κορώνη	3	59	59	86
Κουζγουντζούκι	1	2	2	2
Κουκουβάουνες Ἀττικῆς	1	1	1	1
Κουκούλι	1	1	1	1
Κουπλιά· βλ. Κιουπλιά				
Κούρσαλα Ἀττικῆς	1	3	3	3
Κουτσοπόδι Ἀργολίδας	1	1	1	2
Κραγιόβα (: Κραϊώβα)	1	5	6	12
Κρανίδι	2	5	5	6
Κρεμαστή	1	7	7	51

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομέες	Συνδρο- μητές	Ἀντί- τυπα
Κριμαία	1	4	4	5
Κρόνστατ· βλ. <i>Μπρασόβ</i>				
Κυβισιά· βλ. <i>Κηφισιά</i>				
Κύθηρα	4	81	81	110
Κύθνος (: <i>Θέρομια</i>)	1	4	4	4
Κυλινδρό· βλ. <i>Κολινδρός</i>				
Κυπαρισσία (: Ἄρκαδία)	1	12	12	12
Κύπρος	1	14	14	24
Κυρήνεια	1	2	2	11
Λάπιθος	1	1	1	1
Λευκωσία	1	6	6	6
Μονή Μαχαιράδος	1	1	1	1
Μονή τοῦ Κύκκου	1	3	3	4
Κῦρκ ἀγάτζι· βλ. <i>Κισκαγάτζ</i>				
Κυρήνεια· βλ. <i>Κύπρος</i>				
Κωνσταντινούπολη	13	856	858	2084
Λαγκάδια	1	1	1	1
Λακκοβήκια (: <i>Λουκοβίκια</i>)	1	1	1	1
Λάπιθος· βλ. <i>Κύπρος</i>				
Λάρισα	2	57	57	65
Λεβέτσοβα	1	1	1	1
Λειβαδιά (καί: <i>Λεβαδία</i>)	2	17	17	19
Λειβανάτες	1	1	1	1
Λειψία	2	2	2	22
Λενίδι· βλ. <i>Λεωνίδιο</i>				
Λέσβος	6	96	96	97
Ἄγια Παρασκευή	1	2	2	2
Μανταμάδος (: <i>Μαδαμάδο</i>)	2	28	28	28
Μήθυμνα	1	3	3	4
Μόλυβος	1	8	8	8
Μυτιλήνη	1	55	55	55
Λευκάδα (καί: Ἄγια Μαύρα)	5	209	209	251
Λεωνίδιο (καί: <i>Λενίδιον</i>)	6	17	17	87
Ληγουριό	2	3	3	3
Λιασκοβέτζι	1	2	2	4
Λιατάνι	1	1	1	1
Λιβίσι (: <i>Λυβίσιον</i>)	1	13	13	14
Λιβόρνο	10	157	158	254

<i>Τόπος Διαμονής</i>	<i>Συχνό- τητα</i>	<i>Συν- δρομές</i>	<i>Συνδρο- μητές</i>	<i>Αντί- τυπα</i>
Λιόπεσι Ἀττικῆς	1	3	3	3
Λονδίνο	6	23	23	352
Λουκοβίγια· βλ. <i>Λακκοβήγια</i>				
Λυβίσιον· βλ. <i>Λιβίσι</i>				
Μαγνησία Μικρᾶς Ἀσίας	3	25	25	25
Μακρινίτσα (: <i>Μακρονίτζα</i>)	1	6	6	6
Μανταμάδος· βλ. <i>Λέσβος-Μανταμάδος</i>				
Μαραθόκαμπος· βλ. <i>Σάμος-Μαραθόκαμπος</i>				
Μαραθώνας Ἀττικῆς	1	3	3	3
Μαριούπολη	4	6	8	7
Μαρκόπουλο Ἀττικῆς	1	3	3	3
Μαρούσι Ἀττικῆς	1	3	3	3
Μαρώνεια (: <i>Μαζώνια</i>)	1	8	8	8
Μασσαλία	8	71	71	206
Μεθώνη	3	42	42	55
Μελένικο	4	81	81	127
Μενίδι Ἀττικῆς	1	8	8	8
Μεσολόγγι	3	99	99	344
Μετέωρα· βλ. Μονές: τῆς Ἁγίας Τριάδος· τοῦ Ἁγίου Στεφάνου· τοῦ Μετεώρου				
Μέτρες	1	9	9	9
Μέτσοβο	3	4	4	6
Μήθυμα· βλ. <i>Λέσβος-Μήθυμα</i>				
Μησθράς· βλ. <i>Μυστράς</i>				
Μητροβίτζα	1	10	10	10
Μικρομάνη	1	4	4	4
Μιχαλίτζι	2	20	20	23
Μόλυβος· βλ. <i>Λέσβος</i>				
Μομπελλιέ	1	1	1	3
Μόναχο	6	47	51	80
Μονεμβασία	1	20	20	21
Μονήδριο τοῦ Κάβο-Γέρακος	1	1	1	100
Μονή τῆς Ἁγίας Ζώνης· βλ. <i>Σάμος</i>				
Μονή τῆς Ἁγίας Πηγῆς (Βοιωτία)	1	1	1	1
Μονή τῆς Ἁγίας Τριάδος (Ἀττική)	1	1	1	1
Μονή τῆς Ἁγίας Τριάδος (Βοιωτία)	1	1	1	1
Μονή τῆς Ἁγίας Τριάδος (Μετεώρων)	2	2	2	2

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Ἀντί- τυπα
Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος (Ταλαντίου)	1	1	1	2
Μονὴ τῆς Ἀλληχώρας (Θεσσαλία)	1	2	2	2
Μονὴ τῆς Βαρσοβᾶς	1	1	1	1
Μονὴ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης	2	4	4	5
Μονὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς· βλ. Σάμος				
Μονὴ τῆς Μακαριοτίσσης (Βοιωτία)	1	1	1	1
Μονὴ τῆς Μαλεσινῆς (: Μαλισσηνῆς) (Βοιωτία)	1	1	1	1
Μονὴ τῆς Μαχαιράδος· βλ. Κύπρος				
Μονὴ τῆς Μεγίστης Λαύρας· βλ. Ἄθως				
Μονὴ τῆς Μολδάβας (Θράκη)	1	1	1	1
Μονὴ τῆς Ὁσίας Πελαγίας (Βοιωτία)	1	1	1	1
Μονὴ τῆς Πεντέλης· βλ. Ἀθήνα				
Μονὴ τῆς Ρίλας (Βουλγαρία)	4	13	13	16
Μονὴ τῆς Σελίτζανης (Θεσσαλία)	1	1	1	1
Μονὴ τῆς Σκριπούς (Βοιωτία)	1	1	1	1
Μονὴ τῆς Τροιζῆνος	1	1	1	1
Μονὴ τῆς Φανερωμένης (Κορινθία)	1	3	3	3
Μονὴ τῆς Φανερωμένης (Σαλαμίνα)	1	1	1	3
Μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (Θράκη)	2	2	2	2
Μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου-Γρανιτζης	1	1	1	2
Μονὴ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου (Ἀργολίδα)	1	1	1	1
Μονὴ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου (Δημητριάδα)	1	1	1	1
Μονὴ τοῦ Ἁγίου Νικολάου (Ἀργολίδα)	1	1	1	1
Μονὴ τοῦ Ἁγίου Νικολάου (Βοιωτία)	1	1	1	1
Μονὴ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Καμπιά (Μακεδονία)	1	1	1	1
Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος· βλ. Ἄθως				
Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παύλου· βλ. Ἄθως				
Μονὴ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου (Μετέωρα)	1	1	1	1
Μονὴ τοῦ Βατοπεδίου· βλ. Ἄθως				
Μονὴ τοῦ Βιλιώβου	1	1	1	2
Μονὴ τοῦ Βράχου (Ἀργολίδα)	2	3	3	3
Μονὴ τοῦ Βροντᾶ· βλ. Σάμος				
Μονὴ τοῦ Γρηγορίου· βλ. Ἄθως				
Μονὴ τοῦ Δαφνίου (Ἀττική)	1	1	1	1

<i>Τόπος Διαμονής</i>	<i>Συχνό- τητα</i>	<i>Συν- δρομές</i>	<i>Συνδρο- μητές</i>	<i>Ἀντί- τυπα</i>
Μονή τοῦ Διονυσίου· βλ. ᾠθως				
Μονή τοῦ Δούσικου	2	2	2	2
Μονή τοῦ Ζαγαρά (Βοιωτία)	1	1	1	1
Μονή τοῦ Ζωγράφου· βλ. ᾠθως				
Μονή τοῦ Καλολιβαδίου (Βοιωτία)	1	1	1	1
Μονή τῆς Καρπόβου (Θεσσαλία)	2	3	3	5
Μονή τοῦ Καστρίου (Κυνουρία)	1	1	1	1
Μονή τοῦ Μεγάλου Μετεώρου (Μετέωρα)	1	1	1	1
Μονή τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου	1	13	13	13
Μονή τοῦ Μπατσκόβου (Βουλγαρία)	1	4	4	4
Μονή τοῦ Ὀρθοκωστά (Κυνουρία)	1	1	1	1
Μονή τοῦ Ὀσίου Λουκά (Βοιωτία)	1	1	1	1
Μονή τοῦ Ὀσίου Σεραφείμ	1	2	2	2
Μονή τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ (Βοιωτία)	1	1	1	1
Μονή τοῦ Σαγματά (Βοιωτία)	1	1	1	1
Μονή τοῦ Τιμίου Προδρόμου (Καισαρείας)	2	3	3	8
Μονή τοῦ Τιμίου Προδρόμου (Σερρών)	5	13	13	17
Μονή τοῦ Τιμίου Προδρόμου· βλ. Σάμος				
Μονή τοῦ Χιλανδαρίου· βλ. ᾠθως				
Μονή τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων - Κουκλένης (Θράκη)	2	2	2	5
Μονή τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων (Λακωνία)	1	1	1	4
Μονή τῶν Βαρσῶν	1	1	1	2
Μονή τῶν Ἰβήρων· βλ. ᾠθως				
Μονή τῶν Κλειστῶν (Ἀττική)	1	1	1	1
Μονή τῶν Κουντούρων· βλ. Ἀθήνα				
Μονή τῶν Ταξιαρχῶν (Ἐπιδαύρου)	1	1	1	1
Μονή τῶν Ταξιαρχῶν (Καισαρείας)	1	2	2	3
Μονή τῶν Ταξιαρχῶν-Πετράκη· βλ. Ἀθήνα				
Μόσχα	4	57	57	95
Μουδανιά	2	11	11	11
Μπαλόνι Παζάρ (Θράκη)	1	1	1	1
Μπαλόνι Παζάρ (Προύσας)	1	1	1	1
Μπαπιά Ἐσκισί	1	16	16	18
Μπουζαῖο	3	29	29	50
Μπουλδούρ	1	6	6	8

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Ἀντί- τυπα
Μπρασόβ (καί: Βρασ(σ)ιοβόν - Βρασσοβός - Στεφανούπολις ἢ Κρονστάτ)	10	183	188	216
Μπρόδι (καί: Βρόδι)	1	7	9	13
Μπρούσα· βλ. Προύσα				
Μύκονος	5	70	71	135
Μυριόφυτο	2	8	8	9
Μυτιληνοί· βλ. Σάμος				
Μυστράς (καί: Μησθράς)	2	38	38	73
Νάξος	7	115	115	147
Ναύπακτος	1	4	4	4
Ναύπλιο	27	1027	1031	3317
Ναύπλιο ἢ Ἄργος	1	43	43	194
Ναύπλιο ἢ Ἰδρα	1	1	1	5
Νεόκαστρο	2	16	16	19
Νεοχώρι Βοσπόρου	3	3	3	3
Νίζνα	7	35	37	246
Νικολάγιοφ (: Νικολαούπολις)	1	3	3	3
Ἰοδησσός	12	694	701	1144
Ἰολλανδία: Leyden	1	1	1	200
Ἰορτάκιοι (: Ἰορτάκιον)	1	1	1	1
Παγόνδας· βλ. Σάμος				
Πάδοβα	1	1	1	1
Παζαρτζίκ (: Παζαοτζίκιον)	2	14	14	15
Παλαιά Κάστρα	1	7	7	7
Παναγιούριστα	1	1	1	1
Πάνορμος [Κυζίκου]	1	13	13	13
Παξοί	1	36	36	40
Παρίσι	2	20	20	88
Παταΐον· βλ. Πάδοβα				
Πάτρα	7	57	57	99
Πειραιάς	2	2	2	7
Πελοπόννησος	11	142	142	290
ἸΑργολίδα	1	35	35	42
Περίσταση	1	4	4	4
Πέστη	9	296	303	437

<i>Τόπος Διαμονής</i>	<i>Συχνό- τητα</i>	<i>Συν- δρομές</i>	<i>Συνδρο- μητές</i>	<i>Αντί- τυπα</i>
Πετρομαγούλα	1	1	1	1
Πετρούπολη	4	11	11	22
Πόρος	10	107	107	163
Πορταριά	1	12	13	13
Πραστός	1	1	1	50
Προύσα (καί: <i>Μπρούσα</i>)	7	65	65	69
Προύσα ἢ Δεμιφδέσι	1	2	3	3
Πύργος	5	86	86	95
Πυρί [Βοιωτίας]	1	2	2	2
Ραιδεστός (καί: <i>Ρεθαιστός</i>)	4	32	32	32
Ραχοβίτζα	1	13	13	17
Ρέφι	1	25	25	25
Ρημόκαστρο· βλ. Ἐρημόκαστρο				
Ρομάν	1	1	1	4
Ρωσία	3	34	35	51
Σαλαμίνα	2	16	16	26
Σαλαμίνα Μονή· βλ. <i>Μονή τῆς Φανερωμένης</i>				
Σάλωνα	3	3	3	10
Σάμακοβ (: <i>Σαμακόβι - Σαμακόβιον</i>)	2	4	5	4
Σάμος	11	130	130	193
Βαθύ	4	8	8	17
Καρλόβασσι (: <i>Καρλοβάσσον</i>)	4	7	7	26
Μαραθόκαμπος	2	8	8	11
Μονή τῆς Ἁγίας Ζώνης	1	2	2	2
Μονή τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς	2	2	2	11
Μονή τοῦ Βροντᾶ	1	1	1	4
Μονή τοῦ Τιμίου Προδρόμου	1	1	1	1
Μυτιληνοί	1	4	4	4
Παγόνδας	2	11	11	12
Χώρα	2	6	6	6
Σαντορίνη (: <i>Θήρα</i>)	4	35	35	40
Σαράντα Ἐκκλησιές	2	32	32	33
Σεμλίνο (καί: <i>Ζέμμον</i>)	2	47	47	87
Σέρρες	6	283	290	408
Σήλυμος	2	7	7	16
Σιμπίνι (καί: Ἐρμανούπολις)	3	46	46	62
Σιστόβι (καί: <i>Συστόβι</i>)	3	25	25	36

<i>Τόπος Διαμονῆς</i>	<i>Συχνό- τητα</i>	<i>Συν- δρομέες</i>	<i>Συνδρο- μητές</i>	<i>Ἀντί- τυπα</i>
Σίφνος	1	1	1	1
Σκήτη τοῦ Ἁγίου Δημητρίου· βλ. Ἔθως				
Σκόπελος	2	6	6	20
Σκουλλάρι	1	4	4	4
Σκούταρι· βλ. Χρυσο(ύ)πολη				
Σμύρνη	9	101	101	120
Σούλι Ἀττικῆς	1	1	1	1
Σοφικό	1	1	1	1
Σπάρτα (καί: Σπάρτη τῆς Πησιδεΐας)	2	11	11	13
Σπάτα Ἀττικῆς	1	1	1	1
Σπέτσες (: Σπέτζαις)	12	86	86	121
Σταυρούπολις [= Σταβροπόλ]	1	1	1	1
Στενήμαχος (: Στενήμαχον - Στενίμαχον)	3	32	34	32
Στεφανο(ύ)πολις· βλ. Μπρασόβ				
Σύρα (καί: Ἐρμούπολις)	19	890	895	1585
Σωποτό	1	1	1	1
Ταβλοσοῦν (: Ταβλουσουνοῦς)	1	3	3	3
Ταγκανρόγκ (: Ταγανρόκον - Ταγαρόκον - Ταγαρόβ - Ταγαρό- γον - Ταγαρόβον)	8	230	232	239
Ταλάντιον· βλ. Ἀταλάνη				
Τεμεσβάρ (: Τιμισφάριον)	3	13	13	23
Τεργέστη	16	630	636	890
Τζεκέλκιοϊ	2	3	3	3
Τζεργηγόβιον	1	1	1	1
Τζερνοβίτζιον· βλ. Τσέροβοιτς				
Τζιλτίκι	1	1	1	1
Τζόρλος-Τζορλού· βλ. Τσορλού				
Τῆνος	8	92	92	116
Τιμισφάριον· βλ. Τεμεσβάρ				
Τιργοβίστι (: Τυργόβιστον)	1	15	15	15
Τίραβον· βλ. Τύραβος				
Τίρυνθα	2	2	2	2
Τόρνοβο (: Τοῦρνοβον)	4	64	64	70
Τρίγλια	1	11	11	11
Τρίκαλα (: Τρίκκη)	2	49	49	49

Τόπος Διαμονής	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Ἀντί- τυπα
Τρίκαλα Κορινθίας	5	23	25	26
Τρίπολη (καί: Τριπολιτζά)	10	52	52	140
Τροιζήνα	1	1	1	1
Τσακάλογλου	1	1	1	5
Τσέρνοβιτς (: Τζερονοβίτζιον)	1	3	3	3
Τσορλού (: Τζόρολος - Τζορλού)	4	32	32	33
Τύρναβος (: Τίρναβον)	1	6	6	6
Ἰδρα	14	194	197	585
Φάρσαλα	1	1	1	1
Φερτέκι	1	8	8	8
Φιλαδέλφεια	1	1	1	1
Φιλιππούπολη	5	73	73	73
Φῶκες Νέες	2	9	10	10
Φῶκες Παλαιές	2	8	9	10
Φωξάνι	1	22	22	67
Χαλάνδρι Ἀττικῆς	1	2	2	2
Χάσια Ἀττικῆς	1	8	8	8
Χάσκοι τῆς Οὐζουντζόβας	1	25	25	27
Χρυσο(ύ)πολη	3	5	5	5
χωρίς τόπο διαμονῆς	—	22	22	43

Ἀνασυγκροτημένη ἀνά γεωγραφικὲς περιοχὲς καὶ κρατικὲς ὑποστάσεις, ἢ πληθώρα αὐτῆ τῶν 326, τουλάχιστον, τόπων ὅπου διαμένουν οἱ συνδρομητὲς τῶν ἐλληνικῶν βιβλίων ὁδηγεῖ στὰ ἀκόλουθα σύνολα:

	Συνδρομητὲς
— Περιοχὲς τῆς ἐλευθερωμένης Ἑλλάδας	5580
— Ἑπτάνησα	3049
— Περιοχὲς τῆς Ὀθωμανικῆς ἐπικράτειας	2634
— Χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης	1754
— Ρωσία - Πολωνία	1117
— Μολδοβλαχία - Βεσσαραβία - Τρανσυλβανία	859
— Σερβία	134

Στις τέσσερις πρώτες ἐνότητες οἱ γεωγραφικὲς κατανομὲς εἶναι οἱ ἀκόλουθες:

ΕΛΛΑΔΑ (ἐλευθερωμένες περιοχὲς)	
Νησιὰ	2262
Πελοπόννησος	2071
Στερεὰ Ἑλλάδα	378
ἄγνωστος τόπος	865
ΕΠΤΑΝΗΣΑ	
Ζάκυνθος	691
Ἰθάκη	158
Κέρκυρα	796
Κεφαλονιά	1059
Κύθηρα	81
Λευκάδα	209
Παξοὶ	36
ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ	
Αἰγαῖο [= Λέσβος]	96
Ἡπειρος	27
Θεσσαλία	147
Θράκη καὶ Βουλγαρία	623
Κύπρος	14
Κωνσταντινούπολη καὶ περιοχὴ	874
Μακεδονία	368
Μικρὰ Ἀσία καὶ ἀσιατικὲς περιοχὲς	482
ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	
Ἀγγλία	23
Αὐστρουγαρία	1354
Γαλλία	92
Γερμανία	67
Ἰταλία	201
Ὀλλανδία	17

Μέσα ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν 326, τουλάχιστον, τόπων, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐμφανίζονται μὲ ἓναν ἕως πέντε συνδρομητὲς γιὰ τὸ σύνολο

τῆς περιόδου (101 τόποι με ἓνα συνδρομητὴ —καὶ στὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἀνήκουν τὰ περισσότερα μοναστήρια—, 29 με δύο, 22 με τρεῖς, 18 με τέσσερις καὶ 6 με πέντε), ξεχωρίζουν κάποια «μεγάλα» κέντρα ποῦ συγκεντρώνουν τὸν κύριον ὄγκο τοῦ ἀγοραστικοῦ κοινοῦ. Τὸ Ναύπλιο, με περισσότερους ἀπὸ 1000 συνδρομητές, ἢ Σύρα με περίπου 900, ἢ Κωνσταντινούπολι με τὴν περιοχὴ τῆς (858), ἢ Ὀδησσοῦ με 700, ἢ Τεργέστη με 636, ἢ Αἴγινα με 518, ἢ Βιέννη με 400, τὸ Βουκουρέστι με 388. Καί, σὲ πολὺ ὑψηλὴ θέση, στὰ Ἑπτάνησα, ἢ Κεφαλονιά, ἢ ὅποια με 1059 συνδρομητές βρίσκεται στὴν κορυφὴ τοῦ καταλόγου, ἢ Κέρκυρα με 796 καὶ ἢ Ζάκυνθος με 691. Συνολικὰ 23 τόποι ἐμφανίζονται νὰ ὑπερβαίνουν τοὺς 100 συνδρομητές: ἀπὸ αὐτοὺς οἱ ὀκτὼ βρίσκονται σὲ περιοχὲς τῆς ἐλευθερωμένης Ἑλλάδος (τὸ Ναύπλιο, ἢ Σύρα, με τοὺς ἀριθμοὺς ποῦ σημειώθηκαν πιὸ πάνω, ἢ Αἴγινα με 518, ἢ Ἰδρα με 197, τὸ Ἄργος με 158, ἢ Ἀθῆνα με 136, ἢ Σάμος με 130 καὶ ὁ Πόρος με 107)· οἱ πέντε στὰ Ἑπτάνησα (ἢ Κεφαλονιά, ἢ Κέρκυρα καὶ ἢ Ζάκυνθος, με τοὺς ἀριθμοὺς ποῦ σημειώθηκαν πιὸ πάνω, ἀλλὰ καὶ ἢ Λευκάδα με 209 καὶ ἢ Ἰθάκη με 158)· τρεῖς σὲ περιοχὲς τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας (ἢ Κωνσταντινούπολι, οἱ Σέρρες με 290 καὶ ἢ Σμύρνη με 101)· καὶ ἀνὰ δύο σὲ πόλεις τῆς αὐστροουγγρικῆς αὐτοκρατορίας (Τεργέστη με 636, Βιέννη με 400) καὶ τῆς Ρωσίας (Ὀδησσοῦ με 701 καὶ Ταγκανρόγκ με 232). Καί, ἀκόμη, τὸ Βουκουρέστι με 388, τὸ Μπρασόβ με 188 καὶ τὸ Λιβόρνο με 158.

Ὅρισμένες ἀπὸ τίς πόλεις αὐτὲς ὀφείλουν τὴν ὑψηλὴν θέση στὴν ὅποια βρίσκονται στοὺς καταλόγους τῶν συνδρομητῶν σὲ φαινόμενα τῆς συγκυρίας: ἢ Αἴγινα ἢ ὁ Πόρος π.χ., ἀκόμη καὶ τὸ Ναύπλιο, κυβερνητικὰ ἢ διοικητικὰ κέντρα στὰ χρόνια τῆς ἐπανάστασης καὶ τοῦ Καποδίστρια, συγκεντρώνουν, σ' αὐτὴ μόνον τὴν περίοδο, ἀριθμοὺς συνδρομητῶν τῶν ὁποίων οἱ ποσοστιαῖες ἀναλογίαι δὲν ἐπαναλαμβάνονται στίς ἐπόμενες δεκαετίαι· στὴν ἴδια κατηγορία, ἀν καὶ με μικρότερους ἀριθμοὺς, θὰ πρέπει νὰ καταταχθοῦν καὶ οἱ πόλεις τῆς Τρανσυλβανίας ὅπου εἶχαν καταφύγει, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπανάσταση, Ἕλληνας καὶ ρουμάνοι γιὰ νὰ ἀποφύγουν τίς συνέπειαι τῶν διωγμῶν ποῦ εἶχαν ἐξαπολυθεῖ στίς περιοχὲς τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Μολδαβίας. Ἄλλαι, οἱ περισσότεραι, ἐκφράζουν τίς συνέχειαι οἱ ὅποιαι παρατηροῦνται καὶ στὸ ἐπίπεδο τῆς ἐκδοτικῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ.

Ὡστόσο, καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς περιόδου, μιὰ νέα γεωγραφία τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ καί, κατὰ προέκτασιν, τοῦ κοινοῦ τῶν συνδρομητῶν, ἀρχίζει νὰ διαμορφώνεται χάρις στίς νέαι πραγματικότητες ποῦ δημιουργεῖ ἢ συγκρότησιν τοῦ ἀνεξάρτητου ἑλληνικοῦ κράτους.

Ὅπως εἶναι φυσικό, οἱ περιοχές τοῦ νεότευκτου κράτους γίνονται τὸ μεγάλο κέντρο ζήτησης καὶ κατανάλωσης τοῦ ἑλληνικοῦ βιβλίου (θυμίζω πὼς οἱ ἴδιες αὐτὲς περιοχές ἀντιπροσώπευαν, στὴν περίοδο ἕως τὴν ἐπανάσταση, μὲν τὸ 5,6% ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν συνδρομητῶν). Παράλληλα, ἀν καὶ σὲ χαμηλό, ἀκόμη, ἐπίπεδο, ἀρχίζουν, στὴν περίοδο πού μᾶς ἀπασχολεῖ ἐδῶ, νὰ διαμορφώνονται οἱ ὅροι καὶ τὸ πλαίσιο τῶν νέων πραγματικοτήτων πού θὰ ἐδραιωθοῦν στὶς ἐπόμενες δεκαετίες: ἡ ἀναδιάρθρωση τοῦ δικτύου τῶν παροικιῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ, μὲ ὑποχώρηση τῶν πόλεων τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἀνάδειξη νέων, μεγάλων κέντρων, ἰδίως στὴν Ἀγγλία καὶ τὴν Αἴγυπτο, ἀλλὰ καὶ στὴ νότια Ρωσία, ὅπου ὑπῆρχαν ἤδη, πρὶν καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπανάστασης, σημαντικὲς ἀγορὲς τοῦ βιβλίου, ὅπως στὴν Ὀδησσὸ καὶ τὸ Ταγκανρόγκ· καί, κυρίως, ἡ πληθωρικὴ παρουσία συνδρομητῶν στὶς βαλκανικὲς περιοχὲς τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας καὶ στὴ Μικρὰ Ἀσία. Τὰ σπέρματα τῶν νέων αὐτῶν τάσεων, πού θὰ μορφοποιηθοῦν στὰ μέσα τοῦ 19ου αἰώνα, διαφαίνονται ἤδη στὴ νέα γεωγραφία τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ ὅπως αὐτὴ ἐμφανίζεται στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς περιόδου πού μᾶς ἀπασχόλησε σ' αὐτὸ τὸ δημοσίευμα.

Περίοδος μεταβατικῆ, ἡ περίοδος πού καλύπτει τὰ ἔτη 1822-1832 εἶναι, ὡς πρὸς τὸ θέμα πού μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ, καὶ περίοδος νέων διαμορφώσεων. Ὁ πόλεμος, οἱ ἐμφύλιες συγκρούσεις, οἱ συνεχεῖς μετακινήσεις καὶ οἱ ἐδαφικὲς ἀβεβαιότητες δὲν συγκροτοῦν πλαισιώσεις οἱ ὅποιες θὰ μπορούσε νὰ εὐνοήσουν τὴ σταθερότητα ἢ τὴν ἐνίσχυση τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ. Ὅμως, καὶ παρὰ τὴν κάθετη πτώση τῶν ἀριθμῶν στὴν πρώτη πενταετία τῆς ἐπανάστασης, οἱ ἰσορροπίες ἐπανερχοῦντα σταδιακὰ καὶ οἱ ἀνοδικὲς τάσεις εἶναι ἐμφανεῖς στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς περιόδου: ἰδίως ἀπὸ τὸ 1828, ὅταν ἀρχίζει, παρὰ τὶς ὕστερες ἐμφύλιες διενέξεις, μιὰ ἐποχὴ σχετικῆς σταθεροποίησης. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ τάση ἐπιτρέπει, τελικῶς, νὰ πλησιάσει ἡ ἀγορὰ τοῦ βιβλίου τοὺς ρυθμοὺς τῆς ὕστερης προεπαναστατικῆς περιόδου, πράγμα πού ἐμφανίζεται καὶ μὲ τὰ μεγάλῃ τῶν συνδρομητῶν. 12.360 συνδρομητὲς στὴν τελευταία πενταετία πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση, 10.638 στὰ χρόνια 1828-1832.

Πρόκειται ὁμως γιὰ ἓνα κοινὸ τὸ ὅποιο, παρὰ τὶς πρόδηλες συνέχειες, τόσο στὸ ἐπίπεδο τῶν φυσικῶν προσώπων, ὅσο καὶ στὸ ἐπίπεδο τῆς κοινωνικῆς του σύνθεσης, ἐμφανίζει σαφῆ δείγματα πολλαπλῶν διευρύνσεων καὶ ἀνανεώσεων: νέες ἐπαγγελματικὲς κατηγορίες ἐμφανίζονται πού ἐκφράζουν καὶ τὶς νέες κοινωνικὲς ἀνακατατάξεις καί, ὅχι χωρὶς συνάρτηση

μέ τις τελευταίες αυτές, διαμορφώνεται μια νέα γεωγραφία του αναγνωστικού κοινού.

Στά τελευταία χρόνια της περιόδου 1822-1832 οι νέοι αυτοί όροι, που θα αποτελέσουν τη βάση για τις νέες πραγματικότητες του αναγνωστικού κοινού, και του κοινού των συνδρομητών, αποκτούν μια υπόσταση ή όποια θα αναπτυχθεί στα επόμενα χρόνια και θα προσδώσει στα φαινόμενα αυτά μια νέα δυναμική, που θα εκφραστεί και με έντυπωσησικες αύξήσεις. 'Απέναντι στις 15.500 συνδρομητές της δεκαετίας που προηγείται από την επανάσταση και τους 15.300 συνδρομητές της περιόδου 1822-1832, οι συνδρομητές της επόμενης δεκαετίας 1833-1842, πλησιάζουν, αν δεν υπερβαίνουν, τις 80.000. 'Η συγκρότηση του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους και οι νέες κινητικότητες που αυτή προκάλεσε στους ελληνικούς πληθυσμούς που κατοικούσαν έξω από τα όριά του, αλλά και, γενικότερα, στους χριστιανούς της οθωμανικής επικράτειας, σε συνδυασμό με τις κοινωνικές ανακατατάξεις που σηματοδοτούν τον 19ο αιώνα, έδωσε, και στο φαινόμενο των συνδρομητών, έντελως νέες διαστάσεις.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΗΛΙΟΥ